

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNYA ÁLTAL
KIKÜLDÖTT LAPBIZOTTSÁG VEZETÉSE MELLETT

SZERKESZTI:

BUND KÁROLY,

EGYESÜLETI TITKÁR.

HARMINCZKILENCZEDIK ÉVFOLYAM.

III. FÜZET.

1900. MÁRCZIUS HÓNAP.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP 28-ADIK NAPJÁN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

A lapnak legkésőbb minden hónap végéig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio“ teendő.

BUDAPEST, 1900.

„PÁTRIA“ IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA

ÜLLŐI-ÚT 25. SZ. (KÖZTELEK).

Tájékoztásul.

Munkatársaink s azokká lenni kívánó ügybarátaink tájékoztatására a következőket jegyezzük ide:

Az „Erdészeti Lapok“ eddigi tartalmában nyilvánult elveket jövőre is megtartjuk, közleményeink körébe fogadjuk az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármintemű tudósításokat, valamint felveszszük az erdészetet közlelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelékben lévő vadászati ügyeket is.

Az e lapokban megjelenő közlemények szerzői megfelelő irói díjban részesítettnek és pedig:

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel ... .. 40—48 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért ... .. 24—32 K.-ban.

Egy nyomtatott ivnyi oly fordításért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást igényel ... .. 16 K.-ban.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Azokat, kik minket lapunk feladatának megoldásában munkálatokkal támogatni kívánnak, kérjük, hogy dolgozataikat a nyomdában való könnyebb és gyorsabb kiszedhetés végett csak egyes félívekre, s ilyeneken is csak az egyik oldallapra, mint mondani szokták, törött alakban írják. A ki cikkét úgy kívánja közzétenni, hogy azon *válloztatás* ne tétessék: ebbeli feltétel a kézirat beküldése alkalmával szíveskedjék kijelenteni. A cikkekhez tá rajzok kidolgozására nézve megjegyezzük, hogy azokat sima, fehér papíron, legalább kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanílyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni, Kéziratok nem küldetnek vissza.

A lapunknak szánt dolgozatok bérmentve ezen cím alatt küldendők „Az „Erdészeti Lapok“ szerkesztőségének Budapestén, Lipótváros, Alkotmány-utca 10. szám“.

Óhajtjuk, hogy a magyar birodalom minden egyes vidékéről minél számosabb munkatársat birjunk, kik a körükben felmerülő erdészeti napikérdésekről, műszaki és üzleti vállalatokról, faárakról s előforduló eseményekről, habár ezek az illető helyi viszonyok közt még olyan jelentékteleneknek is látszanának, lapunknak gyors és lehető alapos tudósítást tegyenek.

* A szerkesztő.

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) a következő:

30 példány:	16 oldalas	ivenkint 7 K. — fill. ;	8 old. iv, 4 K. 40 fill.
50 „	16 „	„ 8 „ — „	8 „ „ 4 „ 80 „
100 „	16 „	„ 10 „ — „	8 „ „ 6 „ 60 „

Zöld borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti Egyesület.

Szerkesztő :
Bund Károly.

Megjelenik minden hónap 28.-án.

Harminczkilenczedik évf. III. füzet. 1900. márczius hónap.

Előfizetési díj egy évre 16 kor. Az Országos Erdészeti Egyesület oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alap. tagok, kik 300 kor.-nál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

— Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca, 10. szám. II. emelet. —

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnak.

A zsarnóczai erdők multjából.

Irta: Muzsnay Géza, m. kir. főerdész.

A zsarnóczai m. kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó erdők zöme a 17. század közepéig a *nagy-lucesei Dóczy család* birtokát képezte s a *revistyei és saskői* uradalmakhoz tartozott, melyeknek székhelyei a most romokban heverő Saskő és Revistye várak voltak. A revistyei uradalmat 1479-ben Mátyás király, a saskői uradalmat pedig, a Zólyom megyében fekvő lipcsei uradalommal együtt 1490-ben Mátyás özvegye, Beatrix királyné ajándékozta Dóczy Orbán akkori egi püspök s helyettes nádornak és testvéreinek. *)

A Dóczyak a Garam völgyének mindenki által rettegett urai voltak s közülök számosan jelentékeny szerepet

*) Wenczel Gusztáv „Az alsó-magyarországi bányavárosok küzdelmei a nagy-lucesei Dóczyakkal. Budapest. 1876.“ 18. és 19. l.

játszottak Magyarország rendjei között. Így Dóczy András Barsmegye főispánja s II. Rudolf alatt (1608-ban) főpohárnok mester, Dóczy István pedig II. Ferdinand idejében koronaőr volt. Sokan közülök vitézségükkel tűntek ki a törökökkel vívott csatákban. A család egyik utolsó férfi sarját Dóczy Zsigmondot 1647. augusztus 4-én Zsarnóczánál ölték meg a törökök. A Dóczyak kihaltával, I. Lipót alatt, a tizenhetedik század második felében a revistyei és saskői uradalmak a kincstár tulajdonába mentek át s a selmeczbányai főkamagróf hatósága alá helyeztettek.

Az 1801. évben, úgylátszik felsőbb helyről jött parancs folytán, a revistyei és saskői uradalmakról egy-egy leírás állíttatott volt össze, melyek a zsarnóczai erdőhivatal irattárában most is megvannak és érdekes adatokat tartalmaznak e birtokok mult századbéli állapotáról.

A revistyei uradalmat a mai Zsarnócza, Felső-Hámor, Gyertyánfa, Élesmart, Erdősurány, Garamrév, Rudnó, Alsó-Hámor, Irtványos, Revistyeváralja, Bükköskút, Felső-Tárnok, Alsó- és Felső-Zsadány, Geletnek községek határai s Dóczyfűrész, Vihnye és Szénásfalú határainak egy része, a saskői uradalmat a mai Saskőváralja, Ladomér, Jalna, Bezeréte, Felső-Besenyő, Határ-Kelecsény, Dallos, Vasberzencze, Mocsár, Sekély, Lenge, Bars-Szklenó, Repistye, Peszerény, Kelő, Tópaták, Hegybánya határai s Gamberzencze határának felerésze képezték. Az utóbbi uradalomhoz tartozott ekkor már, bár külön kezeltetett, a gyökési kincstári birtok is, mely a mai Gyökés, Bacsófalva és Magaslak községek határaitra terjedt, s mely a tizenolczadik század közepén a herczeg Esterházy családtól jutott a kincstár birtokába.

A revistyei uradalomhoz tartozó erdők kiterjedése a leírás szerint 26.335,675 □-öl (16459·8 kat. hold) s a

saskői uradalomhoz tartozó erdőké, bele nem számítva a gyökési birtokot, 21.425,571 □-öl (13391 kat. hold) volt. Mindkét uradalomhoz nagy kiterjedésű mezőgazdasági birtok is tartozott, de az erdők ezektől egészen külön kezeltettek.

Az erdők kezelése czéljából két erdőhivatal állott fenn: egyik *Selmezbányán*, a másik *Klakon* (a mai Madarasalján,) melyek közvetlenül a selmezbányai főkamaragrófi hivatalnak voltak alárendelve.

Előbbinek kezelése alá a Garam folyó baloldalán, utóbbié alá a Garam jobb oldalán elterülő erdők tartoztak. Az erdészeti tisztviselői személyzet állott: két erdőbiróból mint a két erdőhivatal főnökéből, öt erdészből, kik közül három Selmecczen, egy Geletneken, egy Gyökésen lakott, a klaki famesterből, a vizzokai (magaslaki) „Kohlschreiber“-ből, egy erdőhivatali irnokból, egy gyakor-nokból; az erdőőri személyzet: 12 erdőőrből és 6 segéd-erdőőrből.

Nem lesz tán érdektelen, ha a személyzet akkori javadalmazását is ide iktatom. A selmezbányai erdőbiró illetményei voltak: 450 frt fizetés, 150 frt utazási költség, 80 frt lótartási átalány, 50 frt faváltság, 30 frt lakpénz és 20 frt irodai átalány, összesen 780 frt. A klaki erdőbiró itélményei 406 frt fizetés, 40 frt lótartási és 8 frt irodai átalányban, vagyis összesen 454 frt-ban voltak megállapítva.

A három selmeczi erdész egyenként 250 frt fizetést és 40 frt lótartási átalányt, a geletneki és gyökési erdészek pedig egyenként 182 frt fizetést élveztek. A vizzokai „Kohlschreiber“ javadalmazása 208 frt fizetésből és 4 frt irodai átalányból, a klaki famesteré 156 frt fizetésből és 40 frt lótartási átalányból állott. Az erdőhivatali irnok

évi fizetése 104 frt volt, az erdőhivatali gyakornok pedig 20 krnyi napidíjat kapott.

Az erdőőrök 130 frt évi bért húztak, a segéderdőőrök közül egy 20 kr. napi, egy 1 frt 15 kr. heti, három 15 kr. és egy 12 krnyi napibér mellett volt alkalmazva.

Ugyanakkor Zsarnócán is lakott egy erdészeti tisztviselő, az u. n. „Transportoffizier,“ aki a Garam felső vidékéről letutajozott faanyagok átvételével és továbbításával s a zsarnóczi faraktár kezelésével volt megbízva,*) ez azonban nem állott a két erdőhivatal kezelőszemélyzetének kötelékében.

Az erdők faterméséből elsősorban az uradalmak saját, valamint a jobbágyok épületi, szerszám és tűzifaszükségletét elégitették ki; az összes többi fatömeget a kincstári és más bányaművek és kohók fogyasztották el részint tűzifa és faszén alakjában, részint mint bányafát és épületifát. A fa eladás tárgyát egyáltalában nem képezte, sőt még a bányák és kohók szükségleteinek fedezésére is alig volt elegendő.

Nagy mennyiségű fát fogyasztott magában véve a jelenleg romokban heverő zsarnóczi fémkohó is. E kohó részére az 1793—1801. években csak a klaki erdőhivatal kezelése alá tartozott erdőkben átlag mintegy 26,000 ürméter tűzifát szénitettek évente, pedig ezen kívül a revistyei uradalom többi erdőségeiben termelt faszén java részét is ide szállították.

A revistyei és saskői uradalmakhoz tartozott erdőkben száz évvel ezelőtt folytatott gazdálkodást némileg megvilágítják az idézett leírásokból vett alábbi adatok.

*) V. ö. Tomcsányi Gyula „A garammenti kincstári erdőkben alkalmazott szállítási rendszer ismertetése“ című művével. E. L. 1895. évf. 1196. l.

A *kihasználható összes fát*, az erdészeti tisztviselők jelölték ki a főkamagrófi hivatal előzetes engedélye alapján, a mi nélkül az erdészek fa kiadásra nem voltak jogosítva. Az épületi és szerszámfa kihasználása után a tűzifavágások, a hol csak lehetséges volt, a völgytől a gerinczig menő egyenes vonalakkal tüzetek ki. A vágás-területek a visszamaradt galyfától, a mennyire a körülmények megengedték, kitisztították és a galyfa a kohók és a jobbágyok tűzifaszükségletének fedezésére használtatott fel.

A *mesterséges felújítás* csak azokban az erdőrészekben talált alkalmazást, a hol a természetes úton keletkezett fiatalos vagy teljesen hiányzott vagy annak létesülése csak igen későre volt remélhető. Szép reményekre jogosították — a leírás szerint — az akkori erdészeket az ákáczczal jó sikerrel megkezdett erdősitések; a kopár részletek jókarba jutását ezektől remélték.

A *dohányzás* tilos volt mindazokban a vágásokban, a hol szén- vagy tűzifakészletek voltak. *Pásztortüzek* gerjesztése az erdőkben mindenütt szigorúan tiltva volt.

Az *erdei tüzek oltását* illetőleg fennállott szabályok szerint tűz esetén a legközelebb fekvő községek birái kötelesek voltak az ottan levő jobbágyokat azonnal ki-rendelni a helyszínére az oltáshoz. Az erdész avagy az erdőőr a tűzesetről haladéktalanul jelentést tett az illető erdőhivatalnak, ez pedig a főkamagrófi hivatalnak, melyek nagyobb veszély esetén megbizottakat küldtek ki a helyszínére. Az oltás legmegfelelőbb módjának az elszigetelő árkok húzását és mindennemű galy- és rözsefának a tűz közeléből való eltávolítását tartották. A kik az oltásnál közreműködtek, jutalomban részesültek, pénz vagy italok alakjában. A leégett területeket, ha természetes úton

való bevetődésük nem volt remélhető, mesterségesen, vetés útján erdősítették újra és lehető kiméletben részcsítették.

A *falopások* a kezelő és őrző személyzet legnagyobb ébersége daczára is gyakoriak voltak. A fatolvajokat részint testi megfenyítéssel, részint pénzbüntetéssel, részint ingyenes kézi munkák kivetésével sujtották. A büntetés-pénzek egyharmada a feljelentőt illette. A büntetésből rájuk rótt munkákat az illetők részint utak építésénél és helyreállításánál, részint erdei vetéseknél teljesítették. A falopások számának csökkentésére kívánatosnak jelezte a leírás az erdőőrök számának szaporítását, mivel ezek akkori létszámuk mellett az őrizetükre bízott nagy területeket kellően megvédeni képtelenek voltak.

Az *erdei legeltetés* a jobbágyoknak, valamint a bányas- és kohómunkásoknak megvolt ugyan engedve, de csak azokban az állabokban, a hol a legelő marha kárt nem tehetett; a fiatalosokban ellenben mindenütt szigorúan tiltva volt. A legszigorúbban tiltatott továbbá az *erdő irtása* is. Az ez ellen vétőket ugyanaz a büntetés érte, mint a fatolvajokat, sőt sok esetben e mellett még az irtott terület beerdősítésére is kötelezték őket.

A legeltetés ellen tilalmazott állabokban szigorúan tiltva volt a *fűhasználat* is; e tilalom megszegői hasonlóképen egyenlő büntetésben részesültek a fatolvajokkal. A *lombtakarmány* gyűjtése csak takarmány hiány esetén és akkoris csak a legközelebről kihasználás alá kerülő állabokban volt megengedve. Az *alomszedést* nagyon kismértékben gyakorolták.

A *vadászati jogot* a főkamaragróf élvezte, kitől az erdészek és erdőőrök minden egyes elejtett és beszolgáltatott nyulért 12 kr. minden egyes őzért 1 frt lőpénzt

kaptak. A vadállomány mindössze néhány nyúlból és még kevesebb őzből állott.

Ha teljesen világos képet nem is nyújtanak, de legalább fogalmat adnak mindezek a múlt században a saskői és revistyei erdőkben folytatott gazdálkodásról s nevezetesen a kihasználás és felújítás miként történt fogantatásáról.

A vágásterületekről, a mint a fentebbiekből kitűnik először az összes épületi és szerszámfát használták ki csak azután, — valószínűleg évek mulva — következett a tűzifa termelése. Időközben a terület a tűzifának szánt törzsekről természetes úton újult fel, vagy ha ez a tűzifa kihasználása előtt meg nem történt volna, a felújítást a fávágók által levágásra érdemesnek nem talált, vagy tán épen a felújulás érdekében állva hagyott magfák eszközölték, illetve részben sarjakról történt a felújulás, a miről ma is sok olyan koros tölgy és bükk állabunk tanuskodik, melyek a sarjakról való származásuknak bélyegét viselik magukon.

A mesterséges felújításra csak a legritkább esetekben kerülhetett a sor, a mit eléggé igazol már magában az a körülmény is, miszerint a múlt századból származó olyan állabot, a melyről megállapítható volna, hogy mesterséges úton telepített, a zsarnóczai erdőhivatal kerületének az egykori revistyei és saskői uradalmakhoz tartozó részeiben ma egyet sem találunk.

Hogy a tűzifa kihasználása után is még sok álló törzs maradhatott vissza a vágásterületeken, ezt az is igazolja, hogy az abból az időből származó állabok között alig akadunk olyanra, a melyben tulkoros, ágbogas, hasznavehetetlen törzsek jelentékeny számmal ne volnának. Egyébiránt, miként ma is tapasztaljuk, bizonyára akkor is

sok állabnak a felújulása már a kihasználás megkezdése előtt biztosítva lehetett az alatta előzetesen megtelepedett fiatalos által.

Érdekes, hogy a kopárabb helyek beerdősítését akkoriban ákáczzal eszközölték, holott ez a fanem erdeinkben ez idő szerint sehol sem található. Valószínű, hogy az ákáczzal való erdősítéssel akkoriban csak a kísérletezésnél voltak s később sikertelenség miatt vagy valamely más okból felhagytak vele.

De bármiként történt légyen akkoriban az erdők felújítása, tény az, hogy azokból az időkből a nagymértékben eszközölt kihasználás daczára is — kevés kivétellel — eléggé jó zárlatu és eléggé szép erdők maradtak reánk, az utódokra. Kétségtelen bizonyítéka ez annak, hogy az erdők akkor is kellő gondozásban, vagy legalább kiméletben részesültek s volt foganatjuk azoknak a rendeleteknek, melyeket a bányavárosok közelében fekvő erdők kezelése tekintetében már a 16-ik századtól kezdve az uralkodók s később az udvari kamara kiadtak *) s a mely rendeletek ismételten megfíltják ezekben az erdőkben a faeladást, ismételten hangsúlyozzák az erdők fentartásának és gondozásának szükségességét, számos intézkedést tartalmaznak a legeltetés korlátozása s a kecskével való legeltetés betiltása iránt, sőt általános szabályokat irnak elő az erdők kezelésére, nevezetesen a kihasználás és felújítás foganatosítására nézve is.

Hogy a bányaművek és kohók nagy faszükségletére való tekintetből mennyire megbecsülték e vidéken már a mult században is az erdőt s hogy az erdőgazdaságban már akkor is volt bizonyos tervszerűség, ennek bizonyóságául is maradtak fenn adataink.

*) L. Tomesányi Gy. fentebb idézett művét.

A fahiánytól való félelem a múlt század közepén arra indította volt az udvari kamarát, hogy a revistyei és saskői uradalmakhoz tartozó, nemkülönbén a Selmech város határában fekvő erdőkben található, a bányászat céljaira alkalmas fakészleteknek szakemberek által való megbecslését rendelje el. Ezen intézkedés folytán az 1763—1765. években az említett erdők felmérétek, azokról térképek készítettettek s *Querer József beszterczebányai és Girsick Xaver János lipótújvári erdőmesterek* az összes állabokat megbecsülték és egy *állableírásszerű* kimutatásban, mely szintén a zsarnóczai erdőhivatal irattárában őriztetik,*) fanemek és az akkoriban szokásos választékok szerint elkülönítve kimutatták úgy a vágható állabok fakészletét, mint a fiatalabb állabokból később nyerhető fatömeget. Ezen munkálat némileg az üzemrendezés jellegével is birt, a mennyiben a nevezett erdőmesterek a bányászat évi mű- és tüzifaszükségletének alapul vétele mellett kiszámították benne egyuttal azt is, hogy az akkor vághatónak talált fakészlet hány évig lesz elegendő a szükséglet kielégítésére s hány év múlva kerülhetnek kihasználás alá a fiatalabb állabok.

A revistyei, saskői és selmechi erdőkben (előbbiekre beleértve a gyökési, bacsófalvi és magaslaki erdőket is) találtatott: bányafának alkalmas, vágható tölgyfa 1.713,764 törzs, épületi fának alkalmas jegenyefenyő 224,742 törzs és tüzifa összesen 268,847 öl (öt láb hosszú hasábokból) vagyis egy ölet 5·7 ürméterrel számítva 1.532,428 ürméter.

A kincstári bányászat és kohászat évi szükséglete tölgyműfában 172,603 törzset, jegenyefenyő épületfában

*) A térképekből csak egyetlen szelvényt sikerült megtalálnom, mely a jelenlegi bródi erdőgondnokságra vonatkozik.

8895 törzset és tűzifában 25,501 ölet vagyis 145,356 ürmétert tett.

A szükségletnek és a készletnek egymással való összehasonlításából kiszámították a becsléssel megbizott erdőmesterek, hogy a tölgy fakészlet csak 10 évig fogja fedezni a szükségletet, ezután 30 éven át máshonnan kell beszerezni a bányafának való tölgyfát; a 30 év leteltével ismét lesz 2.175,545 drb vágható tölgyfa, a mi 13 évi szükségletnek felelne meg, de ezután, vagyis 53 év múlva, mivel a tölgy 80 éves kora előtt nem alkalmas bányafának, mintegy 27 éven át ismét hiány lesz tölgyfában.

A jegenyefenyőkészletnek a szükséglettel történt összehasonlításából az tűnt ki, hogy a vágható jegenyefenyő körülbelül 25 évre lesz elegendő, ez után 15 évig hiány lesz jegenyefenyő épületi fában, de ezen 15 év letelte után az addig kihasználásra alkalmassá váló jegenyefenyőállatok állandóan fedezni fogják a szükségletet.

A tűzifánál is kedvezőtlen eredmény mutatkozott, a mennyiben a vágható állatok fakészletét csak 10 és fél évre találták elegendőnek a nagy szén- és tűzifaszükséglet fedezésére s azután 29 és fél évig tartó szünetelésre volt kilátásuk. Ennek letelte utánra azonban remélték, hogy ha a szükséglet nem emelkedik, a bányák és kohók tűzifa és szénszüksége hosszú időn át fedezhető lesz.

A mint ma már tudjuk, a fenti számítások téves alapon nyugodtak, a mennyiben a bányák és kohók szükséglete a későbbi időkben tényleg nem volt olyan nagy, a mekkorának a becsléssel megbizott két erdőmester az akkori viszonyokhoz képest feltételezte. A szükséglet nagymérvű apadása egyfelől a bányászat hanyatlásában leli magyarázatát, de másfelől abban is, hogy később a kohók berendezését tökéletesítették s ennek következtében ezek

jóval kevesebb tűzifát emésztettek fel mint előbb, a bányákban pedig tölgytámfa helyett részben fenyőtámfát, részben falazásokat alkalmaztak; mindezekhez járult még, hogy a tűzifa mellett kőszén is használtak.

Tény az, hogy nem csak elkerülhetővé vált a fának távolabbi vidékekről való beszerzése, de a bányászat a fatermés jelentékeny részét már nemsokára a becslés megtörténte után sem vette igénybe, a mit a korosztályok jelenlegi megoszlása határozottan igazol. Ma pedig a selmeczvidéki kincstári és magántársulati bányaművek a volt revistyei és saskői erdők fatermésének alig egyharmad részét fogyasztják el.

A tenyészet megindulásának mesterséges elhalasztása ültetésre szánt csemetéknél.

Irta: *Kaán Károly*, m. kir. erdész.

Kožešnik Móricz hercegi erdőmester a „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ 1894. évi februári füzetében egy bevermelő eljárást közölt, melylyel a tavaszi ültetésre szánt csemetéket a vegetatio előre haladtával is téli nyugalomban tarthatjuk, s ekként meghoszabbíthatjuk a tavaszi erdősítési időszak tartamát.

Bund K. az Erdészeti Lapok 1894. évi VI. füzetének lapszemle rovatában mutatta be Kožešnik eljárását, megemlítvén végül, hogy a beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság már elrendelte, hogy a csemeték ilyenmü elvermelésével kísérleteket tegyenek.

Azóta 6 év mult el. Elégséges idő arra, hogy az eljárást kipróbáljuk s a nyert eredményekről a lap útján beszámoljunk a magyar erdőgazda közönségnek.

Mielőtt azonban szives készséggel tenném ezt, megismételem a Kožešnik ajánlotta mód leírását azokkal a kimerítően tartalmas rövid szavakkal, melyek Bund tollából a következőkben láttak napvilágot:

«Kožešnik a csemetéket lehetőleg kora tavasszal kiemelteti, s a gyökerekhez tapadó földtől óvatos rázással megtisztítja, mely miveletnél fő gondját arra fordítja, hogy a gyökerek sértetlenek maradjanak. Az így kiemelt csemetéket előzetesen e célra készült hóvermekben helyezi el.

A vetőkertnek vagy az erdősitendő területnek közelében, még pedig lehetőleg északi fekvésben és álló erdő árnyékában, $1\frac{1}{2}$ —2 *m.* mély gödröt keresünk, vagy készítünk. Ezt a gödröt 0·8—1·2 *m.*-nyire rétegenként letaposott hóval töltjük meg, melyre néhány *cm.* vastagon apró fenyőgalyréteget rakunk, erre pedig 3—5 *cm.* vastagon üde, de nem nedves földet szórunk.

Erre a földrétegre fektetjük a csemetéket, melyeknek gyökereit újból néhány *cm.*-nyi földréteggel beborítjuk; erre újból fenyőgalyat rakunk, az egész verem fölé pedig rudakból és fenyőgalyakból köröskörül zárt, sűrű fedelet készítünk.

A víz elvezetése végett lejtős helyen kis árkot kell huzni.»

Kožešnik szerint az ekként hóba vermelt csemetékben nem indul meg korán a nedvkeringés, úgy hogy velük legalább is június hó közepéig a sikernek minden kockáztatása nélkül erdősíthetünk.

Hosszu ideig ültethetvén, kevés munkás is sokat végezhet, s a május közepén saját mezei munkájából visszatért cselédség is 2—3 hétig még felhasználható.

A tarvágások folytán szükséges nagyobb mérvű erdősitéseknél a munka helyes kivitelének nehézkes felügyelete

és ellenőrzése, az erdőtelepítésnek a mezőgazdasági munkával való egybeesése, mely nem egyszer napszám hiányában, vagy drágább napszámberben jelentkezik, a napszámbereknek egyebekben is állandó emelkedése, a csemeteültetésre kínálkozó időszak rövideje, az elültetett csemetékre bekövetkező időjárás fenyegető bajai s végül a burjánosan növő gyom nyomásának veszélye a mesterséges erdőtelepítésnek oly fontos kérdései, melyek az erdőgazda annyira fáradságos munkáját s annak sikerét mindenha megnehezítették.

Küzdve a mesterséges erdőtelepítésnek ezen nem egy helyütt eléggé érezhetően nyilvánuló hátrányaival, örömmel kell fogadnunk minden olyan ajánlatot, mely a bajok valamelyikének orvoslására vezet.

Kožešnik eljárása a hegyvidéki erdőgazdaságok mesterséges erdőtelepítésének egy aktuális kérdését érintve, oly kedvező előnyöket ígér, melyek eléggé biztatóan sarkalhatják a szakembert a módszer kipróbálására.

Köztudomásu immár, hogy a tavaszi erdősitések az ősziéknél sikeresebbek. A mariabrunni kísérleti állomásnak a Cieslar dr. nyomán Ratkovszky K. m. kir. főerdész ur közölte idevágó megfigyelései*) e körülményt kétséget kizárólag beigazolják.

Az erdőgazdaságilag megdönthetetlenül felállított ezen elvnek eleget teendő, egyik alapfeltétel már a fenn megírtak szerint, hogy csemetéink az elültetésig oly körülmények között maradjanak, melyek a tenyészet megindulásának lehetőségét kizárják.

Nem jelentkezik ugyan általánosan a vegetatió mesterséges hátráltatásának szüksége, de elég számosak a

*) Lásd. Erd. Lapok 1894. VI. f. 444 old.

körülmények, melyek ily módszernek alkalmazását a hegyvidék erdőgazdaságában kívánatossá tehetik.

Ilyenek: 1. az ültető napszamosok aránytalanul kis száma a végzendő munkával szemben ;

2. oly természeti körülmények, melyek az ültetés időszakát szokatlanul megrövidítik (késői tél, nagy és tartós esőzések stb.)

3. csemetekertjeink olyan fekvése, mely a vegetáció megindulására kedvező, minek következtében azok a fagyos északi oldalak későn lehetővé váló ültetéséhez megfelelő csemetéket nem szolgáltatnak ;

4. a csemetekertek hiánya oly magasabb fekvésben, ahol az erdőtelepítés csak későn veheti kezdetét, s ehhez a csemeték a jóval mélyebben, enyhébb égalji viszonyok között levő kertekből szerzendők be ;

5. oly rendkívüli körülmények, midőn a csemetanyag készletben nincs, annak távolabb vidékekről való megszerzése elkerülhetetlen s kellő állapotban és megfelelő időközökben való érkezését biztosítani nem lehet.

Igaz ugyan, hogy ez esetek majd mindegyikére könnyen adhatnánk oly általános feleletet, mely az ilyen bajok orvoslására első pillanatban elegendőnek látszik. Mi sem könnyebb, mint azt mondanunk, hogy a hol csemetehiány van, ott gondoskodjunk a hiánynak megszüntetéséről, az anyag neveléséről; ahol a kert fekvése miatt abban a tenyészet hamar megindul, iparkodjunk olyant létesíteni, hogy e hátrányos körülmény elkerülhető legyen. A magasabb régiók részére neveljünk csemetéket ilyen körülmények között, s a hol napszamoshiányt érezünk, tegyünk róla, hogy e baj orvosoltassék.

Aki azonban ismeri a hegyvidéki erdőgazdaság körülményes voltát, annak oly sokoldaluan megnyilatkozó viszo-

nyait, az igazolhatja csak, hogy bármily odaadó, s a tudás magaslátán álló legyen is az erdőgazda mindenre kiterjedő gondossága, mégis a helyi körülmények változatossága s a váratlanul is változó viszonyok a gazdálkodót munkájának sikerében nem egyszer rendkívüli és mesterséges eljárások alkalmazására utalhatják.

Kožešnik ajánlott eljárása a jelzett szempontokból vehető figyelembe s annak javasolt előnyei ez irányban képezhetik a tárgyilagos elbírálás anyagát.

A besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság ily okokból téve meg a kísérletezésre vonatkozó intézkedéseit, módot nyújtott a kerületbeli erdőgondnokságok vezetőinek arra, hogy változatos körülményeik között megfigyeléseket tegyenek, s a legjobb belátásuk szerint nyilatkozzanak tapasztalataikról.

Ez előterjesztések főbb adatait az alábbi összeállítás tünteti fel. (Lásd a 148—149. oldalon levő táblázatot.)

Mielőtt a beszolgált adatok összefoglalásába bocsátkoznék, felemlíteni kívánom, hogy Pajer István m. kir. erdész ur, a mihálytelki m. kir. erdőgondnokság vezetője az első év megfigyeléseinek eredményéről adott 1896. évi jelentésében felhívta az erdőigazgatóság figyelmét arra, hogy a Kožešnik-féle bevermelő mód megpróbálása mellett kísérletet tett egy más eljárással is.

1300 méter magasságban ültetett alsóbb helyeken nevelt luczfenyő csemetékkal akként, hogy már április közepén vitette fel azokat s zárt erdőben a puszta földön helyezve el, nyirkos földdel és lombbal takartatta be gyökerüket. A csemeték ily körülmények között maradtak az elültetésig.

Szerinte ez a mód bizonyos adott körülmények között még helyesebb, mert a csemeték, melyeket május

Tétel-szám	Az erdő-gondnokság neve	A kísérlet éve	A bevernelés ideje	A kísérleti hely		Az ültetés ideje	A kiültetett csemeték	
				tengerszintfeletti magassága	fekvése az égtáj szerint		menyisége	kora és neme
1	Badin	1898	IV/22	900	d—ny	VI/6—7	7000	3 éves luczf.
2	Zólyom-Lipese	1897	IV/5	650	é—ény	VI/10	1500	2 éves luczf.
3	„	1897	IV/5	720	k—ék	VI/10	1500	2 éves luczf.
4	„	1898	IV/5	860	k—dk	V/10	7100	2 éves luczf.
5	„	1898	IV/5	900	ny.	VI/10	18000	3 éves luczf.
6	„	1898	IV/5	1090	kel.	VI/10	5000	3 éves luczf.
7	Jeczenye	1899	IV/10	1250	d—dk	V/15—27	6000	3 éves luczf.
8	„	1899	IV/10	1250	d—dk	V/15—27	—	2 éves vörösf.
9	Kis-Garam	1897	—	900	ny	V/17-VI/12	200000	3 éves luczf.
10	„	1897	—	900	ny	V/17-VI/12	80000	2 éves jegf.
11	Mihálytelek	1896	—	1200	ny—ény	V/20-VI/10	75000	3 éves luczf.
12	„	1897	—	1300	ny	V/15—30	90000	3 éves luczf.
13	„	1899	—	1300	é—ny	V/19—20	4500	3 éves luczf.
14	Benesháza	1899	IV/16	960	k	V/27	500	3 éves jegf.
15	Vaczok	1897	—	800—850	é—ny	V/18—21	8000	3 éves luczf.
16	„	1899	—	1175	ny—dny	VI/3	5670	3 éves luczf.
17	„	1899	—	1175	ny—dny	VI/3	1660	2 éves vörösf.

Jegyzetek az ültetés sikeréről (jórészt a jelen- tésekből vett idézetek)

Az eredmény kielégítő.

A kísérlet kifogástalanul sikerült.

A kísérlet szépen sikerült.

Majdnem valamennyi csemete megfogamzott. Az eljárás a tenyész-
megindulásának hátráltatására nagyon előnyös.

Ez eljárással 21 nappal tovább lehetett erdősíteni, mint az előző év-
ben a be nem vermelt csemetékkel. A csemeték mindvégig egész-
ségesek maradtak a veremben, kiültetés után majdnem mind kihaj-
tottak és szépen diszlenek. A bevermelés tehát határozottan elő-
nyösnek mutatkozott.

Az eredmény teljesen kielégítő. A csemeték ugyan egy hónappal később-
ben hajtottak ki, mint a többi, ezen erdőrészekben az előbbi években
ültetett csemeték, de ez a körülmény az erdősítésnek semmiféle hátrá-
nyára nem volt.

Az elültetés akkor ejtetett meg a veremből szedett csemetékkel, midőn
a csemetekertekben maradtak már kihajtottak. Az ekként elültetett
példányok 4—6 héttel később hajtottak ki, most is igen szép ered-
ményenyl. A hajtások, nem hosszúak ugyan, de dacára a tenyész-
évd rövid tartamának, kellően megerősödtek. Az ily módon kezelt
csemetékből megejtett tavalyelőtti erdősítések most is szépen fejlődnek.

A kiültetett csemeték csak július elején hajtottak, de akadt köztük olyan
is, melynél csak augusztusban mutatkozott a hajtás. A múlt években
kiültetett csemetéknél az őszig meg nem fásultnak látszó hajtások a
tél folyamán nem fagytak el s az ezidei új hajtás rajtuk egészen normális.

A kiültetett 500 db csemetéből megmaradt 470 db. Az új hajtások
fásulása lassabb.

A hóveremből kikerült csemeték sokáig sinylődtek s csak augusztusban
tértek magukhoz.

Az elültetett 5670 luczfenyő csemetéből megmaradt 5103 s az 1660
vörös fenyőből 1494 db.

végén s június elején ültettek el, a földbe helyezés után egy héttel már kihajtottak, míg a fagyos körülmények között a veremben havon tartott csemeték tenyésztesének megindulásához 2—3 hét is szükségeltett.

Ezek az eredmények s még az a körülmény, hogy e vidéken a tenyészet megindulásának a viszonyok kívánta hátráltatására ehhez hasonló eljárások már emberemlékezet óta divók; másrésről Urbanovszky Béla m. kir. erdész urnak egy évvel később az Erdészeti Lapok 1897. évi február havi füzetében adott ismertetése, mely szerint Máramarosban is alkalmaznak efféle módot: kívánatosá tette a megfigyeléseknek az ismert eljárásokkal való összehasonlítását, hogy az eredmények között bizonyos párhuzam legyen vonható, s ekként a felvetett kérdés megoldása a maga valóságában világittassék meg.

Az Urbanovszky ur által közölt eljárást a következőben iktatom ide.*)

„A földtől megtisztított és megszámlált csemetéket csómokba köttetem, gyökereiket nedvesített mohával letakartatom s ilyképpen azokat az elszállításra előkészítetem.

Ugyanakkor, midőn a csemetekertekben ez a munka megkezdődik, a kiemelt csemeték elhelyezésére alkalmas helyet szemelek ki, elsősorban az északnak fekvő jó zárlatu erdőben s mintegy 60 méterre az erdő szélétől, ahol oly hosszúságú, és szélességü árkokat ásatok, mint azt a törzsek távolsága megengedi.

Az árkok mélységét mindig a szerint szabom meg, a milyen hosszúnak az illető csemetekertben a kiszedett csemeték gyökerét találtam. Arra ugyanis vigyázni kell,

*) Erdészeti Lapok 1897. 132 old.

nehogy a csemeték az árokban mélyebbre kerüljenek, mint a hogyan a csemetekertekben voltak, mert különben megfűllednek.

Ha ez a baj mégis bekövetkeznék, rögtön fel lehet ismerni arról, hogy a mélyebben elhelyezett csemeték alsó tüi megfeketednek, midőn aztán az így járt csemetét elültetni már nem ajánlatos.

Egynehány árok elkészültével a kiemelt és megszámlált csemetéket saraglyára téve oda vitetem, és az árokba szorosán egymás mellé rakatom, amíg az árok teljesen meg nem telt.

A beárnyékoltság hatásának fokozása céljából czél szerű az árok hosszában két oldalt egymás felé hajló fenyőgalyakat a földbe szurni, úgy, hogy azok a csemeték fölött mintegy földézetet képezzenek.

Az 1896. évben április hó 20-án árkoltattam be a csemetéket és június hó 18-án a készletben maradt, kiemelt csemetéknél alig lehetett még észrevenni a rügyek duzzadását s az ültetést minden akadály nélkül folytathattuk.

A leirt módon kezelt csemeték 7—8 heti beárkolás után is szépek és üdék maradtak a fonnyadásnak minden nyoma nélkül.»

Urbanovszky ur ezen javasolt eljárása a Pájér-félétől nem sokban különbözik; utóbbi egyszerűbb s ép oly czélhoz vezető.»

Ha ezek után s a megejtett összehasonlító kísérletek alapján Kožešnik eljárását egybevetjük a tenyészlet megindulásának hátráltatására alkalmazott azon móddal, melyet Pajer erdész ur ajánlott, s hazánkban több-kevesebb módosítással alkalmaznak is, az eredmények a következőkben foglalhatók össze:

Ott, ahol arról van szó, hogy mélyebben fekvő s

naposabb vetőkeretek csemetéivel magasabb és különösen észak felé hajló hegyoldalak befásítása ejtendő meg, ott a bevermelés mellőzése ajánlatos akkor, ha az erdősitendő hely közelében módunk nyílik a csemetéket hűvös hegyoldalak álló erdeje alatt az adott eljárással megóvnunk.

Ez eljárás ugyanis olcsóbb, nem igényel oly elővigyázatot, az anyag nincs a megfűlledésnek kitéve, s a csemetékben hamarabb indul meg a tenyészet, miért is az új hajtás erőteljesebben fásul meg őszig, s így ellentálló képessége is nagyobb.

Ahol azonban bármely helyi körülmények az adott viszonyok között e módnak alkalmazását a magas hegyvidéken nem engedik meg, a Kožešnik ajánlotta elvermelés mint kiegészítő módszer sikerre vezet. A hajtások ugyan kisebbek az első évben s a tenyészet bár későbben indul meg az ilyen hóról vett csemetéknél, mégis azok még 1300 m. tengerszin feletti magasságban is épek maradtak, s a következő évben rendes növekedésnek indultak.

Ezenkívül előhegységben, vagy olyan védettebb s alantabb fekvő helyeken, hol a vegetatio megindulása ellen az északi oldalak álló erdősége sem nyújt elég védelmet, vagy ott, a hol a késői fagyok a hamar hajtásnak eredő csemetéinknek ártalmára lehetnek, Kožešnik módszere bizonyára ajánlatos és célhoz vezet.

Kožešnik eljárását ekként a maga érdemére szállítva, hisszük, hogy erdőgazdaságunk sokfélesége nem egy esetben módot nyújt annak sikeres alkalmazásához.

Ne használjuk ott, a hol ilyen mesterkétebb eljárásra szükségünk nincs, de ne mellőzzük akkor, ha a mesterseges erdőtelepítés ugysis annyi körülménytől függő sikerét az eljárással elősegíthetjük, biztosíthatjuk.

Jelen közleménnyel ha felhivnom sikerült erdő-

gazdáink figyelmét az ilyen és hasonló megfigyelések érdekes, sőt szükséges voltára, s ha ezek eredménye e lapok hasábjain lát majd napvilágot, úgy a czélt, mely e rövid értekezés megírására vezetett, elértnek tekintem.

Vadkárók tölgyesekben.

Irta: Imecsfalvi *Imecs Béla*, urad. főerdész.

A kezelésem alatt levő egyik erdőgondnokságban néhány évvel ezelőtt olyan természetű vadkárt figyeltem meg, a milyenről e lapok hasábjain — tudomásom szerint — eddig még senki sem emlékezett meg.

Előre kell bocsátanom, hogy úgy a kérdésben levő 4000 k. holdas erdőgondnokság területe, valamint a vele szomszédos erdők fővad dolgában tulszaporulattal bírnak s a szarvasok által okozott kár, különösen a 15 éven alóli tölgyesekben, nagymérvű és annyira megszokott jelenség, miszerint a letarolt évi vágásterületek mesterséges uton való felujtása vagy esetleges kiegészítése e miatt rendszeren 4—5 évi ismétlést igényel. Különösen egy déli fekvésű 5—10° lejtten biró 5 éves csertölgyes zárlatát több évi fáradságos és költséges kísérletezés után sem birtuk teljesen kiegészíteni. A felujtási tervben elő volt írva, hogy az 2 éves kocsánytalan tölgycsemeték ültetésével fogatosítandó, de már az első kísérlet beigazolta, hogy a kocsánytalan tölgy nem fog megfelelni, mert habár a csemeték a száraz, köves agyagtalajban elég jól megereedtek, azok az augusztusi rekkenő hőség behatása alatt őszre mind kivesztek. A következő tavaszon feketefenyővel kísérleteztünk. A két éves csemeték ki is állották a tűzpróbát, mert azokból szeptember végén alig pusztult ki 5°/. Több ilyen fekvésű és talaju erdő rész várta a mes-

terséges pótlást s már előre örültem, hogy azokat mind feketefenyővel fogjuk kiegészíteni. Csakhogy a remény és öröm korainak bizonyult. A meglehetősen szigorú, hóban gazdag tél folyamán a fővad nagy csapatokba verődve, éjjel és nappal mindig a délnek hajló hegyoldalokon tartózkodott s a neki még újdonságszámba menő fenyőcsemetéket részben lerágta vagy éles patájával a sekély talajból kifordította, részben pedig leheverte. Az egész ültetésből egy év múlva nem maradt meg 2% életképes csemete. Tehát megint más fanemre kellett gondolni s így legczélszerűbb volt visszatérni régi mesterünkhöz: a természethez. Csertőlgly volt az uralkodó fanem az egész hajlaton, avval kellett próbát tenni. A meglevő tenyészeti viszonyok folytán ugyan makkvetést kellett volna alkalmazni, de okulva azon, hogy a fővad az elvetett makkot éles patájával ép oly könnyen kiszedi, mint a rőt vad azt kiturni képes, észszerűbbnek véltem mégis az ültetést választani. Pótoltuk tehát a hiányos zárlatot tavasszal csertőlgycsemetével. A most már harmadizben megmunkált gödröcskében a dus gyökérzetű 2 éves csemete, majdnem kivétel nélkül megeredt s a száraz augusztusi forróság sem birt benne számbavehető kárt tenni. El voltam ugyan arra készülve, hogy a fővad szokásához híven a csemetéket itt is lerágja, de a cser erős visszaszerzési képességénél fogva reméltem, hogy az azt pár év alatt ki fogja heverni. Tél multával márcziusban az ültetést megszemléltem, midőn is meglepetve tapasztaltam, hogy a csemetéknek majdnem felerésze a gödröcskék szélén kihuzva hevert, gyökerét valamennyinek valami töben elrágta s azt fel is falta, mert a legszorgosabb kutatás után sem birtam egy gyökeret sem megtalálni. A teljesen átázott, sekély talajból a gyenge csemetét könnyű volt

akár kihuzni, akár kiturni, de a köves s helyenkint begyepesedett talajban a szarvasok által össze-vissza taposott és gázolt területen, fővad nyomon kívül mást felismerni lehetetlen volt. Hogy a kár nem szarvasoktól eredt, avval azonnal tisztában voltam, mert a csemetéknek gyökfőn felüli része teljesen sértetlen maradt, a fővad pedig semmiféle növénynek gyökerével nem szokott táplálkozni. A durva rágási seb után csakis vaddisznóknak tulajdoníthattam a kárt, de mivel azelőtt mindig azt hallottam, hogy azok csak az elvetett makk kiturásával, illetve felszedésével, a rétek és tisztások felturásával s az eközben kiturtt csemeték megsemmisítésével ártanak az erdőgazdának, nem mertem pusztán csak őket gyanuba fogni, a miért is elhatároztam, hogy egy-kétszeri lesbe-üléssel kiderítem a valót.

Három eredménynélküli les után türelmem már fogyatékán volt, midőn egy kis friss hóesés, melynek világánál hosszabb időt szándékoztam a reákövetkező este az ügynek szentelni, újból kicsalt az említett területre. Ez alkalommal az ültetés legritkább részén egy terebélyes öreg magfának tetején foglaltam helyet, express fegyverem társaságában. Egy rövid órát tölthettem a nem épen kényelmesnek nevezhető leshelyen, midőn 5 drb másfél-évesnek látszó vaddisznó a sűrű fiatalosból csörtetve az alattam levő tisztásfoltra kivetődött s egészen otthonosan érezve magát, a sorokat rendszerint átkutatva a nélkül, hogy a gödrök gyepes közeit felturta volna, a csemetéket szememláltára szépen kiforgatta, s azoknak gyökereit fel-falta. Az érdekes megfigyelés, mely mintegy 5 perczig tartott, még vadászszenvedélyemet is legyőzte, s csak akkor ocsudtam fel bámulatomból, midőn a fekete kárttevők közül már csak kettő volt látható. Ezek közül az egyik

— jól czélbavéve — azonnal be is számolt csuhájával, míg a másik a többiek után rohanva ép bőrrrel menekült. A pórul járt gonosz rabló bendője tele volt frissen elfogyasztott csercsemetegyökérrel; az egész állat meglehetősen le volt soványodva, a mi különben a mi vidékünkön, ha makktermés nincsen, február—márcziusban mindig sorsa a rőtvadnak. Ez az eset épen 7 évvel ezelőtt történt. Azóta nagyobb területeken kellett a csercsemeteültetést alkalmaznom s többször kocsánytalan tölgycsemetével vegyesen. Néhány éve, hogy vidékünkön a rőt vadállományt a sertésvész nagyon megapasztotta s hasonló kár nem mutatkozott. Mult tavaszon azonban egy konda megint bevetődött területünkre s egy már 3 évvel azelőtt beültetett tisztás vegyes tölgyültetését mind kiturta s míg a kocsánytalan tölgycsemetéket érintetlenül hagyta, addig a csercsemeték gyökereit a már említett módon mind megcsonkította és elfogyasztotta. Ezt a megfigyelést márczius első felében tettem, tehát olyan időben, a midőn a rőt vad meglehetősen szükében volt a tápláléknak s e miatt nagyobb területeket szokott bebarangolni. Annyi azonban bizonyos, hogy nem lehet pusztá véletlennek betudni e kárt, mert mindkét esetben tisztán csak a csercsemetékre pályáztak a feketecsuhások, a mi abból is kitünik, hogy a csemetesorok közötti gypet egészen sértetlenül hagyták s azt fel sem forgatták. Feltűnő a másik esetnél az is, hogy a kiturt kocsánytalan tölgycsemeték érintetlenül hagytak. Miért kedveli a vadsertés épen a csertölgy gyökerét olyan nagyon; okát adni nem tudom s legfeljebb azt hihetem, hogy abban nagyobb a csersavtartalom mint a többi rokon fajok gyökereiben.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1900. évi márczius hó 14.-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak: br. *Bánffy* Dezső elnök, dr. *Bedő* Albert első alelnök, *Horráth* Sándor második alelnök, *Bartha* Gyula, *Bittner* Gusztáv, *Csik* Imre, *Csupor* István, *Havas* Ágoston, *Kallina* Károly, *Lászlóffy* Gábor, *Máday* Izidor, *Nagy* Károly, *Sóltz* Gyula, *Tavi* Gusztáv, *Tomsányi* Gyula, *Tomsányi* Gusztáv és *Vadászffy* Jenő választmányi tagok, *Bund* Károly titkár és *Leviczky* Albert pénztárnok.

Arató Gyula, *Hirsch* István, nemeskéri *Kiss* Pál, *Laitner* Elek és *Schmidt* Ferencz választmányi tagok kimaradásukat részint hivatalos elfoglaltságukkal, részint pedig betegségükkel mentették ki.

I. A pénztár állásáról a titkár a következő jelentést terjeszti elő:

Az egyesület bevételei 1900. január

1-től a mai napig	14,435 K. 11 f.-re
kiadásai pedig	5,608 K. 08 f.-re
rugtak, a kézi pénztár készlete tehát	8,827 K. 03 fillér

A kimutatott bevételekből az alapító tagok magánkötvényeinek értékapasztására 391 K. 84 f., a *Wagner* Károly alapítvány javára 16 K., a titkári nyugdíjalap javára 126 K. folyt be; a többi bevételekre tehát 13,901 K. 17 f. esik.

A kézi pénztárban őriztetik továbbá az alapítványi számadásnak 22,411 K. 54 f. és a letéti számadásnak 10,482 K. 38 f. pénzkészlete.

Ezek szerint a pénztárban levő készlet a következő:

Pénztári számadás készlete	8,827 K. 03 f.
Alapítványi „	22,411 K. 54 f.
Letéti „	10,482 K. 38 f.
Összesen	41,720 K. 95 f.

Ebből az összegből 40,926 K. takarékpénztári betét, 794 K. 95 f. készpénz.

A magyar földhitelintézetnél elhelyezett, értékpapirokból álló letét a megelőző választmányi ülés óta nem változott.

Tudomásul vétetik.

II. Az 1899. évi XXX. t.-cz. arra kötelezi a magyar kormányt, hogy az osztrák-magyar vámterület új autonóm vámtarifájának megállapítása céljából az osztrák kormányval tárgyalásokba bocsátkozzék. Ezen tárgyalások érdemleges megindítása előtt a földművelésügyi miniszter úr az érdekelteket meghallgatni kívánván, az egyesületet felhívta, hogy a követendő vámpolitikára nézve a maga érdekkörét illetőleg a rendelkezésre álló adatokra alapított szakvéleményét és óhaját vele f. é. május hó 1.-éig közölje.

Az igazgató-választmány hazánk erdőgazdaságát közléről érdeklő ezen kérdés tárgyalására dr. Bedő Albert I. alelnök elnöklété alatt Arató Gyula, Bittner Gusztáv és Podhradszky András választmányi tagokból, Schmidt Károly alapító tagból és a titkárból álló bizottságot küld ki, melynek hivatása leendő az április hó második felében tartandó választmányi ülés elé javaslatot terjeszteni.

III. Az igazgató-választmány f. é. január hó 20.-án tartott ülésében a Selmeczbányán tartandó ideai közgyűlés előkészítésére ügyvezetőkül Vadas Jenő és Csiby Lőrincz választmányi tagokat kérte volt fel. Vadas Jenő azonban magánuton értesülvén megbízatásáról, tekintettel arra a terhes kettős feladatra, a melyet mint tanár és mint az erdészeti kísérleti állomás vezetője teljesítenie kell, rövid uton annak az óhajának adott kifejezést, hogy helyette más ügyvezető jelöltessék ki. Az elnökség erre az igazgató-választmány utólagos jóváhagyásának reményében erre a tisztségre Bencze Gergely m. k. erdőtanácsos és akad. tanár urat kérte fel.

Az igazgató-választmány az elnökség ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszi.

A titkár jelenti, hogy Selmeczbánya sz. kir. város tanácsa f. é. január hó 19.-én kelt átiratában a közgyűlésre vonatkozó meghívását megújítván, annak a kívánságának ad kifejezést, hogy az egyesület közgyűlése az új bányászati akadémia megnyitási ünnepélyével és a bányászati és kohászati egyesület közgyűlésével kapcsolatosan, illetve ezzel egyidejűleg tartassék meg. Az új

akadémiai épület megnyitása június hó 30-ára tervezetik, a közgyűlés tehát július hó 1. és 2. napjára esnék.

Az igazgató-választmány Selmezbánya sz. k. város vendégszerető meghívását elfogadja, a közgyűlés napirendjére nézve azonban ezuttal csak annyiban hozhat határozatot, a mennyiben kimondja, hogy f. é. közgyűlését július hó 1. és 2. napján tartja meg, a részletek megállapítását akkorára halasztván, a mikor az egyesület részéről felkért ügyvezetők abban a helyzetben lesznek hogy részletes javaslatot tegyenek.

V. A Deák Ferencz-alapítvány 1901. évi kamatainak felhasználására nézve az erre a célra a legutóbbi választmányi ülésből kiküldött bizottság a következő pályakérdést hozza javaslatba:

„Önálló kutatások alapján megírt s a megértés könnyítésére megfelelő rajzokkal ellátott műben leírandó a Magyarország erdőit alkotó, valamint a külföldről származott s már meghonosodott fafajok fájának anatómiai szerkezete, nemkülönben műszaki — vagyis ipari szempontból fontos tulajdonságai, úgy hogy egyrészt az illető fa-faj, egyedül a fatest szerkezetének vizsgálata után könnyen meghatározható legyen, másrészt pedig, hogy a megírandó mű biztos felvilágosítást adjon a leírt fa-fajok műszaki értéke felől.

A munka tehát kitüntetné s magyarázná az egyes fafajok fatestének szabad szemmel kivehető jellegeit s mikroskopi szerkezetét, szöveggel és képekkel.

Az anatómiai szerkezet leírása tehát nemcsak módot nyujtana a meghatározáshoz, hanem egyttal az egyes fa-fajok fájának műszaki (technikai) tulajdonságait is megmagyarázná.

Kiterjeszkednék a munka továbbá a tenyészetvi viszonyoknak s az anatómiai szerkezetnek egymáshoz való viszonyára és ismertetné az egyes fajoknál, az anatómiai szerkezetnek a különféle termőhelyi viszonyokkal kapcsolatos változásait.“

Budapest, 1900. márczius 14.-én.

Tomcsányi Gusztáv, s. k. *Sóltz Gyula*, s. k. *Vadas Jenő* s. k.

Az igazgató-választmány elhatározza, hogy ezen javaslat értelmében tesz előterjesztést a közgyűléshez, kijelentvén egyttal, hogy a pályadíj csak abszolút becsü munkának adható ki. A pályamunkák betérjesztésének határidejéül 1902. évi márczius hó 31-e tűzetik ki.

VI. Arató Gyula választmányi tag eleget téve az igazgató-választmány 1899. évi decz. hó 9.-én tartott ülésén hozott határozatból kifolyólag nyert megbízatásnak, a Tomasoovszky Imre erdőakad. tanársegéd által az Erdészeti Rendeleték Tárának I—XVIII. évfolyamairól szerkesztett betűsoros tárgymutató bírálatát az egyesülethez beküldötte. Beható bírálatában reámutat a tárgymutató néhány lényeges hiányára és azt javasolja, hogy az ezen hiányok pótlása végett a szerzőnek visszaadassék.

Az igazgató-választmány ily értelemben határoz.

VII. A földmivelésügyi m. kir. minister ur az erdészeti államvizsgára vonatkozó új szabályzatot az egyesületnek megküldötte. Ez a szabályzat teljesen megfelel annak a tervezetnek, a melylyel annak idején az igazgató-választmánynak alkalma volt foglalkozni. Tudomásul szolgál.

VIII. A kereskedelemügyi minister ur megküldötte az egyesületnek az ujonnan létesített budapesti munkaközvetítő-intézet ügyviteli szabályzatát.

Az Erdészeti Lapokban kivonatosan ismertetendő.

IX. A Laupp H.-féle tübingeni könyvkereskedés, melynél a népszerű nyelven irt erdészeti ismeretek tárának utolsó füzetéhez szükségelt színezett táblák megrendeltettek, arról értesíti az egyesületet, hogy ezek a táblák az elszállításra készen állanak, kéri azonban, hogy azok ára, 4000 korona, a württembergi k. udvari banknál (Stuttgart) előzetesen utalványoztassék, mivel külföldi megrendeléseknek csak akkor tesz eleget, ha erre fedezet van.

A titkár felhatalmazást kér, hogy a 4000 koronának folyóvátétele iránt intézkedhessék, megjegyzi azonban, hogy előzetesen a kérdéses táblák egy-egy példányát be fogja kívánni, annak megítélése végett, hogy a cég a megrendelésnek kifogástalanul tett-e eleget.

Az igazgató-választmány a táblák árának előre való kifizetésére a felhatalmazást oly feltétellel adja meg, hogy a cég tartozik előzetesen egy-egy mutatványpéldányt beküldeni.

X. A párisi nemzetközi kiállítás m. kir. kormánybiztosa megküldte az egyesületnek a kiállítás alkalmával tartandó nemzetközi kongresszusok jegyzékét és közli a részvétel módozatait.

A kormánybiztos továbbá értesíti az egyesületet, hogy mint

kiállító megbizottja számára ingyenes belépőjegyre tarthat igényt a kiállítás területére.

Az igazgató-választmány tekintettel arra, hogy a kormánybiztos egyszerű értesítését nem tekintheti a kongresszusra való meghívónak, azt határozza, hogy képviseltetése iránt ezuttal nem intézkedik.

XI. Tomcsányi Gusztáv választmányi tag az egyesület könyvtára számára két történeti becsü erdészeti művet ajánlott föl. (Circular-Rescript des K. K. Hotkriegsrathes an sämtliche Gränz-Generalcommanden. Die Ahornzuckererzeugung betreffend és Forst-Instruktion für die Grenz-Regimenter und Bataillons).

Köszönettel elfogadtatnak.

XII. A titkár kéri, hogy addig is, a míg szolgálati szabályzata felett az igazgató-választmány határozhat, hivatalos órái d. e. 9—12-ig és d. u. 5—8-ig állapittassanak meg.

Az igazgató-választmány ily értelemben határoz.

XIII. Ódor Arnold erd. akad. hallgató, aki a Bedő Albert alapítvány egyik ösztöndíját élvezi, a bemutatott index szerint az erd. vegytanból nem kapott osztályzatot s egyébiránt sem felel meg a vizsgaeredmény annak a követelménynek, hogy az osztályzatok 60%-a jó és jeles legyen. Kérvényében Ódor Arnold jó szorgalmi osztályzataira hivatkozik, melyek tanúsága szerint a rossz eredményt nem a szorgalom hiánya, hanem a vizsgák előtti betegeskedése okozta s kéri, hogy ösztöndíja tőle el ne vonassék.

A Bedő Albert-alapítvány második ösztöndíját élvező Györke István erd. akad. hallgató indexét még nem mutatta be.

Az igazgató-választmány sajnálattal veszi tudomásul Ódor Arnold rossz vizsgaeredményét, és tekintettel az alapszabályok világos intézkedéseire, kénytelen az ösztöndíjat Ódor Arnoldtól megvonni. Az alapszabályok értelmében az ekként szabaddá vált ösztöndíj f. é. június hóban új pályázat alá bocsátandó.

XIV. Zyzda Albert m. á. v. hivatalnok kéri, hogy az Erd. Lapok 1898. évi IX. füzetében közzétett 1. számú kisebb pályázatra beküldött „Óvatosság“ jeligével ellátott pályamű, melynek postai feladó vevényét a pályázó elvesztette, neki visszaküldessék.

Az igazgató-választmány Zyzda kérelmét nem találta teljesíthetőnek és a pályaművet csak úgy tartja kiadhatónak, ha az

ismeretlen pályázó magát megnevezi és a jeligés levélke felbontása által beigazoltatik, hogy tényleg ő a mű szerzője. Együttal felhatalmazza a titkárt, hogy a jeligés levélkét annak idején felbontsa és ennek alapján a pályaművet az igazolt szerzőnek kiadja.

XV. Néhai Györke István özvegye azt kérte, hogy férjének, mint az egyesület volt alapító tagjának tagsági jogai reá ruháztassanak. Arra a felvilágosításra, hogy az egyesület alapszabályai értelmében az alapító tagok jogai csakis az első izbeni egyenes férfiörökösre szállanak át, Györke István erd. akad. hallgató jelentkezett és az Erd. Lapok megküldését kéri.

Az igazgató-választmány néhai Györke István alapító tagsági jogait hajlandó ugyan fiára Györke István erd. akad. hallgatóra átruházni, szükségesnek tartja azonban, hogy nevezett ezt megelőzően figyelmessé tétessék arra, hogy egy régebbi elvi határozat folytán az átruházás esetében sem ő, sem utódai az egyesület jótékony alapítványaiából segélyben nem részesülhetnek.

XVI. Több hirdetni szándékozó részéről kérdés intéztetvén az egyesülethez arról, hogy egy és ugyanazon hirdetésnek az Erdészeti Lapokban való ismételt felvétele esetén mily árendedményre számithatnak, a titkár a hirdetések szaporítása és ezzel kapcsolatban az egyesület jövedelmének gyarapítása szempontjából javaslatba hozza, hogy abban az esetben, ha valamely hirdetés több mint 3-szor veendő fel az Erd. Lapokba, az eddigi díjakból 30⁰/o-nyi engedmény engedélyeztessék, valamint hogy ugyanily engedményben részesíttessenek a hirdetési vállalatok is, melyeknek nagyobb arányu részvéte csak ily módon várható.

Az igazgató-választmány a titkár javaslata értelmében határoz, egyttal azonban az eddig tett tapasztalatok alapján kimondja, hogy külföldi hirdetőknak ily árkedvezmény csak abban az esetben nyújtható, ha a hirdetési díjat előre megfizetik.

XVII. A titkár jelenti, hogy az egyesületi székházban május hó 1-ével négy lakás, az 1., 3., 9. és 15. számú, üresedik meg. Újból bérbeadni ezideig még egyet sem sikerült. Az 1. számú lakásról már többen kérdezősködtek, de vagy a lakbért sokalták, vagy a mellékhelyiségek ellen volt kifogásuk. Ez utóbbiak tényleg hiányosak s gyökeresen ezen a bajon csak úgy lehetne segíteni,

ha az egyszobás lakás, melyet jelenleg Konez műasztalos bír, az 1. számú lakáshoz csatoltatnék, miáltal az kamarához és egy 6 szobás lakáshoz mértén elég tágas konyhához és cselédszobához jutna. Konez szóbeli beleegyezését is adta, hogy átköltözik a 3. számú lakásba, ha azt ugyanoly árért kapja, mint mostani lakását. Ez a 640 koronányi mostani bérrel szemben 200 K. árendedményt jelent ugyan, ez azonban egészben vagy legalább legnagyobbbrészt megtérülne az 1. sz. lakás magasabb bére által.

Az 1. számú lakás jelenlegi bére ugyanis 2300 K., ha azonban egy szobával nagyobbodnék és mellékhelyiségei megfelelően átalakítatnak, akkor 2940 K.-t rendes viszonyok között okvetlenül megér.

Az átalakítás és a kikerülhetlen alapos tatarozás igaz, hogy hozzávetőleges számítás szerint mintegy 900—1000 koronát venne igénybe, ez elől azonban a jövőre való tekintettel sem lehetne kitérni sőt a tatarozás szükséges akkor is, ha a lakás jelen alakjában marad.

A titkár tehát felhatalmazást kér arra, hogy a szükségesnek mutatkozó átalakításokat és tatarozásokat fogantatosíthassa, vagy pedig esetleg a lakást 3 évre szóló szerződéssel évi 2800 koronáért bérbe adhassa oly feltétel mellett, hogy a szóban forgó átalakításokat a bérlő köteles eszközölni.

Az igazgató-választmány hajlandó a 3. sz. lakást Konez műasztalosnak, a ki a székház egyik pinczehelyiségét is bérlő 440 K.-ért bérbe adni és a titkárt felhatalmazza, hogy alternatív javaslata értelmében járjon el.

A titkár továbbá felemlíti, hogy a székházban több helyiség, nevezetesen az egyik szomszéd telek beépítése következtében, igen sötét lett. Ezen a bajon némileg lehetne segíteni az által, ha néhány ajtóra homályos üvegbetét helyeztetnék el, a mi egy ajtóra nézve mintegy 20 K. költséggel járna.

Az igazgató-választmány a szükséghez képest ennek fogantatosítására is felhatalmazza a titkárt.

XVIII. A következő új rendes tagok vétetnek fel: *A cs. és kir. családi alapítványok ráczkerei uradalma* (képviselő *Halatschka* Rezső cs. és kir. erdőgondnok), ajánlja a titkár; *Kessler* Ödön urad. erdőmester, ajánlja *Nickmann* Rezső; *Zölomy* Imre urad.

főerdész, ajánlja Winkler Ferencz; dr. *Mátrai* Ignác m. kir. kincst. orvos, ajánlja Deák János; *Zachár* Ádám m. kir. erdészjelölt, ajánlja Szabó Adolf; *Haderdány* András m. kir. erdészjelölt és *Vassányi* Mihály István kir. erdőgyakornok, ajánlja Pászthy Ferencz, *Musinczky* Ede m. kir. erdőőr, ajánlja Muraközy János; *Čoraz* Ivan erdőőr, ajánlja Hamar László.

XIX. A megelőző választmányi ülés óta a következő rendkívüli befizetések történtek:

1. Kötvényben tett alapítványaik törlesztésére befizettek: Allender Frigyes 10 K.-t, Ruttkai Géza 20 K.-t, Huszár József 10 K.-t és Vadas Gyula 20 K.-t.

2. A titkári nyugdíj-alapra befizetett Bund Károly titkár 125 K.-t;

3. A Wagner Károly-alapítvány javára befizetett: Mayer Gyula két erdőőr rendbirságából 8 K.-t és Ratkovszky Károly 6 K.-t.

XX. A jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Bedő Albert első alelnök és Máday Izidor választmányi tag kéretnek fel.

K. m. f.

Bund Károly s. k.,
titkár.

Báró Bánffy Dezső s. k.,
elnök.

Hitelesítésül:

Máday Izidor s. k.,
vál. tag.

Dr. Bedő Albert s. k.,
alelnök.

IRODALMI SZEMLE.

Közgazdasági íróink az erdészetről. Ennek a talán kissé szokatlannak tetsző kérdésnek tárgyalását néhány rövid megjegyzéssel kívánom bevezetni, mintegy megokolását adva annak, miért kérek helyet lapunknak éppen ebben a rovatában a kérdés taglalására, holott azt annyira fontosnak vélem s igyekezni fogok ilyennek ki is mutatni, hogy — némileg más alakba öntve — bátran kérhetnék helyet számára a külön közlemények sorában is. Mindenekelőtt nagyon helyeslem azt a külsőleg jelentéktelennek tetsző módosítást, ami által folyóiratunknak korábbi *Lapszemle* rovata *Irodalmi szemlére* változtatva, sokkalta szélesebb körre szélesbített. Ennek az ideje is már tényleg elérkezett. De itt nemcsak a

rovat körének egyszerűen terjedelem tekintetében való kiszélesítésére gondolok, hanem arra is nagy súlyt helyezek, amire az új czim világosan figyelmeztet, hogy t. i. a bennünket érdeklő irodalomnak mennél szélesebb körére kiterjeszkedve igyekezzünk összekeresgélni s megrostálva fölhasználni mindazt, amire csak ráakadunk és igyekezzünk egyszersmind módot keresni azoknak a hiányosságoknak a pótlására is, amikre szintén csak az ilyen általános szemlélődés szokott figyelmessé tenni.

A másik körülmény, amiről az előbbivel kapcsolatosan megemlékezni kívántam, külsőleg szinte még kevésbé szembeszökő, mint a rovat czimének megváltoztatása, de jelentőségére nézve ennél sokkalta fontosabb. Legalább a magam szerény véleménye szerint ilyen. Ez már világos figyelmeztetés, melylyel folyóiratunk új szerkesztője beköszöntőjében a szorosabb értelemben vett szaktudományok művelése mellett nagyon helyesen mutat rá az erdőgazdaság különböző vonatkozásainak s ezek között *első sorban közgazdasági és társadalmi* vonatkozásainak vizsgálatára.

Nem keresem, milyen tapasztalatok, megfigyelések és milyen szempontok szolgáltak okul egyrészt a czimváltoztatásra, másrészt az utóbb jelzett figyelmeztetésre; ez a kérdés a lapszerkesztésnek u. n. belügyeihez tartozik, épügy, mint annak elbírálása, vajjon az ilyen figyelmeztetéseket az olvasók s még inkább a lap mindenkori munkatársai helyesen értelmezik-e s azokhoz miként alkalmazkodnak. De talán nem tévedek, amikor a feltételezett intencziók alapján a két körülményt mindjárt összekötöm és a tágabb körüvé tett *Irodalmi szemle* rovatban megkísérlem adatok alapján szóvá tenni legelőször is azt a bennünket közelről érintő kérdést, *miképen foglalkoznak közgazdasági íróink az erdőgazdasággal?*

Az a szándékom, hogy ezt a kérdést állandóan figyelemmel tartsam. Egyelőre azonban csak az épen kezeim között lévő s nemrég megjelent két közgazdasági munkával kívánok foglalkozni, amelyek minden egyéb szemponttól eltekintve, különösen azért méltók a figyelmünkre, mert felsőbb tanintézetek hallgatói számára kézikönyvül is szolgálnak. Ez pedig nem jelentéktelen körülmény. Akiket csak rövid idő választ el az életbe lépéstől, azokban az újabb és újabb ismeretek szerzése már mélyebb nyomokat hagy. Maguk az ismeretek elröppenhetnek, feledésbe mehetnek, avagy

elhomályosodhatnak, de nyomukban visszamarad bizonyos *hangulat*, rokonszenv vagy ellenszenv, érdeklődés vagy közömbösség, becsülés vagy kicsinylés, ami azontul, ha némi elfogultsággéppen is, de befolyásolja az embert.

Lehet, hogy sokat tartok erre; s talán ez okozza, hogy eddig egyetlen olyan közgazdaságtani munkát nem tudtam keresve sem találni, mely azzal, ami keveset az erdészetről mondott, többkevesebb elégedetlenséget ne keltett volna bennem. Ezt kell, sajnos, véleményképpen arról a két munkáról is kimondanom, melylyel alább bővebben foglalkozom. Az a nem erdész pedig, aki ezekből a munkákból merit *hangulatot* s szerez *dióhéjba szorított ismereteket* az erdészetre nézve és főként a *magyar erdészetre* nézve, bizonyára szintén kevesebbet gondol majd az erdőgazdaságról és — az erdőgazdasággal, mint a mennyire mi azt szeretnők és kívánnók, — de sőt kevesebbet, mint a mennyit arról és azzal, általános gazdasági szempontból, gondolnia kellene.

Távol van azonban tőlem az a gondolat, mintha ezzel a véleményemmel a két jeles író érdeméből bármily keveset is elvenni akarnék. Sőt ellenkezőleg; mert tulajdonképpen nem is értékük szerint mérlegelni, hanem inkább csak ismertetni kívánom műveiknek erdészettel foglalkozó részletét, még pedig csak abból a szempontból, vajjon az erdészeti gazdasági jelentőségét kellően kifejezésre juttatják-e s vajjon az erdőgazdaság megismertetésében eléggé teljes és hü képet adnak-e. És amikor a talált hiányosságokra rámutatok, ezek miatt nem is őket, hanem egészen őszintén szólva, magunkat okolom elsősorban. E tekintetben ugyanis az a nézetem, hogy bármely erdészettel foglalkozó munkának jelzett szempontból való kielégítésére és esetleges hiányainak megjelölésére bizonyynyal illetékeseknek tekinthetjük magunkat, de ugyanakkor viszont el kell ismernünk, hogy nem csupán a talált hiányosságoknak pótlásáról való gondoskodás, hanem jövőre nézve az ezeknek *megelőzésére* irányuló törekvés is feltétlenül és legelső sorban a mi feladataink sorába tartozik.

Nem félek annak a véleményemnek nyílt kijelentésétől, hogy ebben az irányban — úgy a magunk munkásságát, mint a mások munkájának tanulmányozását illetőleg — mi még nagyon keveset tettünk, ezen a téren a legutóbbi időkben is igen keveset halad-

tunk — ahoz mérten, amennyit jó és szükséges lett volna tenni és haladni — a nyilvánosságnak szánt irodalom mezején; sőt kínálkozó alkalmakat szalasztunk el vagy nem használunk ki eléggé, — pedig mindez káros következményekkel jár. Szeretném, ha bárki megezzáfolná ezt a véleményemet vagy e tekintetben elért eredményekre utalva legalább azt mutatná ki, hogy sötétebbnek látom a valóságot, mint a milyen; de még inkább óhajtanám, ha mennél számosabban nemesak igazat adnának e véleménynek, hanem a következtetéseket is levonnák abból.

A legelső, legyőzni, levetkezni azt a felfogást, mely lényegben is, alakilag is sokszor felüti a fejét, t. i. mintha az erdőgazdaság az u. n. östermelési ágazatok között szorosan körülhatárolható s a többitől elkülönítve művelhető volna; — ellenkezőleg mennél inkább keresni, kifejezésre juttatni és érvényesíteni kell azokat a vonatkozásokat, amelyek az erdőgazdaságot a többi — nem is csupán östermelési ágakkal, hanem általában véve a közgazdaság minden érdekelt ágazatával többé-kevésbé szorosan összefüzi. Ha valamely gazdasági ágazat fejlesztésénél ez az irányzat eléggé nem érvényesül, ott rendszerint nagyobb mértékben érlelődik ki a szak *sóvinizmus*, mintsem annak hátrányai káros hatásokban ne jelentkeznének. Egyetlen gazdasági ág sem művelhető önönmagáért; valamennyinek valódi célja és feladata: mennél eredményesebb részvétel a közgazdasági élet általános tevékenységében; saját fejlődésének előbbre vitele, saját érdekeinek keresése és biztosítása: egyedüli és végcél nem lehet, csak módja és eszköze a köztevékenységben való részvétel sikerének. Mint ilyenekre kétségtelenül nagy gondot kell fordítani ezekre; de csak mint ilyenekre.

A rokonságban, avagy a többé-kevésbé közeli viszonyban levő közgazdasági ágazatok kölcsönös vonatkozásainak elhanyagolása bizonyos mértékű elszigetelődésre vezet. A kölcsönös kötelek meglazulnak, az érintkezési pontok kiélesednek; az érdekek összeegyeztetése vagy kiegyenlítése nehézkessé válik s mindez hátráltatólag hat vissza az egyébként gondozásban részesülő fejlődésre; és legyen bár még annyira elismerésre méltó is az ilyen elszigetelődő tevékenység, kellő méltánylásra a köztevékenység megítélésénél nem igen számíthat.

Merem állítani, hogy szakunkra nézve az ilyenféle elszigetelődést nagymértékben megelvonék lehet kimutatni.

Erre a következtetésre utal egyebek között az a körülmény is, hogy az *erdészeti* tárgyalása a közgazdaságtani munkákban még mindig szintén ilyen rideg elszigeteléssel történik; a közgazdaságtudomány gyakorlati tanainak részletes alkalmazása a földművelésnek csak mezőgazdasági ágára szorítkozik s a különben is aránytalanul kurtára fogott tárgyalás sem az általános, sem az elmellőzhetetlen különleges erdőgazdasági szempontok érvényesülésére módot nem nyújt s nem is igen keres.

De tegyük föl a kérdést: vajjon várhatjuk-e, vagy várhatja-e bármely gazdasági ág méltányosan, hogy az író, a kinek az *összes* ágazatok vizsgálatára és méltatására ki kell terjeszkednie, — még pedig közvetlen és beható szakismeretek nélkül és az egyes gazdasági ágak valóságos súlyának megérzése és mérlegelhetése nélkül — helyes mértékkel mérjen mindegyik számára? A gazdasági ágak hü képének megrajzolásához pedig az írónak *források* után kell kutatnia, a honnan merítsen; s bizonyára onnan merit legszívesebben és legtöbbit, a honnan leggazdagabban buzog elébe a forrás; vagy mondjuk, kelleténél is kevesebbet merit onnan, a honnan neki való, felhasználható anyag szűkösen esordul s még azt is szűrögetni kell. És talán már itt is érvényesül az a *hangulat*, a mire fentebb czélzást tettem.

Mindezeket az általánosságban tartott megjegyzéseket azért bocsátottam így összegyűjtve előre, hogy magukkal a munkákkal most már minden ilyen kitérés nélkül foglalkozhassam.

Az egyik dr. Földes Béla: *Társadalmi gazdaságtana*,*) a másik dr. Gaal Jenő: *A nemzetgazdaságtan rendszere* című munkája.***) Mind a kettő két részhől áll; az első a társadalmi vagy nemzetgazdaságtan elméleti fejtegetéseit és fejlődéstörténetét, a második alkalmazott és gyakorlati tanait tartalmazza. Mind a kettő a II.

*) A társadalmi gazdaságtan, Irta: dr. Földes Béla, a nemzetgazdaság- és pénzügytan ny. r. tanára a budapesti egyetemen. (2 kötet.) — Budapest. 1899. Athenaeum i. és ny. r. t. k.

**) A nemzetgazdaságtan rendszere (két részben). Irta: dr. Gaal Jenő, min. tan., a m. t. a. lev. t., a kir. József m. e.-en a nemzetgazdaságtan ny. r. tanára. — Budapest 1899. Athenaeum i. és ny. r. t. k.

rész egyik külön fejezetében foglalkozik az erdészettel, mint „az őstermelés *egyéb* ágainak“ egyikével. Egyebüttl csak igen szórványosan, itt-ott fordul elő egy-egy megjegyzés vagy utalás az erdészetre, de ezt a többé-kevésbé minden egyes közgazdaságtani munkánál tapasztalható hiányt, a mire különben már rámutattam, most nem kívánom szóvátenni, — más alkalomra tartván fenn annak kimutatását és igazolását, hogy az erdőgazdaságra való utalásnak különböző szempontokból egyebüttl is sok helyen volna helye és haszna.

Vegyük elsőnek dr. Földes Béla munkáját, még pedig előbb általánosságban. A munka I. kötetének I. része: A termelési ágak és a termelési politika tanaival s ebben a részben az I. könyv az *őstermeléssel* foglalkozik (11—95. oldalakon). Ez a könyv ismét ketté oszlik és tárgyalja: *A) Mezőgazdaság* főcím alatt az I—VI. fejezetben: a földmívelést általában, a földbirtokot, a mezőgazdasági termelést, a mezei termények forgalomba hozatalát, a mezőgazdaságot előmozdító intézményeket és végül a mezőgazdasági ipart (a 11—74. oldalakon); *B) Az őstermelés egyéb ágai* főcím alatt I—V. fejezetben: az állattenyésztést, az erdészetet (82—87 = *nem egészen 6 oldalon*), a szőlészetet és gyümölcsészetet, a bányászatot és végül a vadászatot és halászatot (77—95. oldalakon). Már ezt a — különben *szokásos* — beosztást és megkülönböztetést sem tartom se helyesnek, se méltányosnak, egyik „*egyéb*“ czim alá sorozott ágazatra nézve sem. Igen is, helyénvaló az általános fontosság, kiterjedtség stb. szempontjából sorrendet állapítani meg az egyes ágazatok között a tárgyalás *rendjére* nézve, de azontul a vizsgálatot mindegyiknél minden egyes szempontra nézve egyaránt ki kell terjeszteni, mert az összehasonlítás csak így s különben nem lehetséges. A másik hátrány, a tárgyalás részletessége tekintetében való aránytalanság, szintén innen ered. Határa pedig mindennek, még a rövidségnek, tömörségnek is van. Ezen a határon tulmenni nem szabad, annál kevésbbé, mert maga a tömörség (*a mi a lényegeseknek nagyon gondos kiválogatását követeli meg*) már sok — egyébiránt nem jelentéktelen — *részletnek* mellőzésével jár s ha már most a rövidség érdekében *lényegesek* is elhagyatnak vagy kimaradnak, ez már a való igazság szemléltetésének rovására megy.

Mindezekről eltekintve, a legkellemetlenebb és igazán panaszra méltó: ha a műnek ilyképen apró dióhéjba szoritott közlései ellen is merülhetnek fel jogos észrevételek; ha egyes állítások tévesek; ha egyes jelentékeny szempontok vagy tényezők háttérbe szorulnak vagy egészen elhanyagoltatnak kevésbbé jelentékenyekkel szemben; ha egyes fogalmak föleserültnek vagy nem helyes világításban vitetnek át a köztudatba stb. Erre nézve olyan sorban, a mint előfordulnak, a következő idézeteket jegyzem fel — a dőlt betűs idézetekre mindjárt megtéve a magam szerény megjegyzését is.

Az erdők a nemzet háztartásában számos, de főleg a következő szempontokból fontosak: A fában oly anyagot szolgáltatnak, mely a mérsékelt és hideg éghajlat alatt mint kiváló tüzelőanyag kiváló szükségleti cikk, általában pedig a szükségletkielégítés terén a legkülönbözőbb alkalmazást találja, tehát egyttal a legkülönbözőbb termelési ágak, a közlekedés stb. előfeltételét képezi. Ezt a meghatározást nem fogadhatjuk el helyesnek, méltányosnak és hünek; az erdőgazdáságnál nem a tüzifatermelés a különös és elsősorban való megemlítésre érdemes föladat, — pedig a laikus azt következtethetné. Éppen szerzőnek Magyarország statisztikája (1885) cz. munkájából is idézhetek más megítélésre utaló adatokat, melyek szerint (238. old.) az osztrák-magyar vámterület forgalma 1882-ben a következő volt:

	Bevitel	Kivitel
Tüzifa	300,000 frt	700,000 frt
Műfa (közönséges)	2.000,000 „	50.700,000 „

vagyis a főszűly és jelentőség nem a tüzelőanyagtermelésre, hanem az építkezési, ipari és gazdasági czélokra szükséges műfa vagy szerfa termelésére esik.

Az erdő számos helyen a talajt védelmezi, nehogy a hegyekről lezuhanó vizek a gyenge talévényréteget elmossák, a mi azokat a termékenységétől megfosztaná. Rövid, tömör, de egészen helytelen vagy legalább hibával teli meghatározás. A hegyekről lezuhanó vizekkel szemben ilyen szerepe csak a hegységi vagy dombvidéki erdőknek van, de az ilyeneknek nem számos helyen, hanem mindenütt; a termékenység megtartása szempontjából pedig annak a nagyobb súlyu, pozitív értékű meghatározásnak van itt helye, hogy a hegységi területek tulnyomó része csak az erdőműveléssel tart-

ható meg a haszonhajtó területek között, különben hasznavehetetlen, sőt más területekre is kárt okozó kopárrá válnék.

Az a nézet ellenben, hogy az erdő a jégeső képződését előmozdítja, tagadtatik.

Az erdő kulturális tekintetben különösen azon fontossággal bír, hogy termelvényével, a fával, lehetővé teszi a leghidegebb vidékeken való letelepedését és így az ember elterjedését a földgömbön nagyban előmozdította. Ismét a tüzelőanyag termelésére esik a fősúly s mert az nem helyes, a következtetés se lehet helyes és teljes. A mi az ember elterjedését illeti a földgömbön, ebből a szempontból nincs észrevételem; de vajjon nem esik-e közelebb hozzánk s nem fontosabb-e akár az egyes államok, akár az emberiség érdekeire való tekintettel s ennél fogva nem méltó-e szintén a különös megemlítésre *kulturális* tekintetben, hogy — mire már fentebb utaltam — a hegységi területek tulnyomó részét az erdőművelés tartja meg a *haszonhajtó* területek között, a hol a hegyvidéki lakosság *nem csak melegadó* tüzelő anyagát, hanem kenyérhez, ruhához s egyáltalában a *megélhetéshez* szükséges *összes* jövedelem- és keresetforrását találja meg az erdőben, — még ott is, a hol számos munkáskezet foglalkoztató fűrésztelepek, fafogyasztó és földolgozó iparvállalatok, mint az erdők által fönntartott lényeges kulturális tényezők még nincsenek.

Az erdőgazdaság sajátosságai közül különösen a következők fontosak,
 a) *az erdőnél a természeti tényező még sokkal nagyobb mérvben működik, mint a mezőgazdaságnál. A művelés igen csekély; a talajt a lehulló levelek trágyázzák; a csekély munka leginkább a gyom eltávolításából, a talaj lazításából (?), továbbá oly intézkedésekből áll, hogy a fák ne rongáltassanak, stb.* — A kiinduláspont tökéletesen helyes; a meghatározás a legferdebb következtetésekre vezethet. Hol, miben érvényesül tehát így a mi szigorú értelemben vett erdészeti szakképzettségünk és miben gazdasági tevékenységünk? Lehetetlen, hogy ez a kérdés ne villanjon meg az olvasó agyában. Mi tudunk arra megfelelni; a hozzá nem értőt *fel kell világosítani.* Rá kell mutatni az erdősítés (felújítás) s a kihasználás (fatermelés) egyaránt fontos műveletére s a gazdálkodás nagyobb időtartamot felölelő intézésének jelentőségére. Legalább ezekre itt, — de a többire is másutt.

Az erdő termékei lassan fejlődvén, az igen kevés nyers hozadékot hoz, de minthogy ennek előállítására kevés tőke és munka használtatott föl, a tiszta hozadék aránylag nagy. Attól tartok, hogy a ki ezt a meghatározást — mindjárt az imént idézett után — olvassa, nem vonhat le helyes következtetést. Az *előállítás* alatt jórészt csak a fáknek a természet erejéből való fölnövesztését fogja érteni s ha erre gondol, megítélése félrevezetődik. Azért mulhatatlanul szükségesnek vélném annak folytatólagos felemlítését, hogy bár a dolog úgy áll, a mint az idézet jelzi, *mindazonáltal* czélszerű tőkebefektetésekkel és nagyobb munka kifejtésével itt is jelentékenyen emelni lehet a tiszta hozadéknak mértékét, a meny nyiben ekként — utak építésével vagy egyéb alkalmas szállítási berendezésekkel, a nyers anyagnak kereskedelmi árukká való feldolgozásával, pl. fűrésztelepek létesítésével — az erdőben termett faanyag elszállítása és értékesítése könnyebbé és előnyösebbé válik.

Az erdőgazdaság sok helyen kiegészítését képezi a mezőgazdaságnak és így a munkaerő jó felhasználását biztosítja; sőt még a marhatartásra is jótékony befolyást gyakorol, mert a kevés munkanapért, melyet az állat néha a mezőgazdaságban tölt, költséges volna állatot tartani. Hátrányunkra homályosságig menő rövid meghatározás, de semmi esetre sem teljes, sőt egy igen jelentékeny szempontot elhanyagol. Első részéhez hozzá kell gondolni, hogy azért van úgy, mert az erdő- és mezőgazdasági munkálatok rendszerint más-más időszakokra esnek; de aztán említésre méltó lenne az is, hogy *éppen azért* a napszámkeresetre utalt nép saját földje megművelésének elhanyagolása nélkül foglalkoztatásra talál az erdőgazdaságnál. Erről annál kevésbbé szabad megfeledkezni, mert éppen az erdőkben legdusabb hegyvidéken maga a mezőgazdasági művelés, a kedvezőtlen éghajlati és talajviszonyok miatt, gyengén fizet. Ugyanez a körülmény teszi jogossá azt a véleményemet, hogy az idézet második részében érdeme szerint s mulhatatlanul utalni kell arra a nem kis értékű szolgálatra, a mit az erdőgazdaság az állattenyésztés igényeinek kielégítése tekintetében a hegységi lakosság számára nyújt. *Sok helyen* főként és elsősorban, sőt majdnem kizárólag, ez adja meg a lakosság megélhetésének alapfeltételét, az erdőgazdaságnak már említett egyéb hasznaival karöltve.

De általánosságban talán elég lesz már ennyi is az idézetekből, kivált ha megemlítem, hogy mindaz, a mit idéztem, rövid másfél oldalnyi szövegből való.

Szeretnék azonban mindjárt *hangulatot* kelteni az iránt a nézetem szerint megszívlelésre méltó eszme iránt, — a mit különben a magam részéről kötelességszerű feladataink sorába tartozónak tartok, — hogy t. i. mennyire előnyös lenne, ha az erdőgazdaságnak legalább szorosabb értelemben vett gazdasági vonatkozásait, alapelveit, rendszereit, földadatait s egyáltalán a tulajdonképpeni erdészeti gazdasági ismereteket mi magunk dolgoznók föl megfelelő alakban, közgazdaságtan-íróink számára, gondoskodván arról is, hogy viszont ők a mi meghatározásainkat aztán el is fogadják, föl is használják. Hogy mit kell e végből tennünk, azt fölösleges szóval megjelölnöm. Másrészt a hangulat-keltés végett néhány idevágó idézetet kell még feljegyezmem.

A fa vágatásánál arról kell gondoskodni, hogy az erdők megújuljanak. Ez vagy vetés, vagy vágás útján történik. E meghatározással azt kellene értetni, hogy az erdők megújítása, vagyis az újraerdősítés vagy természetes uton (magavetés vagy sarjadzás útján), vagy mesterséges uton (magvetés vagy csemeteültetés útján) történik. Ezt kellene érteni, mert tényleg így történik; de az idézet homályos meghatározásából szakember is csupán a vetés és sarjadzás útján való erdősítést olvashatja ki.

A száraló gazdálkodásmódnak a mű csak *rendszeretlen* alakját ismeri, melynél a felújításra nincs semmi gond: *A szálgazdaság mellett mindig csak a legidősebb és felesleges fák vágatnak ki, a nélkül, hogy az erdő megújításával sokat törődnének.* Mindazonáltal nem tettem volna szóvá ezt a hiányosságot, ha néhány sorral alább az *eként* meghatározott szálgazdaságról nem állíttatnék, hogy: *Ezen gazdasági mód czélszerű lesz hegyek oldalán, merev sziklatalajon, továbbá ott, a hol a fa ára még csekély és kisebb erdőkben, melyek vágásokra nem oszthatók.* Az első két tétel által meghatározott területekre a föntebb jelzett szálgazdaság nem vág. Itt meg kell emlékezni az 1879:XXXI. t.-cz. 2. §-áról és meg kell különböztetni a rendszeres száraló gazdálkodásmódot, — legalább a véderdők kedvéért.

Csak még egyetlen idézetet jegyzek föl. Ebben szerző az

imént említett szálgazdasággal szemben b) pont alatt a következőket mondja: *A szálgazdaság hátrányai átvezettek a vágások rendszeréhez, melyeket sok helyen az ugynevezett kopasz-vágással kezdtek; itt t. i. az erdő bizonyos vágásokra osztatott fel és egészen levágatott. Azonban idővel mindinkább felismertettek az okszerű erdőgazdagság következő kellékei: 1. hogy az erdőállományok (értsd: állabok) a kor tekintetében egyenlőbbekké lehessenek; 2. a magfejlődés a fák lazább állása által előmozdítottassék; 3. a fiatal sarjak jobban megvédendők és az azokat védelmező fák csak akkor vágandók le, midőn a sarj több világosságot és levegőt igényel. A vágási rendszer mellett tehát az erdő oly vágásokra osztatik, melyek egyenlő koru fákból állanak; mindig a legrégebb fák vágatnak le; egyuttal arra ügyelnek, hogy a megmaradó fák a szél ellen védelmeztessenek és a mag pusztá helyekre vettessék. Továbbá ügyelni kell arra, hogy a vágások nagyon szélesek ne legyenek, hogy azok nagysága az évi szükséglettel és az állományok tartósságával kellő viszonyban legyen, az üres helyek a világosságnak ne legyenek tulságosan kitéve és hogy azonnal, a mint a természetes felújítás elmarad, ültetés vagy vetés történjék, végre, hogy a fa könnyen szállíthatassék ki az erdőből. Ezen vágási rendszer (?) különösen helyén van ott, hol az erdőtalaj ideiglenesen más termelési ágra is használtatik, továbbá a fa ára annyira emelkedett, hogy a mesterséges ültetés előnyös legyen, ha talán ahhoz kell fordulni, mivel pl. rövid nyáron a mag teljesen nem fejlődött. Erre az idézetre a magam részéről itt semmi megjegyzést nem teszek; csak azt kérem, olvassa el ki-ki figyelmesen s aztán gondolkodjék, nem azon, hogy mi mindent lehet és nem lehet érteni e részletes meghatározásból, hanem azon, hogy nem egyenesen kötelességet teljesíttem-e, a mikor a följegyzett idézetekkel érdekeinknek ily irányban való megvédelmezésére, mint valósággal mellőzhetlen szükségre, a figyelmet fölhívni igyekeztem. Hü és igaz, tiszta és világos képet kell adnunk és adatnunk az erdőgazdaságról, annak mivoltáról és fejlettségi fokáról, ha azt akarjuk, hogy szerepének és jelentőségének mérlegelése helyes alapokon és igazságosan történhessék.*

Ezt mondhatnám az erdészetről szóló fejezet utolsó részéről is, melyben szerző másfél oldalnyi szövegben — tehát szintén igen szűkmarkuan — végez az *erdészeti politikával*. Igaz ugyan, hogy

ez a rövidre fogott tárgyalás szép számmal tartalmaz olyan sokatmondó szavakat (amikké t. i. a ki nem fejtett gondolatok tömörültek), a melyek „*az erdők közegészségügyi, közgazdasági és közművelődési fontosságát*“ emlegetik, csakhogy ezeknek az untalan hangoztatott, *jelszó*-szerű kifejezéseknek hatása iránt a fogékonyság meglehetősen eltompult. De ha még hatnának is, bárki azt értheti alattuk, a mit — nem úgy mondom, hogy akar, hanem — tud. Ebből a szempontból is szükséges tehát, hogy a gazdaság képe hüen legyen megrajzolva.

Ezekbe foglaltam össze megjegyzéseimet az első műre vonatkozólag.

Ismétlem azonban újra, hogy mindezeknek és a továbbiaknak előadásával épenséggel nem a *szóban forgó műnek általános értékét* kívánom mérlegre vetni. Ez nem czélom. Az én czélom csupán annak a nézetemnek igazolása, hogy igenis van okunk törődni azzal, mit irnak s miképen ítélnek a mi szakunkról mások; hogy igen is sérelmet szenvedtünk a miatt, mert ebben az irányban eddig nem helyeztünk eléggé súlyt érdekeink gondozására s fogunk ezentul is rövidséget szenvedni, ha csak annak rendje-módja szerint, élénk és figyelmes munkával tért nem hódítunk az erdőgazdaság közgazdasági jelentőségének kutatásában, felderítésében és elismertetésében a nyilvánosság előtt s meg nem ismertetjük szakunkat olyannak, mint a milyen az tényleg. *) Ezért kellett az idézetekben egyenkint rámutatni azokra a vonásokra, a melyek — nyilvános megítélés alá bocsátott véleményem szerint — az erdőgazdaságnak tükörképét a fentebb ismertetett műben is többé-kevésbé eltorzítják. Épenséggel nem a támadás, hanem a védekezés, nem a rosszalás, hanem a javítás előttem a czél, a melyet szolgálni kívánok.

*) Nem hallgathatom el itt azt a körülményt, hogy az ismertetett műnek 1899-ben megjelent II. *átdolgozott* kiadásában és 1894-ben megjelent I. kiadásában az *erdészetről* szóló fejezet *szóról-szóra megegyezik*. Ha még azt is megemlítem, hogy a közben letelt idő alatt biztos tudomásom szerint három helyen is jelent meg olyan rövidre fogott ismertetés az erdőgazdaságról, a mit forrásul — azt hiszem — föl lehetett volna használni, nem tudom más magyarázatát adni a jelzett körülménynek, csak azt, hogy szerző — ellentétben velem s talán úgy is mondhatom az idézetek után, hogy *velünk* — egészen kielégítőnek tartja, amit az erdőszetről mondott.

Hasonló szempontok vezetnek természetesen a másik közgazdasági munka vizsgálatában is, a melyre azonban térszüke miatt már csak a jövő füzetben térhetek át. *Arató Gy.*

A mozdony-szikra gyújtó erejéről a Vasuti és Hajózási Hetilap f. é. február 4-én megjelent száma egy rövid közleményt tartalmaz, a mely reánk erdőgazdákra is érdekel bir. Egy amerikai vasutársulat, mely a mozdony-szikra által okozott tüzkárokért nagy összegeket fizetett, a szikra gyújtó erejére nézve kísérleteket tett. E végből a vonal tengelyétől 130 mig különféle távolságokban négy-szögletes medenczéket ásatott, a melyeket fakeretbe feszített pamutvászonnal fedtek be, számitva arra, hogy a szikrák a vásznat átégetik s így nyoma marad annak, hogy mily távolságban birnak még gyújtó erővel. A huzamosabb ideig folytatott kísérletek állítólag arra vezettek, hogy még a 15—30 m. távolságban lévő gödrökben sem égett át a vászon egy esetben sem, pedig ezekben a gödrökbe esett a legtöbb szikra.

Ebből azt a következtetést vonták le, hogy oly tüzeknél, melyek a vonal tengelyétől 40 m.-en túl keletkeznek, a vasut felelőssége kizártnak tekinthető. Ugy véljük, hogy ez még további bizonyítás tárgyát képezhetné.

A mozdony-szikra gyújtogatásának hazánkban többek között a nagy-marosi erdőgondnokságnak az a véderdőrésze van nagy mértékben kitéve, a mely a budapest—marcheggi vonal fölött terül el. Ismételt káresetek következtében az államvasutak igazgatósága ujabban a kincstári birtok határa mentén mintegy 1.5 m. szélességben a gyepet eltakarította, hogy legalább a magánföldeken keletkező futótűz ne terjedjen át az erdőbe.

Ez a véderdő egyébiránt épen azért, mert minduntalan tüzkárosítás éri, érdekes példát nyujt arra, hogy nincs szabály kivétel nélkül. A véderdők rendes szálerdő-üzemmódjából ugyanis, melynek ebben az erdőben is szabálynak kellene lenni, a tüzesetek önkéntelenül a sarjerdőhöz vezetnek, mert a tövükön megpörkölt kivesző fatörzseket épen csak töremetszéssel lehet még az életnek megmenteni. Most csak a megsérült fákat és facsoportokat vágják töre, s az ezek között lévő épen maradt törzsek és csoportok következtében a hegyoldalnak helyenkint szinte középerdő-jellege van,

kérdéses azonban, nem volna-e az adott viszonyok között jobb ezeket a „főfákat“ is töre helyezni.

A sarjerdő ezen a helyen teljesen megfelelne a véderdő hivatásnak és életképebb volna, mint az elvénülő kores tölgy-szálerdő.

A Hasselmann Frigyes műépítész által feltalált és szabadalmazott új fatelitési módról Janka aláírással a következő tartalmu ismerető közlemény jelent meg a „Centralblatt für das gesammte Forstwesen“ m. é. deczember havi füzetében.

A közlemény bevezető részében Dr. J. E. Weisznak az említett új telítésről tartott előadása és Gieszler „Építőanyagok ismerete“ című műve nyomán előadja, hogy a fatelítés csak abban az esetben eredményes, ha az alábbi követelményeknek megfelel:

1. ha a fa nemcsak külső felületén veszi fel a conserváló anyagot, mint pl. a bemázolásnál, megszenítésnél, kátrányban, asphaltnban, zsiradékokban és olajokban való áztatásnál, hanem ha a telítéshez használt anyag a fát egész tömegében áthatja;

2. ha a faanyagot képező sejteknek nemcsak a könnyen elpusztuló protoplasma alkotórészei, hanem a sejtfalak és edények is egyaránt telítettnek;

3. ha a telítéshez használt anyag a protoplasma testecskébe és sejtfalakba nemcsak mechanikailag hatol be úgy, hogy azokból bármely pillanatban ismét eltávolodhatik (kilugozható,) hanem ha a telítőanyag úgy a még létező protoplasma testecskékkal mint a sejtfalak anyagával vegyi összekötetésbe jut oly mértékben, hogy a víz azt egyáltalában nem, vagy legfeljebb csak hosszabb idő múlva a külső részeztől bírja kioldani.

Az ezen követelményeknek megfelelő telítéshez telítő anyagokul közlő szerint a higany, továbbá a vas- és rézsók alkalmazásak, melyeken kívül még a telítési eljárás is nagy szerepet játszik. A telítési anyagot ugyanis vagy úgy lehet a telítendő fába juttatni, hogy sem a telítéshez használt oldatokban, sem pedig a faszövetekben nem lehet átváltozást észlelni, s ezt az eljárást fizikainak lehetne nevezni; vagy pedig olyan módon, hogy a telítési anyag a faszövetekkel vegyi összekötetésbe kerül, mely eljárást az előbbivel szemben kemiainak lehetne minősíteni. A Hasselmann-

féle eljárásnak épen abban állana — közlő szerint — az elvitázhatatlan előnye, hogy a több órai s ismételt főzés által a faszövet vegyi összeköttetésbe kerül a telítéshez használt anyagokkal. Vegyi vizsgálat útján ugyanis meg lehet győződni arról, hogy a telítési anyag mint ilyen nem található fel a fasejtekekben, hanem azokkal vegyi összeköttetésben jelentkezik.

A Hasselmann-féle telítési módszert Bleibinhaus J. mérnöknek a müncheni polytechnikai egyetemen tartott előadása nyomán a következőképen ismerteti, megjegyezvén még, hogy Bleibinhaus a bajor kir. államvasutak kirschseeoni telítő telepének főnöke, a hol a Hasselmann-féle telítési módszert vasuti talpfák telítésére tényleg alkalmazzák.

A telítéshez egy 11'00 m. hosszú és 1'80 m. belső átmérőjű kazánt használnak, épen olyant mint a zinkchloriddal vagy a kátrányolajjal való telítésnél. A kazánba külön e célra készült vaskocsikon tolják be a talpfákat, minek megtörténte után a kazánt légmentesen elzárják. A telítési folyadékot, a mely 1:30 arányban vízben oldott kénsavas agyagból és réztartalmu vasgáliczból készül, a tartányból (reservoir) a kazánba szivattyúzzák s azt teljesen megtöltik vele. A telítési folyadékot azután az e célra szolgáló gőzkazán gőzével $2\frac{1}{2}$ légköri nyomás mellett $120-125^{\circ}$ -ra felhevítik. Attól az időponttól kezdve, a midőn a hőmérsék a kazánban 100° -t elért, a főzést még 3 óráig folytatják, s a főzés végén a hőmérsék a folyton beáramló gőz által 125° -t ér el, úgy hogy biztosra lehet venni, miszerint a talpfák belsejében is a forrpon-téval legalább is egyenlő hőmérsék keletkezik. A $2\frac{1}{2}$ légköri nyomás a 125° -os hőmérsékkel együtt működve biztosítja azt, hogy a telítés a faanyag középső részében is érvényre jusson.

A főzés befejezése után a visszamaradt telítési anyagokat lebocsátják, a talpfákat pedig kihúzzák. Ezeket azután másodszor is főzésnek vetik alá, melyhez vízben oldott chlórmeszet 1:50 és marómésztejet (Aetzkalkmilch) 1:40 arányban használnak. Mig az első főzésnek az a célja, hogy a faanyagot a gombákkal szemben ellenállásra képessé tegyék, a második főzéssel azt akarják elérni, hogy a fa keménysége nagyobbodjék s szárazon megmaradása még nedves helyen is biztosítottassék.

Minden egyes telítés mintegy 6 órai időt vesz igénybe, de

azt a gőzkazán megfelelőbb munkaképessége mellett 4 órára lehet leszállítani. Egyszerre 130—140 darab talpfa kerül a telítő kazánba, s így a kétszeri impregnálásnál naponként átlag 540 darab talpfát lehet telíteni. A telítési költségek a mellékmunkával együtt m.³-ként 4 márkára rugnak, így tehát ez a módszer valamivel drágább a czinkechloriddal való telítésnél, de másrészt olcsóbb a kátrányolajokkal való telítésnél.

Az erdészekre annyiban is fontos ez az eljárás, mivel az épen a vasuti talpfák telítésére kiválóan alkalmas, a melyek a víz általi kilugozásnak ki vannak téve s mivel ily módon telített talpfákhoz fenyő- és bükkfát is lehet használni.

Jegenye- és luczfenyő e mód szerint telítve nagyfoku keménységet nyer, a mely megközelíti a tölgyfát. A rugalmasságot, a hajlítási és huzási szilárdságot ez a telítési eljárás nem érinti, a nyomási szilárdság pedig, a mire a vasuti talpfák leginkább igénybevétnak, jelentékeny mértékben növeltetik. Egy másik nagy előnye ez eljárásnak, hogy egészen nyers fát lehet e mód szerint telíteni, sőt lehetőleg ilyenek felhasználására kell törekedni. Ez a bükkfalpfák használatánál nagy előny, mivel megakadályozható azoknak megrepedezése.

Érdekes cikkét azzal végzi a közlő, hogy végleges ítéletet természetesen csak a talpfák gyakorlati alkalmazása útján, évek múltán lehet mondani. Figyelemreméltó azonban már most is az a tapasztalat, melyszerint a klosterneuburgi cs. és kir. kémiai és fiziológiai intézet az ily módon telített szőlőkaróknál azt tapasztalta, hogy azok tartóssága és ellenálló képessége a legkedvezőtlenebb körülmények között is kitünő volt. (Közli: Nagy Károly.)

A döntési idő lefolyása a fák tartósságára. Ily czim alatt az Erdészeti Lapok mult évi évfolyamának III. füzet 272. lapján néhány példát közöltem arra nézve, hogy a döntési idő minő befolyással van a fák tartósságára. A Bécsben megjelenő Frick's Rundschau mult évi 23. füzetében ugyanezekkel a kísérletekkel összefüggő kis cikk jelent meg, mely szerint harmincz év előtt az erdei fenyővel tettek ily irányu kísérleteket. A kísérletre szánt négy erdei fenyőt egy helyről vágták. A talaj minősége, a fák növekvése egyenlő volt s mind a négy fa teljesen épnek és egészségesnek találtatott. Az egyik szálfát december, a másodikat

január, a harmadikat február és végre a negyediket márczius hó végén döntötték. A törzseket egyformán fűrészelték fel és belőlük egy és ugyanazon hosszúságu és vastagságu gerendákat készítettek és egy helyen szárították ki. Ezeket a gerendákat erre két végükön alátámasztották és a közepén megterhelték a végből, hogy szilárdságukat és behajlásukat megállapíthassák. A kísérletek eredménye a december hó végén döntött fánál 100, a január hó végén döntöttnél 88, a február hó végén döntöttnél 80 és a márczius végén döntött erdei fenyő gerendánál 62 arányszámmal fejezhető ki. Hasonló kísérleteket tettek ugyanakkor a fák tartósságára és keménységére nézve is. E végre a döntött törzsekből karókat készítettek, melyeket részint vízbe, részint földbe ástak el egyenlő körülmények között. A december hó végén döntött fából készült karók 16 évig teljesen épek maradtak, a más hónapokban döntött fából készült karókat ellenben alig 3—4 év múlva könnyű volt kettétörni. A tölgyfákkal tett kísérletek ugyancsak ezt az eredményt szolgáltatták. A cikk végén e kísérletek eredményeként az a következtetés olvasható, hogy a *fát legtanácsosabb december hónapban dönteni.*

(Közli: Molnár Gyula.)

Övintézkedések a faipar körében. (Die Unfallverhütung in der Holzindustrie). Irta Springer Alfréd mérnök. 350 ábrával. Megjelent Bécsben az „Oest. Ung. Centralblatt f. Walderzeugnisse“ kiadásában. Ára füzve 6 K, kötve 7 K.

Az előszóban Exner V. F. emlékszik meg arról a humanisztikus irányról, mely a legutóbbi két évtized alatt erősödött meg s a mely első sorban a német birodalomban és Ausztriában a munkásoknak kötelező állami balesetbiztosításához vezetett. Ennek az irányzatnak meg volt a hatása a gépiparban is. Mig 25 év előtt az óvószerkezetek igen hiányosak voltak, sőt feleslegesnek tartottak, manapság a technika ezekre nagy súlyt fektet, bár éppen faiparnál még igen sok a teendő ezen a téren.

Ezen bevezetés kiegészítéseül Jehle Lajos cs. k. iparfelügyelő szól a balesetstatisztikáról és a balesetek kikerüléséről. Érdekes fejtegetéseiből itt csak a következő adatokat ragadjuk ki: a faipar körében alkalmazottaknál Ausztriában 1895-ben 2992, 1896-ban 3555 és 1897-ben 3698 baleset fordult elő. Ez az emelkedés annál feltűnőbb, mert a munkások száma nem szaporodott hasonló

mértékben. A balesetek elejét vevő óvoszerkezetek fontosságát ez a statisztika minden esetre elének tárja.

1890-ben Ausztriában gőzfürészeknél alkalmazott munkásoknál 1000 biztosított személyre 19·3 baleset következtében kártalanított személy esett; 1896-ban ez a szám már 43·4-re emelkedett. Míg 1890-ben 1000 biztosított személyből 5·7 lett teljesen munkaképtelen, addig ezeknek száma 1896-ban már 9·0 volt.

Csak harmadsorban következik a szerző előszava, amelyben művének szükségességét azzal látja bebizonyítottnak, hogy csak a kellő műszaki segédszerkezetek és óvintézkedések segítségével lehet a faiparban a sok balesetnek elejét venni, a melyek miatt az jelenleg a munkásbiztosítás szempontjából a legveszélyesebb üzemek közé soroztatott.

A mű első része a különféle famegmunkáló gépeken alkalmazható óvoszerkezeteket ismerteti, a műszaki tudományok jelen állapota szerint. A második rész a fa döntésénél és szállításánál követendő óvrendszabályokat tárgyalja. Az erdőgazdára különösen ez a fejezet bír fontossággal. A legsúlyosabb sérülések éppen ennél az üzemnél fordulnak elő.

Mutatványképen kivonatosan ide iktatjuk azokat a döntési szabályokat, a melyeket a szerző a württembergi királyság állami erdeiben kötelező szabályok nyomán közöl.

1. A fadöntéssel foglalkozó személyek kötelesek mindazon biztonsági intézkedéseket megtenni, a melyek balesetek kikerülése végett általánosan előíratnak vagy a felügyelő tisztviselő részéről különlegesen elrendeltettek.

2. A munkához szükségelt szerszámokat és eszközöket mindig a legjobb karban kell tartani.

3. A fadöntéssel foglalkozó szakmányoknak kötelessége egymástól legalább is oly távolságban dolgozni, a mely a döntött törzsek kétszeres hosszának felel meg. Ezen távolságon belül az ott foglalkozókon kívül senki sem tartózkodhatik. Idegenek távozásáig a döntés beszüntetendő.

4. Hegyoldalokban a szakmányosok egyenlő magasságban tartoznak dolgozni. A döntés helye alatt sem munkások, sem mások nem tartózkodhatnak.

5. Törzseknek sziklákra vagy más, már döntött törzsekre való

ejtése lehetőleg kikerülendő. Oly törzsek, a melyek széldöntés következtében egymáson hevernek, mindenek előtt annyira szétbontandók, hogy egyenkint veszély nélkül megmunkálhatók és eltávolíthatók legyenek.

6. Hegyoldalban nőtt törzseket ékek segítségével vételével oly irány felé kell dönteni és a döntés után olyképen kell megerősíteni, hogy meg ne indulhassanak. A törzsek szétfűrészelésénél és hasábok vagy dorongok szállításánál gond fordítandó arra, hogy egyes darabok ne guruljanak lefelé.

7. Minden törzs ledöntése előtt a favágók meggyőződnek arról, hogy a veszélyeztetett távolságon belül senki sem tartózkodik. Tartoznak továbbá munkástársaikat „vigyázz“ kiáltással idejekorán figyelmeztetni, maguk pedig a ledőlés előtt a tuskótól, illetve a döntés irányától hátrafelé és oldalt legalább is 10 lépésnyire távoznak.

Arról, hogy több törzs egyszerre ne döntessék, a szakmányvezetők gondoskodnak közös egyetértéssel.

8. Viharos időjárásnál, nemkülönben ha a talaj jég vagy hó miatt sikos, vagy tartós eső következtében csuszamlós, nagyon erős törzsek döntése elhalasztandó.

9. A szél által meglóditott vagy befűrészelés és bevágás által meggyengült törzsek döntése egyfolytában, mielőtt újabb törzsekhez fognának, befejezendő.

10. Ha a döntésnél kötélre van szükség, akkor annak meghuzásánál a munkásoknak oly távol kell állni, hogy a fatörzs dőlés közben őket el ne érhesse.

11. Ha döntés közben egy törzs a másikba akadt, akkor az kellő óvatosság mellett fordító horoggal való megfordítás által vagy más módon kiszabadítandó. A feltámasztó fa ledöntése, hacsak az erdészeti személyzet erre kivételesen nem ad engedélyt, tilos. Tilos továbbá a felfogó ágak lemetszése stb. végett a függő törzsre mászni.

12. Döntött törzseknek oly részei, melyek nincsenek alátámasztva a lefűrészelés előtt alátámasztandók.

13. A fa közelítésére hegyoldalokon használt szánkók hathatós fékekkel látandók el. A kötélben való eregetésnél csakis csavarmentes vonószeget szabad használni.

14. Nagy hidegben a fák megmászása tilos. A ki hágvással mászik a fára, az biztonsági kötelet is tartozik magával vinni.

15. Robbantószerek csak az erdőgondnokság engedélyével és annak utmutatásai szerint használhatók.

16. Oly utak, melyeket a fa döntése, kikészítése, vagy közeli-tése veszélyeztet, korlátokkal elzárandók. Ha ez nem eszközölhető, akkor a favágók saját felelősség mellett örök vagy intőjelek kiállításával gondoskodnak a veszély elhárításáról.

17. Vasuti vonalakra hajló lejtőkön történő döntésnél a favágók kötelesek az erdőgondnokság különleges utmutatásai szerint eljárni. Nevezetesen kötelesek a törzseket lehetőleg vízszintes irányban dönteni, szükség esetén azokat kötelekkel megerősítik.

A vasutat veszélyeztető munkák csak a forgalom szünetei alatt végezhetők. A favágók tehát kötelesek a vonatok menetrendjére nézve tájékozódni és fél órával a vonat érkezése előtt minden oly munkát beszüntetni, mely a vonatot veszélyeztethetné.

Ha azonban minden elővigyázat mellett a vasuti közlekedés megzavartatnék, akkor a munkások a legközelebbi vasuti alkalmazott egyidejű értesítése mellett kötelesek az akadályt azonnal eltávolítani és veszély esetén a vonat személyzetét is idejében figyelmeztetni.

18. A korhelykedés tilos. Részeg munkások a munkától eltiltandók.

19. Sérvtben szenvedők jól illő sérvkötőt tartoznak hordani.

10. A legkisebb külső sérülés a pornak és pizsoknak behatolása ellen azonnal megvéendő.

21. Ha egy munkást baleset ért, társai kötelesek azonnal segítségére sietni és megfelelő ápolásáról, kiméletes elszállításáról, orvosról stb. gondoskodni.

Gömbölyü fát $2\frac{1}{2}$ méternél magasabb rakásba csak abban az esetben szabad felmáglyázni, ha a visszagurulásnak eleje véttet.

A könyv harmadik részében Sommerfeld T. dr. berlini orvos a faipar üzésénél szükséges egészségügyi óvrendszabályokról értekezik. Itt tárgyaltnak többek között a fűrészpor felszívására és eltávolítására szolgáló különféle készülékek (exhaustorok stb).

Az érdekeltek sok hasznát vehetik ennek a könyvnek, mely egész terjedelmében emberbaráti czéloknak szolgál.

Vidéki levél.

(Akantisz Rezső kir. közalap. erdőmester jubileuma.)

Nagy-Szeben, 1900. márcz. 6-án.

Tekintetes Szerkesztőség! Jelen soraimnak czélja tudósítást adni egy jubiláris ünnepélyről, mely folyó évi február hó 24-én Turócz vármegye egyik erdőkoszoruzta kies kis helyiségében, Znió-Váralján folyt le, a hol a megye intelligenciája őszinte szeretettel és tisztelettel ünnepelte Akantisz Rezső közalap. erdőmester urat, szolgálatának 30 éves évfordulója alkalmából. Most, a mikor jókora távolság választ el tőle, az ország legszélsőbb részén biztonságban vagyok, hogy szemrehányó tekintete szándékomban meg nem gátol, megkísérlem tehát, mint neki évekkel ezelőtt volt tanítványa és erdőgyakornoka, a jubileum lefolyásáról néhány sorban beszámolni.

Negyed század mult el, hogy Akantisz Rezső mint erdész Znió-Váraljára került, hol exponált helyen, tótajku lakosság közepette a fiatal ember nemes ambíciójával fogott hozzá többedmagával ahhoz, hogy Znió-Váralján társadalmi életet, még pedig magyar társadalmi életet teremtsen. Nem akarok a küzdelmes évekről írni, elég utalnom arra a körülményre, hogy fennjelzett napon a znió-váraljai magyar olvasókör is együtt ünnepelte elnöke szolgálati jubileumával fennállásának 25 éves emlékűnnepét.

Hogy a megye közügyeiben minő tevékeny részt vett, hogy a tanítóképzés, kisdedővőda, faragászati iskola és egyéb kulturális czélok érdekében mily sokat tett, minek sorolnám el? Sokkal fontosabbnak tartom, ha szólok róla mint *erdészről*; mint főnökről, ki szaktudományával, gyakorlati érzékével, tapintatos modorával és nemes szívével magához fűzte a fiatal, elméleti tudománnyal megrakott, kezdő szakférfit, ki az ő lelkiismeretes vezetése mellett az iskola porát levette, megtanult tisztán látni és megtanulta az erdészeti szakot önmagáért szeretni. Emberszeretete, kollegiális modora eredményezte azt, hogy volt tanítványai és erdőgyakornokai, számszerint tizennégyen, most, a mikor kiki önállóan igyekszik a hazai erdészetet szolgálni, a régi vonzalommal és szeretettel emlékeztek meg róla, a ki az élet minden körülményei közepette egyaránt nemesen gondolkozik és cselekszik; a kinek

meleg szive és résztvevő kebele van; a ki a barátjait és pályatársait soha cserben nem hagyja; a ki mindig jelen van, a midőn segísre, a midőn támogatásra van szükség, a ki mint szaktárs, mindig barátságos és mint ember, mindig talpig ember volt.

Ily *erdészember* szolgálatának 30 éves jubileumát ünnepelték nagyszámu közönség jelenlétében. Délelőtt 11 órakor vette kezdetét a magyar olvasókör diszközgyűlése az állami tanító-képző intézet dísztermében.

Akantsz Rezső nyitotta meg az ülést, aztán felolvasták az olvasókör 25 éves történetét és a jubileum emlékét megörökítő jegyzőkönyvet, mely után Akantsz Rezső erdőmester jubileuma vette kezdetét.

A tisztelgő küldöttségek sorát az erdészkartársak nyitották meg. Hinfner György m. kir. közalap. erdész üdvözölte lelkes és átértzett szavakban az ünnepeltet, mint volt főnökét és volt gyakornokainak ajándékeként szép kivitelű ezüst tölgykoszorut nyújtott át, melynek leveleire a 14 volt gyakornok neve és jelenlegi állása van kivésve. A kegyuri plébánosok és tanítók szeretetét és ragaszkodását Benisek Imre znió-váraljai esperes-plébános ecsevelte és emlékként P. Didon abbé Jézus Krisztus czimű remek kötésű művét nyújtotta át. A tanító-képző intézet igazgató-tanácsa nevében, melynek Akantsz szintén tagja, Berecz Gyula kir. tanfelügyelő üdvözölte, kiemelve abbéli érdemeit, melyeket a tanügy pártolásával szerzett. A kaszinó nevében Somogyi Géza tanító-képző intézeti igazgató köszöntötte, szép szavakban vázolvva az ünnepelt érdemeit, melyet a kör létesítése körül kifejtett és végül leleplezte a kaszinó ajándékát, Akantsz Rezső olajfestésű arczképét.

Majd mintegy 120-an banketthez ültek. Az első pohárköszöntőt ifj. Justh György főispán mondotta ő Felségére, a királyra. Justh Ferencz orsz. képviselő a jubilánsra emelte poharát, közismeretes erényeit és érdemeit méltatva.

Az ebéd alatt érkezett számos távirat közül dr. Bedő Albert orsz. képviselő, Hirsch István kir. közalap. főerdőtanácsos, Lehotzky Antal orsz. képviselőét említem fel.

Este jól sikerült, fényes táncmulatság zárta be az ünnepélyt, mely lelkes hangulatban reggelig tartott.

Molnár Gyula,
máv. mérnök.

Vadászati tárcza.

Tapasztalatok a borz életmódjáról.

Irta : *Ajtay Jenő.*

(Folytatás és vége.)

Azt is mondják és írják, hogy a borz télen is kijár vizet inni, és hogy a kamráját tele hordja élelemmel, meg hogy a róka berondítja a borz tanyáját és ezzel ezt a tisztaságot kedvelő állatot onnan kiüzi.

Részben ezen állítások mellett, de részben ellenük szóló észzeleteim is vannak. Az 1893-ik év deczember 20-án reggel, a 19-én délután bekövetkezett havazás után nagyon hideg téli idő állott be; ezen a napon Juonnal egy rókát nyomoztam, — nyomoztam azért, mert tudtam, hogy ilyen zimankós időben neki is valami földalatti tanyába kellett vonulnia. Tényleg rá is akadunk egy egyetlen bejáratu rókalyukra, melyet én az ősz folyamán borzoduként ismertem. Föltételezve, hogy itt a róka lakáshóditást vitt véghez, 25 lépés sugaru körben körülnyomoztam a bejáratot és találtam 31 nyomot, melyek közül 16 a bejárat felé, 15 pedig attól el vezetett. Ennyi nyomot csinált a róka egy reggeli bevonulása alkalmával, valószínűleg azért, hogy üldözőit félre vezesse. Ebből aztán Juon is ki tudta mennyiségtanilag számitani, hogy a róka benn van a lyukban, nem maradt tehát más hátra, mint vastört állítani a bejáratba. 21-én reggel a vastör érintetlen volt, a róka tehát megszimatolta azt és a lefolyt éjjelen nem hagyta el tanyáját. Ugyanezen a napon déli szél támadt, nagy hóolvadás és enyhe idő állott be; de mi azért a vastört csak ott hagytuk. 22-én reggel legnagyobb meglepetésünkre egy hatalmas him borzot találtunk a törbe fogva. Első meglepetésünkben nem tudtuk elképzelni, hogyan kerülhetett az általunk jól kinyomozott róka helyett borz a törbe. A borzott agyonlőttük, a vastört a bejáratból féredobtuk és mi alatt mi a törtétek felett tanakodtunk, a róka szemünk láttára nyilsebességgel rohanva ki a lyukból, megoldotta a diplomatiiai kérdést, a nélkül, hogy készületlenségünkben lövést tehattünk volna rá. Bele kellett nyugodni az esetbe.

Az odut jobban megvizsgálva, kitünt, hogy a bejárat kettős tanyába vezet, melyek egyikében a borz, másikában a róka lakott.

A borz 21-én nappal jött ki, és nappal eset a törbe, ezt igazolták vergődésközben a bejárat körül a sárban hagyott nyomai, melyek a közben lefolyt, derült, hideg éjjelen befagytak; a róka pedig a 21 és 22-ike közötti éjjelen végig szemlélte a borz kinlódásait, de nem merészkedett mellette kisurranni, hanem bevárta a reggelt, mikorra mi is odaérkezünk, hogy nekünk is fityet hányhasson.

Ugyanazon a napon elmentünk a „Vezuiny“ nevű hegyoldalba is, megvizsgáltuk a borztanyákat, melyek mindenike előtt frissen kiszort földet és a völgyben levő csermelyig le- és visszavezető borznyomokat találtunk. Tehát a borz télen is kijár odujából, de csak enyhe időjárásakor, még pedig nappal, ekkor is csupán vizet inni. Ezeket a kirándulási napokat lakástakaritással köti egybe. A róka pedig szomszédnak szegődik a borz mellé és a soká tanakodó vadászt ismert nagy furfangjával lefözi.

A vastörbe fogott borzot felbonczoltam, de gyomrában sem főlemészttet, sem emésztetlen táplálékot nem találtam; belei egészen tiszták, majd átlátszók voltak, hólyagjában mintegy 0'1 liternyi vizelet volt. A mint már fentebb is említettem, a törbefogás december 21-én történt, de azért a borz teljesen kihizott volt.

A bonczolás eredményéből azt következtetem, hogy a borz, ha hord is össze magának télre táplálékot, az nagyon kevés lehet és azzal neki nagyon takarékosan kell bánnia. Hogy daczára ennek december 22-én még teljes zsirjában volt, az az 1893-ik év hosszú őszéből és Hunyadmegye szóban forgó vidékén a havazás késői bekövetkeztéből magyarázható meg.

Hogy a róka a borz tanyáját elfoglalja, az nem ritkaság; arra is láttam esetet, hogy a borz a róka által már elfoglalt tanyába a következő tavasszal újra behurezolkodott. Az is tény, hogy a vadmacska is szereti a borz által készített odut; sikerült már nekem ugyanazon oduból augusztus hónapban egy borzot, decemberben egy rókát és ugyanazon tél január havában egy vadmacskát törbe fognom.

Visszatérve a borz párzási idejére, mely — az én észleletem szerint — határozottan július végén, és fiadzási idejére, mely márczius elején van, talán hosszunak tűnik fel az, hogy a borz 7 hónapig viselős; ez azonban elhíhető, mert ezen lusta állatnál a lassu vérkeringés, és a téli tápláléknélküli alvás, — mikor élet-

működése, ugyszolván, pang, — az embrió lassu fejlődését okozzák. A borz főtáplálékát mindenféle bogár, féreg, gomba, erdei gyümölcs, éretlen kukoricza, és burgonya képezik, sőt csemegeként a szőlőt is megeszi. Táplálékkeresés végett csak éjjel szokott kijárni, esti kivonulása nagyon rendetlen, néha naplementekor már kibuvik odujából, máskor meg csak 11—12 óra tájban hagyja el tanyáját. Forgóit pontosan betartja, de tanyájától nem távozik messze. Éjjeli kirándulásaiból reggel virradatban tér vissza; ezt az időpontot sokkal pontosabban betartja, mint az estit, a mennyiben mindig hajnali szürkületben, mikor még nincs teljesen megvirradva, de a környezet már jól kivehető, tér vissza tanyájába. E tekintetben Juonnak az volt az időszámítása, hogy „mikor a hajnalesillag egy juhászbotnyira emelkedett a láthatár fölé“, akkor már ott legyünk a leshelyen.

A borz löfegyverrel való vadászata tehát reggel gyakorolható sikerrel, ekkor is a bejáratnál való leséssel. Lövéshez a 00 sz. sörétnél apróbbat eredménytelenül használnánk, mert ugyancsak halálosan kell sebezniük, hogy az odu bejáratáig el ne vánszorogjon és be ne surranjon katlanjába, a honnan kiásni nagyon sok munkába és fáradságba kerül. Ha valamely vidéken nagyon elszaporodott, úgy hogy a kukoriczásokban véghezvitt károsításai miatt pusztítani kell, ez legsikeresebben törbefogással érhető el, mihez egy erősebb szerkezetű tányérvastörre van szükségünk, melyet 1.0 méter hosszú lánczczal a bejárat mellé vert czövekhez erősítünk. Magát a vastört fölnyitva helyezzük a bejárat belsejébe mintegy 40 cm-nyire és a bejárat oldalából egy fadarabbal (nem izzadt kézzel!) levert földdel jól betakarjuk. Ügyeljünk arra is, hogy a tör tányérja alatt lehetőleg üres tér maradjon. A törnek a bejárat belsejébe való elhelyezésével egyfelől azt érzük el, hogy a borz azt ki nem kerülheti, másfelől meg azt, hogy arra legelésző juh, kecske, szarvasmarha, az ott szaglászó vadászkutya, kíváncsi pásztorgyerek stb. bele nem léphet.

A tör felállítása előtt természetesen meg kell állapítanunk, hogy lakik-e borz a kérdéses tanyában vagy nem. Hogy a tanya lakott-e, azt legbiztosabban az előtte levő nyomokból, heverőhelyből; frissen kiszórt földből és a lejáratnál szerezhető bolhák nagy mennyiségéből állapíthatjuk meg.

Ha már konstatáltuk, hogy borz van a tanyában, ha ügyesen felállítottuk és elrejtettük a vastórt, az eredmény biztos.

Azt mesélik hogy a székelyek zsákba fogják a borzot, még pedig úgy, hogy virradat előtt kimennek a borztanyákhoz és minden bejáratba egy zsákot dugnak, melynek száját egy czövekhez erősített sodronyhurokkal látják el, azután kuvasz kutyákkal meghajtják a közelben levő kukoriczásokat és állítólag a kutyák elől menekülő borz be akarva menni odujába, belefut a zsákba.

Ezt a vadászati módot azonban magam nem próbáltam ki.

Befejezésül azt a kérelmet intézem a t. szaktársakhoz, hogy a borz életmódjára vonatkozó észleléseiket vagy újabb tapasztalataikat velem tudatni sziveskedjenek (Deliblat.)

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Hirdetmény az 1900. év tavaszán megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

A folyó évi tavaszi erdészeti államvizsgálat folyó évi április hó 23 (huszonharmadik)-án és az erre következő napokon a fennálló szabályzat értelmében Budapesten az Országos Erdészeti Egyesület székházában délelőtti 9 órakor fog megkezdetni és folytatólag megtartatni.

A vizsgára jelentkezők felhivatnak, hogy a vizsga letehetésére nyert engedélyt a vizsga kezdete előtt a bizottság elnökének bemutatassák.

Földművelésügyi miníster.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kérelem. Selmezbánya sz. k. város tanácsa az Országos Erdészeti Egyesületnek azon tagjait, kik a f. é. közgyűlésen való részvételüket az Erd. Lapok f. é. II. füzetéhez csatolt jelentkező lapok útján bejelentik, arra kéri, hogy azokon jelenlegi állandó lakhelyüket is meg-

jelölni sziveskedjenek, hogy a város abban a helyzetben legyen, hogy a jelentkezőket az elszállásolásuk iránt tett intézkedésekről június hó első napjaiban értesíthesse.

Fiume és Trieszt dongaforgalma 1898. és 1899-ben.

	1898.	1899.	
Kivitel Fiumén át:	34.290,536	40.343,205	drb
„ Trieszten át:	3.635,822	7.008,853	„
Összes kivitel	37.926,358	47.352,058	„
Behozatal Trieszten át:	6.018,000	5.232,000	„

Ezekből a számokból örvendetes módon tűnik ki Fiume dongafa-forgalmának óriási túlsulya a trieszti fölött.

A kivitel irányára nézve a következő számadatok nyujtanak felvilágosítást, melyek mindkét kikötőváros kivitelét együttesen mutatják ki:

Kivitel	1898.	1899.	
Franciaországba	34.817,380	43.439,896	db.
Olaszországba	1.591,394	2.015,768	„
Spanyolországba és			
Portugalba	4,015	643,316	„
Németalföldre	186,162	362,916	„
Algirba és Tunisba	443,894	311,009	„
Törökországba	304,099	300,000	„
Görögországba	139,878	166,194	„
Angolországba	141,500	111,455	„
stb.			

Legnagyobb dongafogyasztónk tehát még mindig Franciaország. A kivitel különösen Bordeaux, Cette és Marseille kikötők felé irányul. Más országok versenye a Francia piaczon még aránylag csekély, de mégis figyelemreméltó mértékben jelentkezik. Így pl. cette-i konzulátusunk jelentése szerint ez év január havában oda behoztak: Fiuméből és Triesztből 1.777,842 db. dongát, Galaczból 25,700 dbot, Odeszából 42,092 dbot és északi Oroszországból (Péterváron át) 291,915 darab dongát.

A létért való küzdelem a fáknál. A gondos erdőgazda megszokta, hogy a ledőli fenyőt mielőtt hasznavehetelenné és káros rovarok tanyájává lenne, az erdőből eltávolítsa.

Magam is ezt rendeltem el, a midőn a kezelésem alatti és a bródi m. kir. erdőgondnokság határán a nyiladéokban sok dőlt fát vettem észre, és erdőőrömet, a kivel a munka befejezése után a határt végigjártam, hanyagsággal vádoltam, a mikor messziről egy heverő idős jegenyefenyő törzset láttam, mely a határnyiladékot elzárta. Látszólagos mulasztását azonban csakhamar megbocsátottam nekie, a mikor közelebb értünk.

A szóban forgó jegenyefenyő ugyanis, ez előtt 25 évvel a nyilástól mintegy 3 méterre kidőlt olyképen, hogy annak a nyilás felé eső gyökérsebe sértetlen maradt; a fenyő ég felé néző részén, a kéreg alól több ágat hajtván, azok tovább fejlődtek suhángokká. A midőn a nyilást kivágták, ezen ágakat a nyilás szélességének megfelelően levagdosták, csak a nyiladéktól jobbra és balra nőtt ágakat hagyták meg. Ezek tovább folytatták életműködésüket, úgy hogy most az ágak 20 cm. vastag fákká nőttek a nyilás két oldalán.

Gyökerök nincsen, mert az anyafa táplálja őket. Az anyafa csucsa a nyilás tulsó oldalán, szélétől 4 méterre a sűrű fiatalosban addig és addig küzdött a világosság után, a míg kard alakban kiküzdötte magát a fiatalosból.*)

(Közli: *Divald Béla.*)

---

*) A jegenyefenyő nagy visszaserző képességéről gyakorlati szolgálatom alatt több ízben győződhettem meg hasonló érdekes esetekből. A zólyom-lipcei m. kir. erdőgondnokság Plavno nevű erdőrészében az 1892. évben szintén láttam egy ledőlt igen vén jegenyefenyőt, melynek felfelé irányuló ágai a már korhadtt törzsben önálló életre keltek s valószínűleg gyökereket is fejlesztettek. A már 3—4 m. magas ághajtások lapos, csak kétfelé irányuló elágazásukat megtartották és igen sűrűn álltak sorban egymás mellett a ledőlt törzs nagy

Az eperfa (Morus) magjának elvetéséről 1891. év óta mint szakképzett erdészeti altiszt Pancsova város kertészetét vezetem és ebben az állásomban nagyon sokszor van alkalmam sajnálattal tapasztalni a fatenyésztés terén mutatkozó hiányos szakértelmet, különösen az eperfa magjának elvetése körül, miért is az alábbiakban az eperfa-mag elvetésének általam sikerrel alkalmazott módozatait közrebocsájtani kívánom.

Tavaszi vetés. A megelőző nyáron gyűjtött s áttelelésre jól megszáritott, és száraz, szellős helyen eltartott magot, április második felében vagy május elején, amikor már a késői fagyoktól nem kell tartani, fazékba tesszük, úgy hogy a fazék $\frac{1}{3}$ része üresen maradjon. Erre a fazekat langyos, lehetőleg folyóvízzel teljesen megtöltjük s a magot így három napig áztatjuk, miközben többször kell megkeverni. A három napi áztatás után a mag elegendő nagyságu zsákba teendő, melyben jól el kell teregetni.

A zsákot erre napos helyen rézsut a földbe fektetjük olyformán, hogy a zsák nyílása 2—3 ujjnyira a földből ki-lássék. A zsákokon 2—3 ujjnyi vastag földtakarónak kell lenni, a melyet folytonosan nedvesen kell tartani. A zsákot napjában kétszer megfordítjuk, és a benn levő magot ova-

részn. A szent-andrási m. kir. erdőgondnokságban pedig magában a földben gyökeret vert és csak kétoldalt fejlődő jegenyefenyő-csemetét találtam, mely egészen azt a benyomást tette, mintha egy ágnak a földbe való bedugásából (mintegy dugványozásból) vette volna eredetét. Sajnálom, hogy ezt, valamint egy jegenyefenyősarjat, mely a zólyom-lipcei m. kir. erdőgondnokság póniki erdőségéből származott, lakhelyemnek akkori sűrű változtatása következtében nem őrizhettem meg. Ez a jegenyefenyősarj mintegy 25 cm. vastag és 40 cm. magas, felül már száraz és korhadásnak induló jegenyefenyőtuskó tövén, a földtől mintegy 10 cm-nyire nőtt ki és 4—5 éves lehetett. Rendes csemete alakjával bírt. A tuskó maga meglehetősen zárt erdőben állott, a sarj üde életerős volt. Hogy oly jegenyefenyőtuskók, amelyeknek gyökere más élő fák gyökerével összenőtt, új fatestet alkotnak, mintegy beforradnak, az elég gyakori közismeretes dolog.

Szerk.

tosan felrázzuk, nehogy megfülledjen. Ezt az eljárást mindaddig folytatjuk, a míg a magon fehér pattanások nem láthatók és a csira hegye nem mutatkozik.

Amint ez bekövetkezik, a már előkészített ágyasnak földjét újra meg kell porhanyítani és a magot homokos földdel elkeverve a már előre kifeszített vetőzsinór mellett gereblyenyél segítségével huzott 2 centiméter mély barázdaiban el kell vetni. Az elvetett magot 1 centiméterre elkorhadt falommbal vagy homokkal kevert földdel betakarjuk.

A takarásra nehéz agyagföldet használni nem szabad, mert az, mihelyt megszárad, megrepedezik és eközben a már kikelőfélben levő zsenge csemeték gyökerei elszakadnának.

Az eperfa vetésének erről a módjáról több évi tapasztalat után bebizonyosodott, hogy célravezető ugyan, de nem gyakorlatias, mert sok munkával jár, melyre gyakran nincs elég időnk.

Előfordul tehát, hogy a mag kiszárad vagy megdohosodik vagy még a zsákban tulságosan kicsirázik. Mindezeknek elkerülése végett, a vetésnek egy egyszerűbb, biztosabb és aránylag olcsóbb módját kerestem s az őszi vetésben rá is akadtam.

Őszi vetés. Az őszi vetés idejét pontosan meghatározni nem lehet, mert az az időjárástól függ; szabály az, hogy a vetést oly későn kell eszközölni, hogy már a legközelebbi napokban beköszöntsön a hűvös őszi idő, nehogy a mag csirába induljon és a fagy által tönkre tétessék.

Az eljárás maga annyiban tér el az előbbitől, hogy a magnak készített kis hornyok (árkocskák) mélysége 4 centiméter és hogy a magot 3 centiméternyire kell takarni, mert máskülömben, ha télen át száraz fagyok járnak, a magot a talajból annyira kiemelik, hogy nagy része a föld

felszínére kerül. Ezen vetési módozatnak az az előnye is meg van, hogy külön takaró, például homokkal kevert föld vagy lombkorhany nem kell, mert ha a talaj még olyan nehéz is, mint a bánáti talajok, annyi száraz fagy mindig van, hogy kellőképpen megporhanyítsa.

Továbbá az öntözés is csak kivételes esetben, nagyon aszályos tavaszi időjárásnál szükséges, mert nagyon ritka eset az, hogy téli nedvesség annyi ne volna a mennyi a magvak csirázására szükséges. Végül az is előnye az őszi vetésnek, hogy a mag, mihelyt tavaszkor a természet ébred, csirázik és őszi erős csemetéket szolgáltat, míg ellenben a tavaszi vetés gyengébb csemetéket ad.

Nyári vetés. Még egy módja van az eperfa magvetésnek, és pedig a nyári vetés.

Nyáron, mikor az eperfának a gyümölcse érett, az epret összegyűjtetem és még azon a napon, úgy amint van, elvettetem a gyümölcscsel együtt a magot, épen úgy 4 centiméter mély hornyokba, mint az őszi vetésnél, a tavaszi vetésnél mélyebben azért, mert a mag a gyümölcscsel együtt marad, tehát nem esik olyan mélyen, hogy ez a kikelést akadályozná.

A nyári vetés csak kiegészítő módozata a tavaszi és őszi vetésnek, a mennyiben akkor, ha amazok valami rendkívüli ok miatt nem sikerülnének eléggé, ezzel segítünk magunkon.

Ennél a vetési módnál azonban naponta kétszer, reggel és este kell öntözni. Hogy a nedvesség a nap heve ellen megóvassék, a vetés sorokat fagalylyal kell beárnyékolni. Még az is hátrányos ezen vetési módozatnál az őszihez szemben, hogy a csemeték gyengék maradnak; és ha őszzsel a fagy ellen nem fedjük be mint a szőlőt, a száraz fagy mind kihuzza a csemetéket.

Az általam ismertetett három vetési módozat közül tehát csakis az őszt ajánlhatom mint legjobbat, mint legtöbb eredményt biztosítót és legegyszerűbbet. Végül megjegyzem, hogy úgy az eperfa mint más csemeték teremtésénél nagyon szemelőtt tartandó, hogy a túlsűrű vetést ritkítsuk; mert másképp nem nevelünk a követelménynek megfelelő erőteljes csemetéket.

Jelen közleményem megírására az indított, hogy a selyemtenyésztés az utóbbi évtizedben nagyobb lendületet nyert s ezzel kapcsolatban az eperfatenyésztés is szélesebb körben szükségessé válik. Miután pedig már több helyen volt alkalmam meggyőződni a balsikerről, tehát reménylem, hogy közleményemmel nem teszek rossz szolgálatot ügyünknek s azt hiszem, hogy szakunknál lesznek t. szaktársak, akik az eperfa-csemete tenyésztésével foglalkozva, tapasztalataimnak némi hasznát is fogják vehetni.

(Közli: *Molnár János.*)

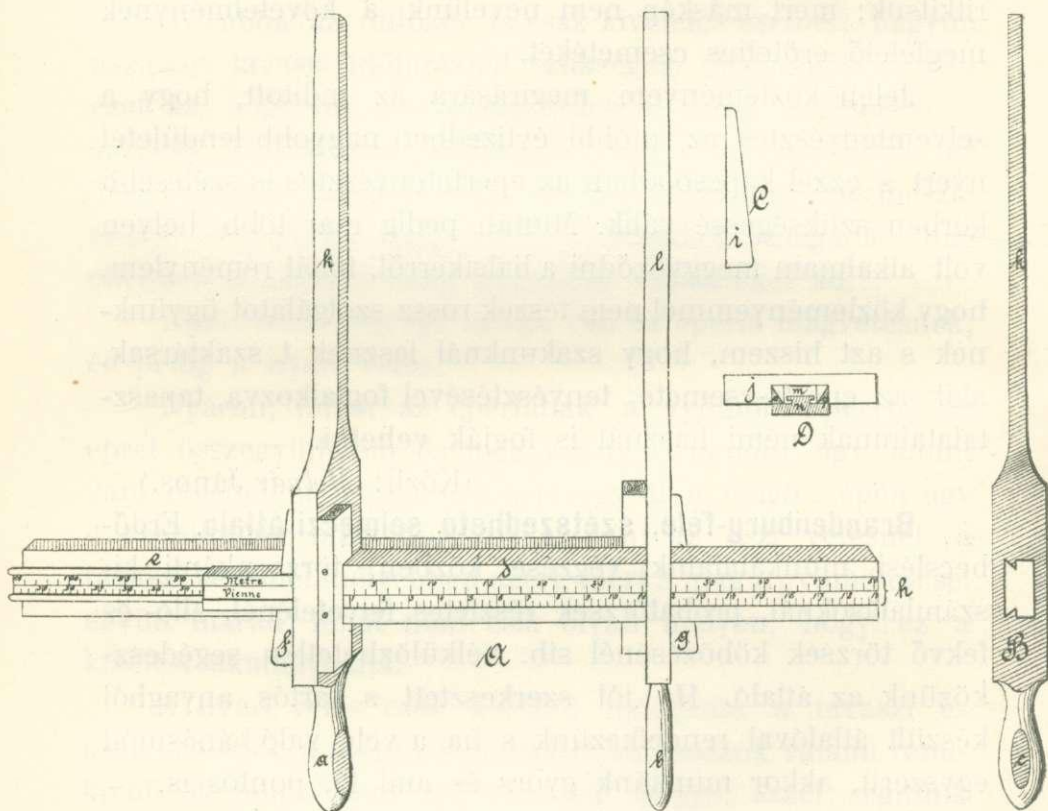
Brandenburg-féle, szétszedhető selmeczi átlaló. Erdőbecslési munkálataink végzése közben, törzsenkénti kiszámlálásoknál, próbatörzsek részletes felvételénél, álló- és fekvő törzsek köbözésénél stb. nélkülözhetetlen segédeszközünk az átlaló. Ha jól szerkesztett s tartós anyagból készült átlalóval rendelkezünk s ha a vele való bánásmód egyszerű, akkor munkánk gyors és ami fő, pontos is.

Ismeretes a gyakorlati alkalmazásban levő átlalók alakja s tudvalevő az is, hogy utazások alkalmával ezek — úgy nagyságuknál, mint különféle alakjuknál fogva — meglehetősen sok helyet foglalnak el.

Ennek, a sokszor kellemetlen hátránynak kikerülése céljából készítette néhai Brandenburg Ferencz selmeczbányai asztalos a szétszedhető selmeczi átlalót.

Miután ez az átlaló utazás közben kevés helyet foglal

el, könnyű és tartós anyagból készült, indítatva érzem magamat, hogy ez átlaló rövid leírását már annál a körülménynél fogva is közöljem e lapok hasábjain, mivel szak-társaink jó része lakóhelyüktől távolabb eső erdőrészekben végez becslési munkálatokat, mikor a mondott okoknál

fogva a szétszedhető selmeczi átlaló a pártolást méltán megérdemli.

A Brandenburg-féle, szétszedhető selmeczi átlalót a fenn látható kép mutatja.*)

*) A közölt kép az átlaló egyik szárát távlati alakban, másik ily részét pedig homloknézetben tünteti fel. Közölő.

Az *A* képnek *a* és *b* részei az átlaló fogantyúi, *B* képen *c* ugyanaz, oldalról nézve.

d, *e* az egymásba tolható két vonasz, *f*, *g* az átlaló szorító lemezei, *h* a számsort jelző papir (méter és öl jelzéssel,) *k* és *l* az átlaló szárjai.

A *B*-vel jelzett kép az átlaló egyik szárát mutatja oldalról, melyen a vonaszok befogadására szolgáló vezető nyílás alakja látható. A *C* kép a szorító lemez alakját tünteti fel, míg a *D* képen metszetben látni az *m* és *n*-el jelölt vonaszokat és azok illesztési módját.

Az átlaló szárainak hossza: 70 cm., az egymásba tolt két vonasz hossza pedig 61 cm. A 2 vonasszal kihuzott állapotban 105 cm. vastagságu törzseket lehet megmérni.*)

Az átlalónak súlya: 1.6 kgr.

Az átlaló szétszedhető és faládjában helyezhető el, a mely 75 cm. hosszúsággal, 14 cm. szélességgel és 9 cm. magassággal bir és szijon hordható. A láda és átlaló súlya együtt 3.6 kg.

Az átlaló a legkitünőbb minőségű, száraz körte- vagy juharfából készül. E két faanyag előnye az, hogy igen simára dolgozható s e mellett meglehetősen kemény és különösen a körtefa, igen szívós is. A kész átlaló forró olajjal eresztetik be, hogy a faanyag a levegő nedveségét ne vegye fel. A számsorjelző papir, a bepiszkolódás ellen, átlátszó finom lakkal vonatik be.

Az ilyképen készített átlalónak ára 12 K. 40 f. Megrendelhető özv. Brandenburg Ferenczné asztalos-üzletében

**) Kivánatra a vonaszok hosszabbra is készíttetnek, a számsor vagy méteres, vagy pedig a fennebb említett kettős jelzéssel készül. Közlő.

Selmeczbányán, a hol a Wagner-féle faátlaló és a Fekete-féle ferdejáratu átlaló, (utóbbiak darabonkint 8 K. 40 f.-nyi árral) szintén kaphatók. (Közli: *Tomasovszky* Imre.)

A tulipánfa használata. Tudvalevőleg a finomabb szivardobozokat a virginiai boróka (*Juniperus virginiana* L.) fájából készítették s készítik még ma is. A virginiai boróka fája azonban, melyet a kereskedők vörösczedrusfa és álczedrusfa néven ismernek (Erdészeti Növénytan II. kötet 180. l.) — annyira kedvelt s oly nagy mennyiségben használták fel, hogy ma már a keresletet nem tudják fedezni az amerikai Egyesült Államokban. A *Revue horticole* közlései szerint a szükséglet kielégítésére megpróbálkoztak a szil, dió, gesztenye és majomkenyérfa fájával, de eredmény nélkül, úgy hogy a dobozgyárosok végre is a tulipánfához fordultak. Ezen szép növény fáját ily czélú tárgyak készítésére a legszebbnek s legjobbnak tartják egész Észak-Amerikában. A tulipánfának eddig nálunk nincs erdészeti jelentősége, kérdés azonban vajjon tenyésztését használhatóságánál fogva nem volna-e czélszerű legalább a déli vidéken megkísérteni.

(Közli: *Szerednyei*.)

Az erdészeti akadémia vadaskertje. Az Erdészeti Lapok mult évi X. sz. füzetében néhány szóval már megemlékeztem az erdészeti akadémia ujonnan létesített vadaskertjéről, a melynek állománya akkor három darab szarvasból állott.

Ez az állomány ismét szaporodott. Károlyi Mihály gróf ur ő méltósága parádi hitbizományi uradalmának erdőhivatala által a mult év novemberében az akadémia részére egy drb szarvastehenet, egy drb kétéves tehénborjut és egy drb szintén két éves bikaborjut, összesen tehát három drb élő szarvast ajánlott fel szintén egészen

díjtalanul, s egyszersmind értesített arról, hogy a szarvasok már be is vannak fogva. Az akadémia a vett örvendetes hirre arra kérte az erdőhivatal főnökét, Rajzinger Antal erdőmester urat, hogy tekintve a kiveteltetés nehézségeit, a mennyiben az akadémia a szükséges takarmánymennyiséget nem szerezhette be idejekorán, a szarvasokat lehetőleg csak február hó elején indítsa utnak. Február hó 6-án érkezett meg ide a becses ajándék és valóban oly kitűnő állapotban, a mely az átteleltetés és szállítási intézkedések nagy gondosságára és szakszerűségére vall.

Hálás köszönet érte a kegyes adományozónak, teljes elismerés és köszönet buzgó és lelkiismeretes készségéért Rajzinger Antal erdőmester urnak!

A jelenleg 6 darabra felszaporodott állomány körülbelül 2·8 k. holdnyi kiterjedésű bekerített területen gondoztatik.

Természetesen e kis helyen szarvasaink kizárólag takarmányoztatásra vannak utalva. Takarmányukat réti széna, zab, kukorica és répa képezi. Ezenkívül a vadaskert gondozásával megbízott munkás az akad. tanulmányerdőben található mogyoró, kecskefűz és egyéb gyomfák frissen metszett ágaival naponta kedveskedik nekik, s mondhatni, hogy ezeknek rügyeit, és fiatal hajtásait jobban szeretik minden egyéb takarmánynál.

A bekerített terület alsó, meredekebb része mintegy 20 éves sűrű bükk és gyertyán fiatalosból áll, s ebbe beelegyítve helyenként juhar, kőris, erdei- és jegenyefenyő, kecskefűz és rezgőnyár is található. Felső lankásabb részében pedig 5—10 éves luc-, jegenye-, erdei-, douglas- és vörösfenyő fiatalos van. A lombosak közül a simakérgű kőris- és juharfácskák kérge teljesen le van hámozva, s ujjnyi vastagságu ágai tövig lerágva. Nagyon kedves

csemegéjük a kecskefűz is. A rezgőnyárfa balzsamos rügyeit már csak immel-ámmal kóstolgatják. A fiatal bükk-fácskák nedvességben szegény kérge sem lehet izletes, mert legfeljebb pajkosságból van helyenként ledörzsölve, rügyeit azonban már nem vetik meg. A gyertyánnak is csak a rügyeit csipegetik le. A lucfenyő összes elérhető rügyei le vannak rágva, hajtását és leveleit azonban már nem bántják. Az erdei fenyőnek is csak a rügyeit harapdálják le. A vörös- és douglas-fenyőnek vékony hajtásait is lerágják. Legkedveltebb eledelük a fenyők közül mindenestre a jegenyefenyő. Ennek megeszik kérgét, rügyeit, fiatal hajtásait és tüit egyaránt.

A Kondor erdőmester ur ajándékát képező két éves bikaborju még jelenleg is hallgat a „Cézár“ névre, s oly szelid, hogy eledelét mai napig is kézből veszi el. A bélyei uradalomból származó „Liza“ és „Kréda“ egyéves tehénborjuk Bélyén kapott nevüket már elfeledték. A három darab parádi ajándék pedig a vadonból lévén befogva, az embereket még sokára fogja megszokni.

Jövő évre az ujonnan adományozott szarvastehén és a két éves tehénborju és családjaik „Cézár“ társaságában jelenlegi szűk helyüket el fogják hagyni, s jövőbeli hazájukban, a kisiblyei és tópataki erdőben megtelepedve megfogják vetni a selmeczi szarvasállomány alapját. Utánuk bocsájtják azután a többieket is.

A takarmányozással a befogva felnevelt szarvasok fejlődésben nem maradtak el a szabadban növekedettek mögött. Példa erre «Cesár», a melynek remek fejlődésű, erős testalkata és mintegy 32 cm. hosszú csapjai vannak. A szabadban növekedett parádi bikaborju hasonló kor mellett fejlődésben s agancsrakásban jóval mögötte maradt.

(Közli: *Kolossy Imre.*)

A vadkan-agyar kikészítése. Hajdanában, a mikor még vadászat, vad és trophaea az erdészé volt, többször kerültem abba a szerencsés helyzetbe, hogy egy-egy vadkan diszének: agyarának kiszedési módja felett gondolkozzam. Mert a mint tudva van az agyar gyökere rendszerint kétszer oly nagy hosszban van az alsó állkapocsba beágyazva, mint a mennyire abból kiáll, úgy, hogy vétek volna ezt behagyni, hacsak nem akarjuk az egész koponyát praeparáltatni, mert a gyökérrel együtt kiszedett agyar félkört képez s párjával együtt szép körré egészíthető ki.

Legelőször tehát, egy erdőőröm tanácsára, az egész alsó állkapcsot jól kifőztem, úgy hogy a husa majd levált a csontjáról, s igaza is volt: az agyart minden erőlködés nélkül szépen gyökerestől ki lehetett húzni az állkapocsból, mindössze egy kicsit sárgább lett az a szép, elefántcsontszinü trophaea, de egyéb bajt nem észleltünk. Ugyanily módon jutott az erdőőr is egy pár agyar birtokába. Egy évre rá elmondom neki, hogy az én agyaraim egyike hosszában szétvált s leesett, a szétvált felületek pedig annyira megvetemedtek, hogy azok összeragasztásáról szó sem lehet. S ime erdőőröm is előáll, hogy ő hasonlóan járt.

Erre azután kisütöttük, hogy még sem jó az állkapcsot kifőzni, mert a hőség megárt neki, hanem adandó alkalmalammal amugy nyersen szedjük ki az agyart, ha még olyan fáradságos is.

Az alkalom megjött két vadkan elejtésével. A felesleges csontrészeket lefürészeltük s azután az állkapcsokból harapófogóval lassan, darabkát darabka után letördeltünk. Az általam nagy türelemmel és gonddal kihámozott agyarpár teljes épségben került ki, s ma már három éve, hogy birtokomban van a nélkül, hogy meghasadt volna. Az

erdőőr által kevesebb gonddal kifejtett egyik agyar azonban megsérült. Ez bántott s arra ösztönzött, hogy kutassam, nem léteznék-e még egy harmadik mód is, melylyel ugy a hasadást, mint a törést el lehetne kerülni, s csakugyan rá is találtam a rothasztásra és a hangyák által való tisztítatásra, csakhogy nálam e kettő egyesülve állott be. Egy ötödik vadkan agyarait ugyanis már csak a hus rothasztása után akartam kifejtetni, ugy okoskodván, hogy a rothadás a bőrre, az izmokra és a fogvelőre épen olyan ernyesztőleg fog hatni, mint a főzés, de az azzal járó nagy forróság és ennek következménye t. i. az agyar hasadása ki lesz kerülhető. Csakhogy Német-Gladnán, akkori székhelyemen, annyi a hangya, hogy ott a lakószobák is megtelnek velök, s így a rothadásra kitett állkapocs husát bizony lerágták, a minek kezdetben megörültem, mert a hangyák után való praeparatió tisztaságáról már olvastam s mert így a rothadás büzét is elkerülhettem. Mikor tehát munkájukkal készek voltak, csakugyan igen szépen ki lehetet huzni az agyart a tokjából, de bizony nem volt köszönet benne, mert a hussal együtt az agyar szép sárgafehér, elefántcsontszerű természetes fénye és simasága is eltűnt és meszes fehérségü, érdes felületnek adott helyet, mely változást a hanygyasav huzamosabb ideig tartott behatásának tudom be. Van ugyan sok szer, a melylyel a csontnak simaságot, fényt, sőt tetszőleges színt is lehet adni, de ez azután mégis csak olyan, mint a belakkozott agancs a természetes színü mellett. Öt vadkan után tehát csak egyetlen egy kifogástalan pár agyaram maradt, s olyanoknak, a kiknek nincsen ennyi vadkanra kilátásuk, csak azt ajánlhatom, hogy a második módszer szerint, a kellő óvatossággal tördeljék ki azt a trophaeat.

(Közli: *Gabnay Ferencz.*)

Munkaközvetítő intézet Budapesten. A kereskedelemügyi m. k. minister, a székesfőváros és a budapesti kereskedelmi és iparkamara Budapesten munkaközvetítő intézetet állított fel, melynek czélja a munkaadók és munkát keresők között a főváros területén, valamint a vidéken munkát közvetíteni. Az intézet ügyeit a fentartó hatóságok képviselőiből, továbbá munkaadókból és munkásokból álló választmány és ennek kebeléből alkotott végrehajtó bizottság intézi, illetőleg felügyeli.

Az intézet élén az igazgató áll, kit a kereskedelemügyi minister nevez ki. Az intézet igénybevétele teljesen díjmentes s a munkaadóknak a betöltendő helyekre vonatkozó jelentései élőszóval, telefonon és írásban történhetnek. A munkátkeresők részéről azonban kívánatos a személyes megjelenés. A bejelentéshez szükségeselt nyomtatványok ingyen kaphatók az intézetnél.

Ez az új intézet az erdei munkások elhelyezésével ugyan nem foglalkozik, de jó szolgáltatásokat tehet faiparral foglalkozó vállalatoknak (fűrésztelepeknek és egyéb fagegymunkáló iparágaknak,) és mint oly újabb intézmény érdemel általános figyelmet, mely alkalmas arra, hogy mindenkit, aki munkára kész, ilyenhez hozzá juttassa, a mivel számos socialis bajnak veheti elejét.

Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat körében.

A m. kir. földmívelésügyi minister, a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában a következő erdészeket és pedig: *Boksay* Gusztávot az apatini, *Zachár* Gyulát a zsarnóczai erdőhivatal, *Burdáts* Jánost az ungvári főerdőhivatal, *Orosz* Antalt a bustyaháza erdőhivatal kerületébe, *Szabó* Józsefet pedig a m.

kir. földmivelésügyi ministeriumba főerdészekké, — továbbá a következő erdészjelölteket és pedig: *Hoffmann* Brunót a bustyaházi erdőhivatal kerületébe, *Vaitzik* Emilt a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémiához, *Basa* Lajost a szászsebesi erdőhivatal, *Bohunitzky* Endrét a máramarosszigeti erdőigazgatóság, *Ranku* Miladint az orsovai erdőhivatal, *Kiss* Ernőt a lugosi erdőigazgatóság, *Lőfi* Jenőt az apatini erdőhivatal kerületébe, *Zathureczky* Vilmost és *de Pottere* Gerardot a m. kir. földmivelésügyi ministeriumba erdészekké, *Mauks* Vilmos okleveles erdészt pedig a soóvári erdőhivatal kerületébe erdészjelöltté nevezte ki.

Továbbá a horvát-szlávonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Pétermann* Keresztély erdészjelöltet az otocsácsi erdőhivatal, *Pfeiffer* Gyula erdészjelöltet a vinkovezei főerdőhivatal és *Zwickelsdorfer* János erdészjelöltet a zágrábi erdőigazgatóság kerületébe — erdészekké nevezte ki.

Beszámoló

a néhai bölcsházi *Belházy Emil* m. kir. főerdőtanácsos siremlékére megindított gyűjtésről.

Egy éve annak, hogy alólirottak — mint a néhai bölcsházi *Belházy Emil* m. kir. főerdőtanácsos siremlékére megindított gyűjtés rendezésével megbízott végrehajtó bizottság tagjai — a t. szaktársak körében felhívást bocsátottunk szét azzal a kéréssel, hogy elhunyt és közszeretben állott szaktársunk emlékének megörökítésében segédkezet nyújtani sziveskedjenek.

Ismertettük fölhívásunkban röviden azokat az okokat, melyek arra indítottak, hogy az elhunyt emlékének megörökítéséhez t. szaktársaink segítségét kérjük és igénybe vegyük; közöltük teljes bizalommal, hogy az elhunytnak családja szűk anyagi viszonyok között maradt vissza, és nincs abban a helyzetben, hogy a megboldogultnak sirját az idők viszontagságainak ellentálló jellel elláthatta volna. Tudtuk azt, hogy a t. szaktársak előtt ismeretes, miszerint az elhunyt hazánk erdőgazdaságában nem közönséges nyomot hagyott maga után, bár zajtalan, de nagytehetségre valló munkál-

kodásával, a személyes érintkezésben pedig mindnyájunk nagyra-becsülését, tiszteletét és szeretetét vivta ki.

E két tényezőtől vontuk le a következtetést, hogy t. szaktársaink a fenti körülmények megismerése után egy véleményen lesznek velünk abban, hogy önmagunkkal szemben rójuk le a kötelesség és kegyelet adóját, ha elhunyt szaktársunk emlékét megörökítjük, hogy önmagunkat becsüljük meg, ha kifejezést adunk annak, hogy nagyjainkat is megtudjuk becsülni.

Ebben a föltevésünkben, mint az eredmény mutatja, nem csalódtunk, mert t. szaktársaink bőkezűsége folytán a mai napi 1666 K 40 f. (833 frt 20 kr.) jutott hozzánk.

Mint eredetileg tervezve volt, s amint azt felhívásunkban is jeleztük volt, a siremlékre 300—400 frtnyi összeget irányoztunk elő, s mivel ekkora összeg mult év júliusában már együtt volt, a siremléket megrendeltük s fel is állítottuk, hogy ne álljon sokáig jeltelenül, pusztán az elhunytak örök pihenő helye.

A sűrke gránit pyramis sirkő, gránit sirszegélyvel, felállítással s felírással együtt a leszámolási iratokhoz csatolt nyugta s a Gerenday A. és fia siremlékmű-gyára m. könyvének 366. lapján bevezetett adatok szerint 472 frt 20 kr.-t vett igénybe; a gyűjtéssel fölmerült kiadások (postadíjak stb.) pedig 7 frt 42 kr.-t tesznek ki, vagyis összesen fölmerült 479 forint 62 kr. kiadás, minélfogva a begyűlt összegből 353 frt 58 kr. fenmaradt.

Ennek az összegnek hovaforditása iránt — nem lévén módunk és alkalmunk összes t. adakozó szaktársaink becses véleményét megkérdezhetni — az alábbi körözvényt bocsátottuk ki a földmívelésügyi m. kir. miniszteriumban alkalmazott központi szaktársaink között abban a reményben — hogy ha ők minden kifogás és ellenvetés nélkül elfogadják a fenmaradt összegre vonatkozólag tett javaslatunkat — úgy azt a többi t. szaktársaink is magukévá tenni szivesek lesznek.

Az említett körözvény mindenekelőtt a fenti elszámolási adatokat mutatja ki s aztán így folytatódik:

„Tekintve azt, hogy a siremlék már készen áll, s hogy úgy a gyűjtéssel, mint az emlék beszerzésével és felállításával felmerült összes kiadások fedezve vannak, a tisztelettel alólírottak, mint a megindított mozgalom ügyeinek intézésére kiküldött végrehajtó

bizottság tagjai, a gyűjtésből fönmaradt készpénz fölöslegnek hova-fordítása iránt a következő javaslatot teszik:

tudvalévő dolog az, hogy az elhunyt főerdőtanácsos ur családja szűk anyagi viszonyok között maradt hátra, s a családtagok számára viszonyítva csekély nyugdíjból — ha fedezhetők is azok a kiadások, melyek a gyermekek neveltetéséhez, a fiu utódok jövő-jének biztosításához szükségszerűleg fölmerülnek — a leány gyermek, hogy a mai viszonyok között érvényesülhessen és jövőjét biztosithassa, anyagi segítséget nem remélhet;

ennek tudatában s föltételezve azt, hogy a gyermekek elhunyt édes atyjuk sirjának egyébként nem sok költséget és fáradságot igénylő gondozását gyermeki kegyeletből kifolyó kötelességüknek ismerik el, s arra való tekintettel, hogy a fönmaradt készpénz alig számbavehető, csekély összeggé zsugorodnék össze, ha a sir fön-tartásának biztosítása céljából szükséges alapítványi összeg abból kiszakittatnék, javaslatunk az, hogy az egész készpénzmaradvány a leánygyermek javára biztos helyen gyümölcsözőleg helyeztessék el olyképen, hogy azt a haszonélvező csak férjhezmenetele esetén, illetőleg — amennyiben ez 24 éves életkoráig be nem következnek, 24 éves korában vehesse föl, addig pedig tartozik az egész összeget gyümölcsöztetni; az összeg után járó kamatoknak fölhasználása vagy a tőkéhez való csatolása a haszonélvezőnek önkényes elhatározásától tétessék függővé.

Ezzel az eljárással a leánygyermeknek ugy férjhezmenetele esetén, valamint — ha az időközben be nem következnek, — életének abban a fontos szakában, amikor önmagára utalva az életbe lép, elég tekintélyes segítség nyujtának ahhoz, hogy az étellel való további küzdelmet fölvehesse; s a végrehajtó bizottság annak a véleményének ad kifejezést, hogy ez az eljárás nem ütközhetik össze a gyűjtés célzatával s hogy a fönmaradt összeg a lélek nemes-ségét visszatükröző adakozásnak megfelelő nemes cél szolgálatára használtatnék föl.

A javaslat elfogadása esetén a készpénzfölösleg az „Osztrák-magyar I. ált. tisztviselő-egylet Bánya- és Erdészeti tiszti takaré-és előleg társulatában“ (Budapest, Albrecht-ut 8.) mint teljesen biztos és évi 6°/_o osztalékot nyujtó pénzügyintézetben helyeztették el.

Ehhez a javaslathoz a földmivelésügyi miniszterium erdészeti

főosztályában szolgáló adakozó szaktárs urak szivesek voltak hozzájárulni.

Ezen hozzájárulás és az előre bocsátottak alapján tehát a fönmaradt összeg a megjelölt pénztintézetben Belházy Lujza urhölgy nevére a javaslatba hozott kikötéssel elhelyeztetett, a betéti könyvecske pedig nevezettnek átadatott; az összeg letételét igazoló pénztári jegy (Számvetési jegy) a leszámolási iratokhoz csatoltatott.

Abban a reményben, hogy többi t. szaktársaink is hozzájárulnak ehhez az intézkedéshez, a reánk bízott feladat s az elvállalt köteletség megoldása után befejezzük leszámolásunkat.

Nem mulaszthatjuk azonban el, hogy t. szaktársainknak hálás köszönetünket ne fejezzük ki azért, hogy bennünket a kitüzött és magukévá tett czél elérésében nagylelkü adományukkal támogatni szivesek voltak.

A szives adakozók névsorát a beküldött összeg átvételének elismeréseképen alább folytatólag közöljük, s egyuttal fölkérjük még azokat a t. szaktársainkat, akiknél esetleg még gyűjtőivek vannak, hogy azokat valamint az esetleg még begyűlt összegeket Nagy Károly m. kir. erdőtanácsos ur czimére beküldeni sziveskedjenek; az esetleg még utólagosan begyűlő összegek a fenti módon elhelyezett pénzmaradványhoz csatoltatnak, s e lapokban nyugtáztatnak.

Budapest, 1900. febr. hó 17-én.

Bund Károly,
az O. E. E. titkára.

Jankó Sándor,
m. k. erdősz.

Nagy Károly,
m. kir. erdőtanácsos.

*

Földművelésügyi m. kir. miniszterium erdőszeti főosztálya: Sóltz Gyula 15 frt, Horváth Sándor 10 frt, Tavi Gusztáv 10 frt, Bartha Gyula 8 frt, Szenes József 5 frt, Kugler Lajos 5 frt, Törzs Kálmán 5 frt, Schmidt Károly 3 frt, Levitzky Albert 3 frt, Kozma István 2 frt, Balogh Ernő 1 frt, Gurányi István 1 forint, Tomasek Miklós 1 frt, Berendi Béla 1 frt, Péch Kálmán 5 frt, Bodor Gynla 3 frt, Arató Gyula 3 frt, Almássy István 2 frt, Héjas Kálmán 2 forint, Körzenszky Antal 1 frt, Tóth Miklós 1 frt, Rochlitz Dezső 5 frt, Hammersberg Géza 2 frt, Tichy Kálmán 2 frt, Jausz Sándor 2 frt, Doroszlai Gábor 2 frt, Nagy Károly 5 frt, Lehoczky György 1 frt, Dezsényi Jenő 1 frt, Ferenczy Lajos 50 kr, Dietl Agost 1 frt, Zathureczky Vilmos 1 frt, Földi János 5 forint, Fischer Károly 1 frt,

de Pottere Gerard 2 frt, Jankó Sándor 2 frt, Bund Károly 5 frt,
Összesen : 124 frt 50 kr.

Szegedi m. kir. vezető erdőgondnokság: Kiss Ferencz 1 forint,
Kallivoda Andor 1 frt, Wepke Artur 50 kr., összesen: 2 frt 50 kr.

Váczi m. kir. erdőgondnokság: Rappensberger Andor 1 frt,
Sipos Mihály 50 kr, Kovács Imre 50 kr., Horváth Victor 50 kr,
összesen : 2 frt 50 kr.

Eperjesi m. kir. központi erdőgondnokság: Szojka Gyula 2 frt,
Dávid János 1 forint, Biloveczky Béla 50 kr., Ronchetti Gáspár
50 kr., összesen: 4 frt 00 kr.

Gyergyó-Szt.-Miklósi m. kir. erdőrendezőség: Imre Dénes 2 frt,
Jakab József 1 frt, Nagy Samu 50 kr., Dömsödy Zoltán 50 kr.,
Krippel Móricz 50 kr., Gergely Tamás 50 kr., Pálffy Mihály 50 kr.,
Monspart István 50 kr., összesen : 6 frt.

Zsarnóczai m. kir. erdőrendezőség: Muzsnay Géza 5 frt, Böhm
Vilmos 50 kr., Fekete Zoltán 50 kr., Jeszenszky Kálmán 50 kr.,
összesen: 6 frt 50 kr.

Soóvári m. kir. erdőrendezőség: Merényi Gyula 3 frt, Buhescu
Terentius 50 kr., Szecskay Dezső 50 kr., összesen: 4 frt.

Kaposvári m. k. közp. erdőgondnokság: Pál Tamás 2 frt, Michalus
Sándor 2 frt, Bükkel János 1 frt, összesen : 5 frt.

Liptóújvári m. kir. erdőrendezőség: Matavovszky Árpád 3 frt.
Tauber Ödön 50 kr., Teltuk László 50 kr., összesen: 4 frt.

Nagy-Szöllösi m. kir. erdőgondnokság: Veress László 1 frt,
Szuppek József 1 frt, összesen : 2 frt.

Besztercebányai m. kir. erdőrendezőség: Ormai Kálmán 1 frt,
50 kr., Hajdu Dezső 50 kr., Hoffmann Dezső 50 kr., Huszár Kornél
50 kr., Szelezky János 50 kr., Gombossy József 50 kr., összesen :
4 forint.

Selmeczbányai m. kir. erdészeti akadémia: Fekete Lajos 3 frt,
Vadas Jenő 3 frt, Csiby Lőrincz 2 forint, Bencze Gergely 2 frt.
Tomasovszky Imre 1 frt, Spettmann János 1 forint, Kolossy Imre
1 frt, Szvoboda Zenó 1 frt, Vaitzik Emil 1 frt, összesen: 15 frt.

Hosszúfalusi m. kir. erdőgondnokság: H. Karácsonyi Sándor
1 frt, Donáth Sándor 50 kr., Papp Béla 50 kr., Socher József
50 kr., összesen 2 frt 50 kr.

Besztercebányai m. kir. erdőfelügyelőség: Solti Arnold 2 frt,
Pánczél Ottó 1 frt, összesen: 3 frt.

Alsó-kubini m. kir. vezető erdőgondnokság: Székely Adolf 1 frt,
Schurina Vilmos 50 kr., Bárdos József 1 frt, Erdödi György 1 frt,
összesen: 3 frt 50 kr.

Miskolczi m. kir. erdőgondnokság: Szalay József 1 frt, Dia-
novszky Ede 50 kr., összesen: 1 frt 50 kr.

Féhertemplomi m. kir. erdőgondnokság: Jávorszky Albert 50 kr.,

Bodoni Miklós 30 kr., Pásztóhy Ernő 20 kr., Braila Illés 30 kr., összesen: 1 frt 30 kr.

Balassa-Gyarmati m. kir. vezető erdőgondnokság: Lange Pál 50 kr., Mezey Arthur 50 kr., Polgárdy Béla 50 kr., Kondor Vilmos 2 frt, Botka György 50 kr., összesen: 4 frt.

Bezdáni m. kir. erdőgondnokság: Kressák Pál 1 forint, összesen: 1 frt.

Laugosi m. kir. erdőrendezés: Párnai Attila 5 frt, Krajcsovits Ferencz 1 frt, Róth Gyula 1 frt, Bedő Zoltán 1 forint, összesen: 8 forint.

Királyhalmai m. kir. erdőri szakiskola: Teodorovits Ferencz 2 frt, Béky Albert 1 frt, Witze János 50 kr., összesen 3 frt 50 kr.

Csik-Szeredai m. kir. erdőhivatal: Kövály László 1 frt, Dapsy Frigyes 1 frt, Máthé Ambrus 1 frt, Dudutz Károly 1 frt, Pál János 1 frt, Payer Arthur 50 kr., Wildmann Kálmán 50 kr., összesen: 6 forint.

Zágrábi kir. erdőrendezés: Rossipál Ede 10 frt, összesen: 10 forint.

Szászsebesi m. kir. erdőrendezés: Temesváry Béla 5 forint, Hamernyik Béla 50 kr., Soltész Gyula 1 frt, Krauze Károly 1 frt, összesen: 7 frt 50 kr.

Lippai m. kir. erdőrendezés: Röhrich Márton 3 frt, Lőfi Jenő 50 kr., Egrý Ferencz 50 kr., Intzédy Géza 50 kr., Pintia Pompilius 50 kr., Puchreiner Henrik 50 kr., Sikó Áron 50 kr., Bögözy Antal 50 kr., Kiss Ernő 50 kr., Szabó Ignác 50 kr., összesen: 7 frt 50 kr.

Csepregi m. kir. vezető erdőgondnokság: Ratkovszky Károly 10 frt, Incze Manó 2 frt, Fangh József 1 forint, Krizmanits János 1 frt, összesen: 14 frt.

Ungvári m. kir. erdőrendezés: Takács Miklós 5 frt, Pásztor Sándor 1 frt, Bónis Kálmán 1 frt, Matusovich Károly 1 frt, Lux Árpád 1 frt, összesen: 9 frt.

Székelyudvarhelyi m. kir. erdőhivatal: Fás Gyula 1 frt, Esztegár Bálint 1 frt, Iváskó Sándor 50 kr., Juron Bernát 50 kr., Simonek Gotthárd 50 kr., Krausz Ernő 50 kr., Parragh Béla 1 frt, Gyüke Károly 1 frt, összesen: 6 frt.

Sepsi-Szt.-Györgyi m. kir. erdőhivatal: Nagy György 1 forint, Várnai Sándor 50 kr., Ujfalussy Mihály 1 frt, Borbáth Gerő 30 kr., Darkó Gábor 50 kr., Sümeg Ignác 1 forint, Kovács Pál 30 kr., Márton Benedek 40 kr., összesen: 5 frt.

Brassói kir. erdőfelügyelőség: Krajcsovits Béla 1 frt, Téglás Károly 50 kr., Pomarius Alfréd 50 kr., Siff Ágost 50 kr., Babós József 50 kr., Porubszky Károly 50 kr., Hajdu János 50 kr., összesen 4 frt.

Nagyvárad kir. erdőfelügyelőség: Nagyvárad lat. szt. káptalan tisztikara 4 frt, Nagyvárad lat. szt. püspök. urad. 10 frt, Oszterlamm Ármin 2 frt, összesen: 16 frt.

Budapesti kir. erdőfelügyelőség: Kelecsényi Ferencz 1 frt, Csik Imre 3 frt, összesen: 4 frt.

Nagybecskereki m. kir. erdőgondnokság: Horváthy Ferencz 1 frt, összesen: 1 frt.

Orsovai m. kir. erdőrendezőség: Gyarmathy Mózes 2 frt, Nyitray József 50 kr., Gasparez Lajos 50 kr., Tihanyi László 50 kr., összesen: 3 frt 50 kr.

Pozsonyi kir. erdőfelügyelőségi: Lászlóffy Gábor 2 frt, Neogrady Kálmán 1 frt, összesen: 3 frt.

Rimaszombati m. kir. közp. erdőgondnokság: Pékh József 1 frt, Kostyál Gyula 50 kr., Somogy Lajos 1 frt, Zachár László 50 kr., Szmik Gábor 1 frt, összesen: 4 frt.

Zalaegerszegi m. kir. erdőhivatal: Hangay Géza 3 frt, Rottler József 50 kr., Lumnitzer Béla 1 frt, Hrabovszky Kelemen 50 kr., Szvaty Béla 1 frt, Szigeti Rezső 1 frt, Halász József 50 kr., Végh Gyula 1 frt, összesen: 8 frt 50 kr.

Görgény-szt.-Imrei m. kir. erdőőri szakiskola: Páll Miklós 1 frt, Demény Lajos 50 kr., Adorján Albert 15 kr., Kovács Imre 15 kr., Kiss 30 kr., Nyiri Dénes 20 kr., Garda János 50 kr., Horváth József 20 kr., Fekete Béla 20 kr., Péch Dezső 1 frt, összesen 4 frt 20 kr.

Bustyaházi m. kir. erdőrendezőség: Kovács Gábor 5 frt, Sándor Jenő 1 frt, Lattyák Sándor 1 frt, Ulreich Gyula 3 frt, Schlachta László 3 frt, összesen: 13 frt.

Vinkovcei kir. főerdőhivatal: Csipkay János 5 frt, Kuzma Gyula 5 frt, Strasák 50 kr., J. Kozaracz 50 kr., Horváth 50 kr., Melcsizky Pál 20 kr., Steller Ede 20 kr., Pfeiffer Gyula 20 kr., Matusevich Péter 20 kr., Perez Vilmos 50 kr., Sóska Gyula 50 kr.; Zezulka 50 kr., Guary Kálmán 20 kr., Tölg Vilmos 50 kr., Kmetónyi 50 kr., Ridler 50 kr., Dianovszky Pál 50 kr., Neviczky Miklós 50 kr., Jakab István 50 kr., összesen: 17 frt.

Egri m. kir. erdőgondnokság: Eránosz Antal János 1 frt 50 kr., Fejei Kálmán 50 kr., Elek István 1 frt, Gesztes Lajos 1 frt, Schwerführer Rud. 1 frt, Weinert Tivadar 1 frt, Rajzinger Antal 1 frt, összesen: 7 frt.

Tordai m. kir. közp. erdőgondnokság: Eresényi Béla 50 kr., Gyuresó József 50 kr., összesen: 1 frt.

Ungvári m. kir. erdőfelügyelőség: Laukó Sándor 3 frt, Napholtz Jenő 2 frt, összesen: 5 frt.

Otocsácsi kir. erdőhivatal: Nagy Vincze 3 forint, Mihalesics Miklós 1 frt, Adámek János 1 frt, Polacsek Károly 50 kr, összesen: 5 frt 50 kr.

Otocsácsi kir. erdőrendezőség: Pászthy Ferencz 2 frt. Pétermann Keresztély 50 kr., Urbánszky István 50 kr., Polacsek Károly 50 kr., Thuránszky Béla 50 kr., Barkóczyay Ferencz 2 forint, Boór Károly 1 frt, Vukovich Péter 50 kr., összesen: 7 frt 50 kr.

Apatini m. kir. erdőhivatal: Balázs Vincze 5 forint, Trauer Gyula 1 frt, Szabó József 1 frt, Belházy Gyula 1 frt, Illés Vidor 1 frt, Daniek Géza 50 kr., Lohr Antal 1 frt, Boksay Gusztáv 1 frt, összesen: 11 frt 50 kr.

Zilahi m. kir. közp. erdőgondnokság: Derzsi Gábor 1 forint, Bodnár Richárd 2 frt, Szvoboda Mihály 50 kr., Polakovics György 50 kr., összesen: 4 frt.

Orsovai m. kir. erdőhivatal: Szepessi Gusztáv 3 frt, Hubay Zsigmond 2 frt, Bélay József 2 frt, Ghiczy László 50 kr., Stenta Gyula 50 kr., Méhes Péter Pál 50 kr., Sréter Ágoston 50 kr., Kakas Ödön 50 kr., Hayden Gyula 50 kr., Körös László 50 kr., Verbovszky József 50 kr., Olvashatlan 50 kr., Ranku Miladin 50 kr., Hollós Ferencz 50 kr., Husek Ferencz 50 kr., összesen 13 frt.

Kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság: Bodor Jenő 2 frt, Palkó Antal 50 kr., Köfalusi Victor 50 kr., Kostialik János 1 frt, Tölgyes József 50 kr., Mjazovszky Károly 2 frt, Kelemen Márton 1 frt, Szakmáry Ferencz 50 kr., Szádeczky Miklós 1 frt, ifj. Mjazovszky Károly 50 kr., Katona László 50 kr., Horváth Béla 1 frt, Gondol Dezső 50 kr., Jancsó Gyula 50 kr., Fekete Ferencz 50 kr., Nemes Károly 1 frt, Ferencz Gyula 50 kr., Szentpály Kálmán 50 kr., Bayer Ágost 1 frt, Aladies Emil 50 kr., Pausinger Károly 1 frt, Hell Miklós 50 kr., Lopusny Kornél 1 frt, Lányi Gyula 50 kr., Székely József 2 frt, Mikó Imre 1 frt, Gura Károly 50 kr., Ebergényi Béla 1 frt, Pellion Lajos 1 frt, Szentimrey Dániel 1 forint, összesen: 25 frt 50 kr.

Zágrábi kir. erdőigazgatóság: Havas József 5 frt, Rosmanith Albert 5 frt, Lang Richárd 5 frt, összesen: 15 frt.

Besztercebányai m. kir. közp. erdőgondnokság: Deák Géza 1 frt, Kossányi Béla 1 frt, Kárpáti Lajos 1 frt, összesen: 3 frt.

Besztercei m. kir. erdőigazgatóság: Leitner Elek 4 frt, Lessenyi Ferencz 2 frt, Záreczky Pál 1 frt, Török Albert 1 frt, Jókai Lajos 50 kr., Puskás Ferencz 50 kr., Tóth Lajos 50 kr., Teschler 1 frt, Koralevszky Géza 50 kr., Lábos Elek 30 kr., Spielhaupter György 30 kr., Létay Gyula 30 kr., Bálint Mihály 30 kr., Hyna Ottó 30 kr., Reinfusz Viktor 30 kr., Bartha Ábel 50 kr., Benedek Albert 50 kr., Bérezy Béla 30 kr., Muraközy 50 kr., Zsivanovits Zsiva 50 kr., Petrás Jakab 50 kr., Bodó Károly 30 kr., Firtos Dénes 50 kr., Jüngling János 50 kr., Gábor Sándor 50 kr., összesen: 17 frt 40 kr.

Aranyos-maróthi m. kir. közp. erdőgondnokság: Roszinszky János 2 frt, Karvas Emil 2 frt, összesen: 4 frt.

Zsarnóczai m. kir. erdőhivatal: Kócsy János 2 frt, Mihályfi Mihály 1 frt 50 kr., Papp István 1 frt, Höensch Manó 1 frt, Chabada Géza 1 frt, Várjon Géza 1 frt, Czobor Adolf 50 kr., Divald Béla 1 frt, Gerő Gusztáv 1 frt, Körös László 1 frt, Zachár Gyula 1 frt, Jánosi Kálmán 1 forint, Vermes Győző 50 kr., Koller János 1 frt, Jákó Jenő 1 frt, Demeczki 50 kr., összesen: 16 frt.

Ungvári m. kir. főerdőhivatal: Rónay Antal 8 frt, Seyfried Károly 2 frt, Zachár Jakab 1 frt, Rochlitz Nándor 1 frt, Rózsay Rezső 50 kr., Sziklay Lajos 1 forint, Lehoczky Aladár 1 frt 50 kr., Rezy Vilmos 50 kr., Rejtő Adolf 1 frt, Ajtay János 1 frt, Nemes Béla 50 kr., Wittich Lajos 1 frt, Saenger Nándor 1 frt, Burdát János 1 frt, Klaudiny Kálmán 50 kr., Ladányi Frigyes 1 frt, összesen: 22 frt 50 kr.

Marosvásárhelyi m. kir. erdőfelügyelőség: Gyöngyössy Béla 1 frt, Biró János 50 kr., összesen: 1 frt 50 kr.

Lőcsei m. kir. közp. erdőgondnokság: Nádas Béla 1 frt, Förster Gyula 50 kr., Riez László 50 kr., Sztaváts Norbert 50 kr., Németh Pál 50 kr., Selymessy Ferencz 30 kr., összesen: 3 frt 30 kr.

Temesvári kir. erdőfelügyelőség: Dömötör Tihamér 2 frt, Balás Sándor 1 frt, Vermes György 1 frt 10 kr, Diaconovich Sándor 50 kr., Pepa Szilárd 50 kr., Borczun Péter 50 kr., Dobren János 50 kr., Bocsát P. Valér 30 kr., Amant Miklós 30 kr., Muntean Antal 30 kr., összesen: 7 frt.

Sátoralja-ujhelyi m. kir. közp. erdőgondnokság: Márton Sándor 1 frt, Szántó Mihály 50 kr., Csopey Kornél 50 kr., Bodor Gábor 50 kr., Marossányi Béla 50 kr., összesen: 3 frt.

Nagybányai m. kir. főerdőhivatal: Szabó Adolf 1 forint 50 kr., Molcsányi Gábor 1 forint, Penti Albert 1 forint, Baltai János 1 frt, Mikes János 1 frt, Nagy Antal 1 frt, Gothard József 1 frt, Kende Dániel 1 forint, Eröss Gyula 50 kr., Kaszanitzky 50 kr., Schönherr Sándor 50 kr., Zachár Adám 50 kr., Becker Róbert 50 kr., összesen: 11 frt.

Trencsényi m. kir. vezető erdőgondnokság: Környei Ferencz 1 frt, Hajdu József 1 frt, Plachy Teofil 50 kr., Hornung Gusztáv 50 kr., Köhler Béla 1 frt, Wesszely Alajos 1 frt, Seide Róbert 1 forint, Hibbján János 1 forint, Dioszeghy Lajos 50 kr., Vigh József 50 kr., Boross W. 1 forint, Heim Károly 50 kr., Lutonszky Géza 50 kr., Bossányi 1 frt, összesen: 11 frt.

Besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság: Tomcsányi Gyula 5 frt, Kalmár Tivadar 3 frt, Balás Pál 2 frt, Stanik Samu 5 frt, Papp János 1 frt, Joasz Alajos 5 frt, Gregersen Béla 50 kr., Térffy Béla 50 kr., Kaán Károly 1 frt, Balás Emil 1 frt, Szilárd Károly 1 frt, Prohászka József 2 frt, Korai Frigyes 1 frt, Trnovszky Márk 1 frt, Hubert Aladár 1 frt, Pálka Gyula 50 kr., Payer Sándor 50 kr.,

Seenger Lajos 50 kr., Sálíx Gyula 1 frt, Draskovich József 1 frt, Gáspár Béla 2 frt, Pataki József 1 forint, Raner Sándor 1 frt, Kincses József 1 frt, Gregus Aladár 1 frt, Bedő Lajos 1 frt, Belházy Gyula 1 frt, Medveczky Ernő 1 frt, Garlathy Oszkár 50 kr., Tarnay Dezső 50 kr., Payer István 1 frt, összesen: 44 frt 50 kr.

Szombathelyi m. kir. erdőfelügyelőség: Simenszky Kálmán 2 frt, Kögl Árpád 1 frt, összesen: 3 frt.

Ungvári m. kir. közp. erdőgondnokság: Cornides György 2 frt, Kotzmann Géza 1 frt, Rónay Antal 1 frt összesen: 4 frt.

Gödöllői m. kir. erdőhivatal: Pirkner Ernő 1 forint, Ivanich Ferencz 50 kr., Lovik Béla 50 kr., Várnay Ödön 1 frt, Mikolás Vincze 50 kr., Lágler Gyula 2 frt, Gabnay Ferencz 50 kr., Kováts Béla 50 kr., Krauze Géza 50 kr., Rajtsán János 1 forint, Fuherr János 1 forint, Ónodi Ferencz 1 forint, Sztripszky Ágost 50 kr., összesen: 10 frt 50 kr.

Máramaros szigeti m. kir. erdőrendezőség: Bekény Aladár 1 frt 70 kr., Iszapi Gyula 50 kr., Biró Zoltán 50 kr., Vidos Miklós 10 kr., Spanyol Sándor 10 kr., Klein Béla 10 kr., összesen: 3 frt.

Sóvári m. kir. erdőhivatal: Almásy Andor 2 frt, Ocsárd Károly 1 frt, Zsuffa Antal 1 frt, Würsching Frigyes 1 frt, Rend Domonkos 50 kr., Mozolovszky Adolf 50 kr., Giller Ede 50 kr., Blattny Ernő 50 kr., Anca Döme 50 kr., Kárász István 1 frt, Fischl József 1 frt, Enyedi János 50 kr., Sümegh Vilmos 1 frt, Galló József 1 forint, Dohnányi Pál 1 frt, Marián Livius 1 frt, Fischer Károly 50 kr., Sándor Elek 50 kr., összesen: 15 frt.

Szegvárdi m. kir. erdőgondnokság: Apáti László 2 frt, Hoffmann Sándor 1 frt, összesen: 3 frt.

Pécsi kir. erdőfelügyelőség: Halász Géza 3 frt, Trsztjánzsky László 1 frt, Wenk Ferencz 1 frt, Kolozsváry Andor 1 frt, Bokor Dénes 1 frt, Girtl Vincze 1 frt, Tirts Rezső 1 frt, Mahr Károly 1 frt, Dokupil Adolf 1 frt, Haring Vilmos 1 frt, Fischer-Colbrie Emil 1 frt, Schréter Károly 2 frt, Furmann Antal 1 frt, Sujánszky Imre 1 frt, Rimler Pál 1 frt, Mayer Gyula 1 frt, Szarkásy János 1 frt, Börzsönyi Gyula 1 frt, Zbinyovszky Lajos 1 frt, Csik Gyula 1 frt, Borsos István 1 frt, Lilge Károly 1 frt, Huttya Pál 1 frt, Tripauner Károly 1 frt, Lollok József 1 frt, Suha Rezső 1 forint, Seh Jenő 2 frt, összesen: 31 frt.

Lugosi m. kir. erdőigazgatóság: Dipold Imre 2 frt, Bereczky Gyula 1 frt, Kabina János 1 frt, Muhos István 1 frt, Tellyesniczky Nándor 1 forint, Hoós Ernő 50 kr., Mezey Rezső 50 kr., Balaton Antal 5 frt, Debreczy Ödön 3 frt, Gladnai erdőgondnokság 2 frt 40 kr., Székely István 3 frt, Kauffmann Béla 5 forint, Bodó Pál 2 frt, Fekete János 2 frt, Deresényi Kálmán 3 frt, Belházy Jenő 10 frt, Murányi Károly 1 frt, összesen: 43 frt 40 kr.

Vadászerdei m. kir. erdőőri szakiskola: Török Sándor 2 frt, Barsy Richárd 1 frt, összesen: 3 frt.

Turóc-szt-Mártoni kir. erdőfelügyelőség: Janthó János 2 frt, Kalvay Béla 1 frt, Duschek János 1 frt, Skbek Károly 1 frt, Róth Emil 1 frt, Puszkai hitbizományi uradalom 10 frt, Akantisz Rezső 1 frt, Zuszkin Ferencz 5 frt, Dítleri Gyula 1 frt, Bauer Endre 1 frt, Scholcz Ottó 2 frt, Feresek Ferencz 1 frt, Kovács Antal 50 kr., Csákány Gyula 50 kr., Michna Bertalan 1 frt, Guber József 1 frt, Demián Elek 1 frt, Oláh József 1 frt, Czibulka Soma 1 frt, Rowland Róbert 1 frt, Kovács József 1 frt, Jureczky Mór 1 frt, Csemiczky Aladár 3 frt, Körmendi Károly 2 frt, összesen: 41 frt.

Debreczeni kir. erdőfelügyelőség: Pruzsinszky Károly 2 frt, Pető Lajos 1 frt, Ujfalussy Zoltán 1 frt, Bálos Kornél 1 frt, összesen: 5 forint.

Nagy-Szebeni kir. erdőfelügyelőség: Szöcs Miklós 2 frt, Székely Mózes 1 frt, Henrick Viktor 50 kr., Lencsés Ambrus 1 frt, Szücs Elemér 1 frt, Szalántzy László 1 frt, Dezső Zsigmond 1 frt, Taszler Rezső 1 frt, Szauter János 1 forint, Vajda Ákos 1 frt, összesen: 10 frt 50 kr.

Máramarosi m. kir. erdőigazgatóság: Tomesányi Gusztáv 1 frt, Székely Mihály 50 kr., Szeptelszky Géza 40 kr., Szilágyi 50 kr., Pfalcz Károly 50 kr., Seeberg Adolf 50 kr., Steinhausz 50 kr., Linszky Károly 1 frt, Czékus György 1 frt, Erődsy Bálint 50 kr., Fenyves Lajos 1 frt, Szimonisz Frigyes 50 kr., Holczapfel Gyula 40 kr., Zahoránszky Antal 10 kr., Jarauscz József 10 kr., Csepcesényi István 10 kr., Kimpján Gergely 10 kr., Ránovszky Albert 10 kr., Spanyol Géza 1 frt, Dr. Mátrai Ignác 50 kr., Kostenszky Béla 1 frt, Römer Frigyes 1 frt, Günther József 50 kr., Tavasi Gyula 1 frt, Nyul Sándor 50 kr., Bészler Kálmán 50 kr., Kovács Kálmán 30 kr., Benigny Gyula 1 frt, dr. Kádár László 1 frt, Puza Jenő 1 frt, Urbanovszky Béla 2 frt, Glós László 1 frt, Preiszner Nándor 3 frt, Erdélyi Gyula 1 frt, Szabó Béla 50 kr., Láncki Antal 1 frt, összesen: 26 frt 60 kr.

Máramaros-szigeti kir. erdőfelügyelőség: Sziklai Emil 2 forint, Bogdán Géza 1 frt, összesen: 3 frt.

Dévai kir. erdőfelügyelőség: Sággy Kálmán 2 frt, Lorentz Jenő 1 frt, Goró Ferencz 1 frt, Hudák Lajos 50 kr., Popovits Ottó 1 frt, Schuszter József 1 frt, Ács Sándor 1 frt, Miklós Lajos 1 frt, Bocz Géza 1 frt, összesen: 9 frt 50 kr.

Lippai m. kir. főerdőhivatal: Barlay Sándor 5 frt, Földes János 1 frt, Sugár Károly 1 frt, Füredi Ede 1 frt, Terényi Sándor 1 frt, Tompa Ferencz 1 frt, Panek Norbert 1 frt, Balogh Miklós 1 frt, Bécsy Dezső 2 frt, Kovács Aladár 1 frt, Balogh Dezső 1 frt, Derecskey Károly 1 frt, Frits Béla 1 frt, Briestyánszky Endre 1 forint, Cseres Gyula 1 frt, Molnár Imre 1 frt, összesen: 21 frt.

Liptó-ujvári m. kir. főerdőhivatal: Garlathy Kálmán 2 forint, Hammer Károly 1 frt, Adriányi Antal 50 kr., Klimkó Gyula 50 kr., Udvardi Ágost 50 kr., ifj. Lehotzky János 50 kr., Muránszky Kálmán 50 kr., Szepesi Gusztáv 50 kr., Emericzy Győző 1 frt, Bachó János 1 frt, Szabó Ferencz 2 frt, összesen: 10 frt.

Egyesületi hirdetések.

Figyelmeztetés. Az egyesületi könyvkiadmányokból az egyesületi tagok **csak egy példányt** szerezhethvén meg a megállapított **kedvezményes áron**, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az *Országos Erdészeti Egyesületnél* (Budapest, V., Alkotmányutca 10. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

„**Az erdőőr**“ vagy „**Az erdészet alapvonalai kérdésekben és feleletekben.**“ Irta: Dr. Bedő Albert. VII. kiadás. 1896. Erdészeti műszaki segédszolgálatra készülő egyének részére. Ára 6 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

„**Az erdőrendezéstan kézikönyve.**“ Irta: bölesházai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

„**Erdészeti növénytan.**“ Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet: Általános növénytan. Ára tagoknak 5 K. 60 fill., nem tagoknak 8 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növény-földrajz. Ára tagoknak 12 K., nemtagoknak 18 K.

„**Az erdőhasználatlan kézikönyve.**“ Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„**Erdei facsemeték nevelése.**“ Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„**Erdészeti Építéstan.**“ Irta: Sobó Jenő. I. rész, 1. és 2. kötet: Középitéstan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K. 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Ut-, vasut- és hidépitéstan. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 16 K.

„**Magyar Erdészeti Oklevéltár.**“ Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1896. Ára tagoknak 20 K., nem tagoknak 40 K.

„**Erdészeti Rendeleték Tára.**“ 1880—1884. (I—IV.) évfolyam egy füzetben. Ára 6 K. (Az I—IV. évfolyamot az egyesület mér-

sékelt áron visszaváltja.) 1885—89. (V—IX.) évfolyam II. kiadása. Ára tagoknak 2 K. 40 fill., nem tagoknak 3 K. 60 fill.

Az 1890. (X.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1892. (XII.) évfolyam teljesen elfogyott.

Az 1893—94. (XIII. és XIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K. 20 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.

Az 1895. (XV.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.

Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K. 20 fill.

Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K. 40 fill.

Az Erdészeti Rendeleték Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetnek.

„**A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása.**“ Irta: Márton Sándor. Ára tagoknak 4 K. 80 fill., nem tagoknak 6 K.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldetik.

„**A legelőerdők.**“ Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill., nem tagoknak 2 K. 40 fill.; 55 fill. postaköltség beküldése esetén bérmentve küldhető.

„**A selmeczbányai m. k. erdőakadémia története és ismertetője.**“ Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K. (erdőgyakornokoknak 3 K., akadémiai hallgatónak 2 K.). Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán) is. Az Orsz. Erd. Egyesület a megrendelésnek csak akkor tehet eleget, ha a t. megrendelők a könyv árával egyidejűleg 55 fill. postaköltséget is beküldenek, a mikor a könyv bérmentve, ajánlva adatik postára.

Az „**Erdészeti zsebnaptár**“ 1900. évi (XIX.) évfolyamát teljesen elfogyott.

„**Ő felsége nagy fénynyomatu arczképe.**“ Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.

„**Erdészeti induló**“ és **Nemes szív-kerिंगő**“ zongorára. Irta: Szmik Gábor. Ára az indulónak 1 K., a kerिंगőnek 2 K. Az eladásból befolyó összeg az Erzsébet királyné-alapítvány gyarapítására fordittatik.

Az Orsz. Erdészeti Egyesületnél továbbá megrendelhetők a következő népszerű nyelven irt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül egyenkint 45 fill. postaköltséget is beküldenek, bérmentve küldhetők:

„Az erdei vetésről és ültetésről.“

„Az erdő ápolásáról és használatáról.“

„A vágásra érett erdő kihasználása.“

„Az erdők felujtása kapcsolatosan azok rendszeres kihasználásával.“

„Az erdők berendezése.“

Valamennyit Fekete Lajos írta. Egy-egy füzet ára 2 K.

Erdészeti ponyvairódmalmi füzetek. A nép számára való kiosztás céljából ingyen megküldi az Orsz. Erd. Egyesület. I. füzet: Cseres Józsi és Boros Rózsi szép históriája. Irta: Arató Gyula. II. füzet: Hogyan ment férjhez Gödör Julesa. Irta: Arató Gyula. III. füzet: Hogyan lett igazzá a bolond beszéde. Irta: Boros M.

A szerzőknél rendelhető meg:

„Erdőmiveléstan.“ Irta: Vadas Jenő (Selmezbánya). Ára tagoknak 7 K., nem tagoknak 10 K.

„A tölgy és tenyésztése.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára tagoknak 4 K., nem tagoknak 6 K.

„Erdőértékszámítástan.“ II. kiad. Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 6 K.

„Erdészeti nyereségszámítástan.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 4 K.

„A szálaló erdők berendezése.“ Irta: Fekete Lajos (Selmezbánya). Ára 1 K. 20 f.

„Erdőbecsléstan.“ II. kiad. Irta: Söltz Gyula és Fekete Lajos. (Kapható Fekete Lajos m. k. főerdőtanácsosnál Selmezbányán.) Ára 8 K.

Egyebütt megrendelhető magyar erdészeti művek:

„A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása.“ Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi m. kir. ministerium. 1896.

„Erdészeti földméréstan.“ Irta: Cséli Ottó. II. kiadás. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmezbányán.) Ára 10 K.

„Erdővédelemtan.“ Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K. 40 fill.

„Erdészeti talajtan.“ Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.

„A mezőség kopárainak befásítása.“ Irta: Fekete Lajos. (Stein János könyvkeresk. Kolozsvárt.) Ára 2 K.

„Beszélgetések az új erdőtörvényről.“ Irta: Fekete Lajos. (Kapható ugyanott.) Ára 40 fill.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta: dr. Klekner Alajos. Franklin-társulat. Ára 4 K.

„Az erdőtörvény magyarázata.“ Irta: ifj. Sárossy-Kapeller Ferencz. Budapest, Weissmann testvérek. Ára 4 K.

„Erdészeti segédtablák.“ Megrendelhető a földmivelésügyi min. erdőszámvevőségénél Budapesten. Ára 8 K.

„Termési tablák.“ 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse. (Jolsva, Gömörm.) Ára 2 K.

„Rügy- és levélkulcs.“ Szerkesztette dr. Dietz Sándor. Kókai Lajos könyvkeresk. Budapest. Ára az Orsz. Erd. Egyesület tagjainak 80 fill., nem tagoknak 1 K 60 fill.

„Magyarország faipara és fakereskedelme.“ Irta: Engel Sándor. 1882. Grill K. könyvkeresk. Budapest.

Erdészeti Rendeleték Tára.

I.

Szabályzat az erdészeti államvizsgálatról.

76,866/1899. sz. — 1. §. Az 1879. évi XXXI. törvényezikkbe iktatott erdőtörvény értelmében alkalmazandó erdőtisztektől megkivánt szakképzettség, valamint általában az erdőgazdaság önálló vezetésére szükséges képesség mértékének megbírálása végett erdészeti államvizsgálat tartatik, melynek célja az, hogy a 2. §. szerint szakférfiakból alkotott vizsgáló bizottság megítélje, vajjon a jelölt az erdőgazdaság önálló vezetésére szükséges elméleti és gyakorlati képzettséggel rendelkezik-e.

2. §. A vizsgáló bizottság áll: az elnökből és három vizsgáló biztostból, kik közül az elnök által megbízott a jegyzőkönyvet is vezeti.

3. §. A vizsgáló bizottság elnöke a m. kir. országos főerdőmester vagy helyettese.

Vizsgáló biztosok gyanánt azok a bizottsági tagok működnek, a kiket az elnök, a földmivelésügyi minister által az „Országos Erdészeti Egyesület“ meghallgatásával 6 évről 6 évre államvizsgálati bizottsági tagnak kinevezett 20 (husz) szakképzett erdész közül az államvizsgálatához esetről-esetre meghív.

4. §. Az államvizsgálatához csak az bocsátható, a ki hiteles okiratokkal előlegesen igazolja, hogy:

- a) feddhetlen életü;
- b) főgymnasiumon, vagy főreáliskolán az érettségi vizsgát sikerrel letette;
- c) a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémián, vagy azzal egyenlő rangu valamely más szakintézetben a selmeczbányai akadémia rendes erdészhallgatói számára előirt összes tantárgyakból a vizsgálatokat sikerrel letette; (a ki a m. kir. tudományegyetemeken, vagy a m. kir. műegyetemen némely a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémia rendes hallgatói számára előirt rendes tantárgyakat hallgatott, s azokból kielégítő vizsgálati eredményt mutat fel, attól ezen tantárgyakra nézve a selmeczbányai m. kir. akadémia részéről külön bizonyítvány nem kívántatik);

d) a fennebb említett vizsgák letétele után legalább 2 (kettő) évig rendszeresen kezelt erdőgazdaságnál gyakorlati szolgálatban állott és végül:

e) ha mindazokból az erdészeti szakdolgokból, melyeket gyakorlati szolgálata alatt az erdőgazdaság körében látott és végzett, önállóan kidolgozott, sajátkezüleg írt leírást mutat be.

A szakleírást a jelöltnek előljáró tisztviselője a következő záradékkal látja el: „Igazolom, hogy ezen szakleírást N. N. (a folyamodó neve kiirandó) készítette, s hogy az abban foglaltak a valóságnak megfelelnek.“

5. §. Az, a ki a selmeczbányai akadémián az erdőmérnöki szakot végezte, vagy az általános erdészeti szak elvégzése után akár bel-, akár külföldön valamely felsőbb tanintézetben legalább egy tanéven át tanulmányokat folytatott és azt megfelelő vizsgálati eredményekkel igazolni képes, már egy évi gyakorlat-szolgálat után is államvizsgálatra bocsátható.

6. §. Államvizsgálat évenként kétszer, tavasszal és ősszel, tartatik Budapesten a földmivelésügyi minister által kitűzött helyen és időben.

Az államvizsgálat ideje a „Budapesti Közlöny“-ben, a „Földmivelési Értesítő“-ben és az „Országos Erdészeti Egyesület“ szak-közlönyében, az „Erdészeti Lapok“-ban közhírré tételik.

Az államvizsgálatot letenni szándékozók tartoznak a jelen szabályzat 4. §-a értelmében felszerelt és szabályszerű bélyeggel ellátott folyamodványukat, a tavaszi államvizsgálathoz legkésőbb február hó, az őszihez pedig augusztus hó végéig a vizsgáló bizottság elnökéhez bérmentve beküldeni.

7. §. A vizsgáló bizottság elnöke a folyamodványokkal beterjesztett leczkekönyveket („Index“) és egyéb vizsgálati bizonyítványokat a törzskönyvi adatokkal való összehasonlítás végett a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémiának küldi meg, s azokat visszaérkezés után a folyamodványokkal és egyéb okiratokkal véleménye kíséretében a földmivelésügyi ministerhez terjeszti fel.

8. §. Államvizsgálati díj fejében 50 (ötven) korona fizetendő, melyet a jelölt közvetlenül a vizsgálat megkezdése előtt a földmi-

lésügyi minster által e célból kiküldött számvevőségi tisztviselő kezéhez lefizetni tartozik.

Azon jelöltnek, ki vagyontalanságát hitelt érdemlően igazolja, a vizsgálatdíj részben, vagy egészben kivételesen elengedtetik, a mi az államvizsgálatra való bocsátásáért benyújtott folyamodványban egyidejűleg kérhető.

9. §. Az államvizsgálat írásbeli és szóbeli részből áll s az erdészeti tudományok következő ágazataira terjed ki:

- a) erdészeti növénytan, talajtan és éghajlatlan;
- b) erdőtenyésztés, erdővédelem és erdőhasználat;
- c) erdőbecslés, erdőérték-számítás és erdőrendezés;
- d) erdészeti iparműtan;
- e) erdészeti földmérés és építkezések;
- f) vadászattan;
- g) erdészeti statistika és erdészeti irodalom-történet;

h) magyarországi erdészeti, vadászati törvények, szabályok és rendeletek, valamint az erdőgazdaságot illető birtokrendezési és adótörvények;

i) az erdészeti közszolgálat szervezete.

10. §. Az írásbeli vizsgálat zárt helyen s a vizsgáló bizottság legalább két tagjának felügyelete alatt az államvizsgálat első napjának délelőtti 9 órájától, délután 6 órájáig tart.

Az írásbeli vizsgálat tárgya három szakkérdés, melyeket az elnök és a vizsgáló biztosok az államvizsgálat előtti napon a selmeczbányai erdészeti akadémiától s az „Országos Erdészeti Egyesület“-től ez iránt bekívánt javaslatoknak figyelembevételével együttesen állapítanak meg.

11. §. A jelölt a kérdéseket külön-külön iven önállóan kidolgozni, s mihelyt valamely kérdést megfejtett, azt az elnöknek vagy a vizsgáló biztosok valamelyikének azonnal átadni tartozik. A kérdések kidolgozásánál az elnök megállapította segédkönyveken (Erdészeti segédtablák, Erdészeti zsebnaptár) kívül semmi más könyvet vagy irományt használni nem szabad.

12. §. A szóbeli vizsgálat nyilvános, s arra az eziránt érdeklődők az elnöktől kérnek bebocsátást.

13. §. A jelöltek a szóbeli vizsgálatra — a melynek tartama egy jelölnél $1\frac{1}{2}$ óránál kevesebb nem lehet és 2 óránál

tovább nem terjedhet — abban a sorrendben tartoznak jelentkezni, a mint az az írásbeli vizsgálat kezdetén e végből megtartott sors-huzás útján megállapított.

Ha valaki a sorshuzás megállapította sorrend szerint (kellően igazolt ok miatt) a vizsgálatra nem jelentkezik, a vizsgát csak soron kívül, vagyis akkor teheti le, ha az összes többi jelölt a vizsgálatot letette.

14. §. A vizsgálat eredményét a bizottság, a házi dolgozat, továbbá az írásbeli kérdések megfejtése és a szóbeli feleletek alapján egyetértően, vélemények eltérése esetén pedig szótöbbséggel hozott határozat szerint állapítja meg s a jelöltnek a vizsgálat napján élszôval kihirdeti.

A szavazatok egyenlô száma esetében az elnök szavazata dönt.

15. §. Az államvizsgálat letételérôl a következô szakaszban körülírt szövegü, függô pecséttel és a vizsgáló bizottság tagjainak aláírásával ellátott oklevél fog kiadatni, melyben a kiteendô képeségi fokozatok a következôk: „képesített“, vagy „kitüntetéssel képesített“.

16. §. Az erdészeti államvizsgálatról szóló oklevél szövege a következô:

Oklevél.

Mi, az erdészeti államvizsgáló bizottság alulírt elnöke és tagjai
 -----urat, ki-----n-----
 vármegyében-----ben született és szaktanulmányait a
 selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémia rendes
 (erdész
erdőmérnöki) hallgatói számára előírt tantervnek megfelelően elvégezte,
 a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi minster urnak-----
 évi-----számu rendelete alapján Budapesten (évszám betükkal
 kiírva)-----év-----hó-----napjain megtartott erdészeti
 államvizsgálat alkalmával az erdészeti tudományokból meg-
 vizsgálván, az erdőgazdaság önálló vezetésére (kitüntetéssel képesítettnek
képesítettnek)
 találtuk, minek hitelül részére az államvizsgáló bizottság nagy

pecsétjével ellátott és saját aláírásunkkal megerősített ezen oklevelet kiszolgáltattuk.

Kelt Budapesten.....évi.....hó.....n.

Az erdészeti államvizsgáló
bizottság elnöke :

N. N.

m. kir. országos főerdőmester.

Az erdészeti államvizsgáló
bizottság tagja :

N. N. állása.

N. N. „

N. N. „

(Az erdészeti államvizsgáló bizottság nagy pecsétje).

17. §. Az oklevél kiállításáért, a bélyegilletéken kívül, díj nem fizetendő, s annak költségeit, valamint az államvizsgálat megtartásával egybekötött egyéb kiadásokat az országos erdei alap fedezi, ennek fejében azonban a befizetett vizsgálati díjak nevezett alap javára vételeztetnek be.

18. §. Az, a ki képesítést nem nyert, rendszerint legfeljebb még kétszer, még pedig a vizsgáló bizottság által a jelölt készült-ségéhez képest megállapítandó félévi, esetleg egy évi gyakorlati szolgálat után bocsájtható államvizsgálatra. Ezen kívül csak kivételesen adhat a földmivelésügyi m. kir. minister engedélyt további vizsgálatételre.

Az ismételt megjelenésre az engedély a fennebbiek értelmében kérendő, s a vizsgálati díj minden ismétlés esetében újólág fizetendő.

19. §. Az államvizsgálat folyamáról jegyzőkönyv veendő fel, melynek a megtörténtek felsorolása mellett tartalmazni kell azt is, hogy a jelöltek a kiérdemelt képességi fokozatokat egyhangulag vagy szótöbbséggel nyerték el.

A jegyzőkönyvet, valamint az írásbeli dolgozatokat az elnök a földmivelésügyi ministerhez terjeszti fel, ki a jegyzőkönyvet hiteles másolatban a selmeczbányai akadémiának beküldi.

20. §. A vizsgáló bizottság elnöke és a vizsgáló biztosok napidíj és utiköltség megtérítésében részesülnek, mi iránt a földmivelésügyi minister külön rendeletben intézkedik.

21. §. Jelen szabályzat a „Budapesti Közlöny“-ben történt kihirdetés után azonnal hatályba lép és az említett Közlöny

1878/106. számában közzétett szabályzat, valamint az azt módosító 1888. évi 2911. számú rendelet érvénye megszűnik.

Budapesten, 1899. február hóban.

Földművelésügyi minister.

II.

Körrendelet

valamennyi közigazgatási bizottságnak, kir. erdőfelügyelőségnek és m. kir. állami erdőhivatalnak.

(Az 1898. évi XIX. t.-cikk 1. §-ának *c*), *d*) és *g*) pontjai alapján állami kezelésbe vett erdők és kopár területek rendszeres gazdasági üzemtervének elkészítése ügyében.)

10,791/1900. sz. — Az 1898. évi XIX. t.-cikk 3. §-a értelmében a törvény 1. §-ának *c*) és *d*) pontjai alapján állami kezelésbe vett erdőkre (a volt urbéreseknél az urbéri rendezés alkalmából legelőilletőségül kihalított, továbbá ajándékozás, vétel, csere útján vagy más jogcímen birtokába jutott közösen kezelt erdők) és az ugyanezen törvényszakasz *g*) pontja alapján állami kezelésbe vett kopárterületekre az 1879. évi XXXI. t.-cikk 17. §-ának és az ezzel kapcsolatos rendelkezéseknek hatálya kiterjesztetvén, *ezeket az erdőket és kopárterületeket jövőre rendszeres gazdasági üzemtervek, illetőleg erdősítési tervek szerint kell kezelni, a mely tervek elkészítése a törvény 11. §-ában foglalt határozmányokból folyólag a m. kir. állami erdőhivatalok feladatát képezi.*

A törvény 3. §-ában foglalt határozmányok alapján és egyzersmind különös tekintettel az érdekelt birtokosok általános gazdasági s kivált állattenyésztési érdekeire, azokat a főbb irányelveket, melyeket a m. kir. állami erdőhivataloknak a tervek elkészítésénél, a kir. erdőfelügyelőségeknek a tervek előzetes megvizsgálásánál és a közigazgatási bizottságoknak a tervek elsőfoku tárgyalásánál és jóváhagyás végett hozzám való felterjesztésénél szem előtt kell tartaniok, a következőkben jelölöm meg.

I. (Külalak és beosztás.) Az üzemterveket (erdősítési terveket) *a lehető legegyszerűbb alakban* és akként kell szerkeszteni, hogy azok tartalmát a szakismeretekkel nem bíró birtokosok is könnyen áttekinthessék és az abban foglalt *gazdasági intézkedéseket világosan felfoghassák s helyesen követhessék.* Egyébiránt *a külalak*

és beosztás szempontjából azon utasítások szolgáljanak irányadóul, melyek az üzemtervek készítésére vonatkozólag az 1879. évi XXXI. t.-czikk alapján eddig kiadattak.

(A gazdálkodás szabályozásának alapelvei.) A gazdálkodás szabályozása szempontjából azonban ezeknek az üzemterveknek (erdősítési terveknek) szerkesztésénél nem a szigorú értelemben vett erdőgazdasági elvekből kell kiindulni. A törvényhozás ugyanis, a midőn a szóban forgó területeket az állam kezelésébe adandó területek közé sorozta, ez által tulajdonképen azt akarta biztosítani, hogy a szóban forgó területek — erdészeti kezelés alá vonva — gazdasági rendeltetésüknek állandóan megfeleljenek. A gazdálkodás szabályozásánál tehát főfeladatul azt kell tekinteni, hogy a mennyiben a szóban forgó területek termőképessége az eddigi helytelen és káros gazdálkodás következtében többé-kevésbé megromlott, illetőleg talaja részben vagy teljesen elkopárosodott, — ezek a bajok az erdészeti kezelés által akként orvosoltassanak, hogy a területek megszabott rendeltetésüknek szolgálatára folyton fokozódó mértékben alkalmasabbakká válván, végül újra teljesen jókarba jussanak és ebben az állapotban állandóan megtartassanak.

(A legeltetési érdekek előtérbe helyezése a legelő-illetőségeken.) Ehhez mérten az urbéri rendezés alkalmából legelő-illetőségként kihasított erdőterületeken (1. §. c) pont), a melyeknél a törvény 3. §-a szerint főhaszonvételnek a legeltetést kell tekinteni, ez a haszonvétel (az alomszedéssel együtt) csak azokon a részleteken és csak addig korlátozható, a hol és a meddig ezt a talaj veszélyeztetett vagy megrongált termőképességének megóvása és javítása megköveteli és illetőleg az alkalmazásba vett talajkötési, talajjavítási munkálatoknak vagy más egyéb erdészeti intézkedéseknek foganatosítása, valamint azok eredményének biztosítása mellőzhetlenül és egyszersmind elodázhatlanul szükségessé teszi.

(A legeltetési igények kiegészítése más területeken. — Vásárolt s más erdők.) Hasonló elvek szerint kell eljárni a gazdálkodás szabályozásánál a volt urbéreseknek ajándékozás, vétel, csere útján vagy más jogezimen birtokába jutott erdőkre nézve is (1. §. d) pont) akkor, ha az ilyen területeket az illető birtokosok tulajdonképen legeltetés céljából szerezték és

elsősorban tényleg erre is használják s a mennyiben megfelelő más legelőnek hiányában vagy szükében amazoknak főként legelőül való használatára valósággal rá vannak utalva.

(Kopár területek.) De még az állami kezelésbe vett *kopár területek* (1. §. g) pont) gazdasági kezelésének szabályozásánál is figyelembe kell venni s lehetőleg ki kell elégíteni az állattenyésztés érdekeinek szempontjából támasztható alapos igényeket akkor, ha a kopár területeknek tényleg vannak egyes könnyen hozzáférhető olyan részletei, melyeken a legeltetést nagyobb kár nélkül tényleg lehet még gyakorolni, legalább is addig, a míg a szükséges erdőgazdasági intézkedéseknek foganatosítása ott sorra nem kerül. Az állami kezelésbe vett kopár területek ilyen részletein, *a mennyiben a birtokosok kívánják* és tényleg rá vannak utalva, — az egyes évszakokban alkalmazandó megfelelő kimélet és pihentetés kikötése mellett és a viszonyok által megkövetelt egyéb óvrendszabályok korlátai között — a legeltetés tilalmazásától egyelőre szintén el lehet tekinteni.

(Erdőgazdasági szempontok előtérbe helyezése.) Önként értetik, hogy bizonyos körülmények között viszont az *erdészeti szempontokat kell előtérbe helyezni és érvényesíteni*; így nevezetesen a törvény 1. §-ának d) pontja alapján állami kezelésbe vett olyan erdőterületekre nézve, melyeket a *birtokosok* tulajdonképen vagy főként *fatermelés céljából szereztek*, vagy a melyeken a legeltetés mellett a *felhasználatot is nagyobb mértékben, s tartamosan kívánják gyakorolni*. Az ilyen területek kezelésének szabályozásánál tehát a szerint, a mint a birtokosok a legeltetési haszonvételre általános gazdasági viszonyaiknál fogva többé vagy kevésbbé rá vannak utalva, vagy pedig a fatermelés előnyei, avagy a talaj termőképességének biztosítása a legeltetési érdekeknek háttérbe szorításával az erdőgazdasági szempontoknak fokozottabb érvényesítését követelik meg, — az ugynevezett legelőerdő üzem módnak (fáslegelő gazdaságnak), vagy pedig a szigorú értelemben vett erdészeti kezelésnek elveit kell alapul venni és követni.

Ugyanilyen elbánás alá vonhatók a törvény 1. §-ának e) pontja alapján állami kezelésbe vett egyes urbéri legelőilletőségek is, ha pl. a területen nagyobb baszonnal folytatható fatermelés,

avagy más fontos ok indokolttá és kívánatossá teszi; — megjegyzem azonban, hogy az imént jelzett gazdálkodási módok választását és általában a legeltetésnek mellőzhetlenül szükséges mértéken túlmenő korlátozását a volt urbéresek számára legelőilletőségül kihalított területekre nézve a magam részéről csak akkor engedem meg, ha abba a birtokosok törvényes képviselői belenyugosznak, vagy azt önként kívánják.

(Szigoru értelemben vett erdészeti kezelés.) Kivételt képeznek általában véve azok a területek, melyek az 1879. évi XXXI. t.-czikk 2. §-ában foglalt meghatározás alá esnek. Az ilyen területeket, az 1898. évi XIX. t.-czikk 1. §-ának bármelyik pontja alapján vétettek is állami kezelés alá, mint véderdőtalanju területeket — minden egyéb szemponttól eltekintve — a legszigorubb erdészeti kezelésben kell részesíteni.

II. (Elő munkálatok.) Az *üzemtervek* (erdősítési tervek) szerkesztéséhez szükséges előmunkálatok teljesítésénél a következők szerint kell eljárni.

a) (Határok bejárása). Első teendő az állami kezelésbe vett területek *határának bejárása, megállapítása, megjelölése és állandó biztosítása*, — amit az erdőhivatali közegeknek a birtokosok törvényes képviselőivel együttesen kell teljesíteniök.

Határokul lehetőleg mindig természetes vagy már is meglevő mesterséges határok (hegygerinczek, völgyek, patakok, utak, árkok stb.) választandók; ha azonban a határok ily szempontból való kikerekítése céljából az állami kezelésbe vett területeket olyan részletekkel kellene kiegészíteni, melyekre az állami kezelés kötelezettsége ki nem mondatott, abban az esetben a kiegészítés kizárólag csak a birtokosok törvényes képviselőinek beleegyezésével vagy kívánságára történhetik, még pedig csak olyan kisebb részletek bevonásával, melyeknek külön kezelése és használata elszigeteltségük miatt akadályozva volna.

Ugyanezen alkalomkor *ugy az állami kezelés alá vett, valamint a szomszédos területeket újra alaposan meg kell vizsgálni*; és a mennyiben az első összeírásakor netalán tévedések történtek, nevezetesen az állami kezelés alól kihagyandó egyes területrészek is bevonattak, illetőleg megfordítva egyes részletek a birtokosok jól felfogott érdekei ellenére kimaradtak volna; továbbá, ha az

állami kezelésre kötelezett és az ily kötelezettség alá nem tartozó területek között — általános gazdasági szempontból véve is előnyös — csere lenne foganatosítható, a mihez a birtokosok törvényes képviselői is hozzájárulnak: ilyenkor a nyilvántartási adatok kiigazítása, illetőleg a területhelyesbítések, területcserék stb. ügyében, az ideiglenes vagy rendszeres gazdasági üzemtervek beterjesztésével kapcsolatban, a közigazgatási bizottsághoz intézett előterjesztéssel, az eljárást hivatalból meg kell indítani. Mellőzhetlenül szükséges azonban, hogy a tényállás minden ilyen esetben a birtokosok törvényes képviselőinek személyes közreműködésével állapíttassék meg.

b) (Felmérés.) A határok bejárását és megállapítását mindenkor nyomon kell kísérnie a határok megjelölésének és biztosításának s egyszersmind a *területek fölméréseinek*.

Ha a fölmérés eredménye a nyilvántartási adatoktól eltérést mutat, a m. kir. állami erdőhivatalnak az adatok pontos megállapítása s egyszersmind a nyilvántartás kiigazítása iránt az ideiglenes vagy rendszeres gazdasági üzemtervek beterjesztésekor szintén előterjesztést kell intéznie a közigazgatási bizottsághoz.

c) (Gazdasági teendők meghatározása.) Ugyancsak a határok bejárása és a területek megvizsgálása alkalmával a m. kir. állami erdőhivatal eljáró közegeinek teljes tájékozódást kell szerezniök egyszersmind az összes *gazdasági teendőkről*, melyeket az illető területeken foganatosítani szükséges, és általában mindazokról a körülményekről, melyek a gazdálkodás szabályozásánál figyelembe jöhetnek; ehhez mérten:

megállapítják és a térképen (vázlatrajzon) megjelölik azokat a területrészeket, melyeken a megrongált talaj helyrehozására, vizmosások, szakadékok megkötésére, kőfolyások vagy futóhomok megfogására, a kizsartolt, lemosott vagy bármiképen tönkretett termőréteg visszaszerzésére mellőzhetlen szükség van; s egyszersmind azt is meghatározzák, hogy az erdőgazdasági intézkedéseket milyen sorrendben s milyen eljárás alkalmazásával lesz legcélszerűbb foganatosítani;

megállapítják és a térképen (vázlatrajzon) megjelölik azokat a területrészeket, a melyeket a talaj termőképességének megóvása és javítása céljából vagy a szomszédos területrészeket folyta-

tott erdőgazdasági intézkedések eredményének biztosítása végett, egészben vagy részben, hosszabb vagy rövidebb időre legeltetési tilalom alá kell venni; továbbá azokat a részleteket, a melyeken a legeltetés ezentul, vagy egyelőre, csak szigorubb óvintézkedések és bizonyos korlátozások (pihentetés, egyes állatfajok kizárása, korlátolt marhalétszám stb.) mellett gyakorolható, egyszersmind meghatározzák a sorrendet, melyet az egyes területrészek tilalom alá helyezésénél, illetőleg a legeltetési haszonvétel gyakorlásánál megtartani kell;

számba veszik a beerdősült területrészeket és feljegyzik azokat az adatokat, melyek a faállomány mennyiségének megbeesüléséhez és illetőleg a fahasználatok gyakorlásának meghatározásához szükségesek; és a mennyiben a legeltetési haszonvétel emelése érdekében az erdősült részleteket, vagy egyes facsoportokat, cserjéket többé-kevésbé meggyéríteni kellene, meghatározzák ennek mértékét és sorrendjét is;

kijelölik továbbá azokat az esetleg előforduló részleteket, melyek a többi területek közé beékelve lévén, külön kezelés alá a többi terület közül ki nem hasíthatók ugyan, de a melyeknek talajminősége és fekvése — a termőképesség állandó biztosítása szempontjából — egyelőre vagy egyáltalán nem tesz szükségessé semminemű erdőgazdasági intézkedést, vagyis a melyek minden különös megszorítás nélkül állandóan legeltethetők, s amennyiben gyéren fásult vagy egészen tisztás területeket képeznek, beerdősítésük egyelőre teljesen mellőzhető;

viszont kijelölik azokat a részleteket, a hol a talajnak megrogált vagy veszélyeztetett termőképességét csak a meglevő fatermészet gondos ápolása és pótolása mellett, avagy a területek újra beerdősítése útján lehet csak jókarba hozni és biztosítani, vagy pedig ahol a fenforgó kedvezőtlen körülmények miatt a legszigorubb erdészeti kezelést kell életbe léptetni és folytatni;

általában véve gondos utánjárással beható tájékozást kötelesek szerezni az állami kezelésbe vett területek gazdasági állapotáról, figyelmet fordítván egyszersmind arra is, hogy egyidejűleg az érdekelt birtokosoknak — sőt az illető vidéknek is — általános gazdasági viszonyait kellően megismerjék.

III. (A tervek kidolgozása.) Az *üzemtervek* (erdősítési tervek) *kidolgozásánál* a következőket kell szem előtt tartani:

a) (Gazdasági térkép.) A *gazdasági térkép elkészítésénél* a pontosság mellett kiváló gondot kell fordítani a könnyű és biztos tájékozódásra. E végből a térképet nem szakemberek által is világosan megérthető jelekkel és jelmagyarázatokkal kell ellátni, s e mellett a hegyek, völgyek, dülők, patakok, utak, csapások, határjelek s egyéb helymegjelölések pontosan feljegyzendők; s egyszersmind megjelölendők azok a részletek is, melyeken az egyes talajkötési, talajjavítási s más erdészeti munkálatok tervbe vétetnek. Egyebekre nézve a térképek elkészítésénél az eddigi rendelkezések szolgáljanak irányadóul.

b) (Általános rész.) Az *üzemtervek* (erdősítési tervek) *leíró (általános) részében*, a birtok- és jogi viszonyoknak, s a természeti és gazdasági viszonyoknak szokásos rövid ismertetése keretében, különös gondot kell fordítani azoknak a körülményeknek előadására, a melyek a gazdálkodás szabályozásának főkérdéseire nézve döntő befolyást gyakorolhatnak; s nevezetesen döntő erővel birhatnak abban a legfőbb kérdésben, hogy az illető területen a legeltetési haszonvétel gyakorlására, a lehetőség határain belül, milyen teret kell biztosítani és ehhez mérten milyen gazdálkodási módot kell választani.

E tekintetben figyelmet kell fordítani főképen:

1. az illető területek *gazdasági rendeltetésére* (legelőilletőség, legeltetés vagy fatermelés czéljából szerzett erdő, legelőből keletkezett kopár, elkopárosodott erdőterület, stb.);
2. az illető területek *jelenlegi gazdasági állapotára és sajátos termőhelyi tulajdonságaira* (a talaj jó- vagy rosszkarban van-e; a sajátos — eredeti — termőhelyi tulajdonságok mennyiben felelnek meg a terület megszabott gazdasági rendeltetésének; a termőképesség csökkenése vagy a talaj elkopárosodása, megrongálódása mi által következett be; a faállomány milyen állapotban van stb.); s e mellett
3. az illető vidék *általános gazdasági viszonyaira* és az illető *birtokos saját gazdasági helyzetére és érdekeire* (erdőgazdasági, mezőgazdasági, állattenyésztési viszonyok; a művelés alatt álló terü-

letek aránya; saját faszükséglet és a fakeresleti viszonyok, legelő állatok száma stb.)

Az erdészeti kezelés által megoldandó feladatokat és elérendő czélokat mindezeknek a körülményeknek egybevetésével kell megállapítani és *határozottan megokolni*.

c) (Részletes gazdasági intézkedések.) *Az üzemtervek* (erdősítési tervek) *tulajdonképeni rendelkező részében* mindenek előtt meg kell jelölni az alkalmazandó *gazdálkodási módot*, a szerint, a mint az illető terület első sorban a legeltetési igények kielégítésére szolgál (erdei legelő-gazdaság); vagy a legeltetés mellett súlyt kell fektetni a fatermelésre is (legelő-erdőgazdaság); s végül a hol — akár a termőhelyi tulajdonságoknál fogva (véd-erdőtalaju, vagy legszigorubb értelemben vett feltétlen erdőtalaju területek) akár pedig a terület gazdasági rendeltetésénél fogva (fatermelés czéljából szerzett vagy a birtokos által erre szánt erdők) a szigoru értelemben vett erdőgazdálkodást kell követni (a tulajdonképeni erdőgazdasági üzemmódok).

Az az idő, melyre az üzemterv (erdősítési terv) kiterjed, az erdei legelő-gazdaságnál tíz évben, a többi gazdasági módoknál a körülményekhez mért fordaidőben állapítandó meg.

(Használatok szabályozása. — Fahasználatok és erdősítések.) *A használatok módjának, mértékének és sorrendjének* megállapításánál az 1879. évi XXXI. t.-czikk 17. §-ának 3. bekezdésében említett *tartamosság* követelménye a fahasználatokra nézve, s ehhez mérten egyszersmind a kihasznált (vágás) területek újra beerdősítésére nézve is, teljes szigorúsággal csak azoknál az erdőknél érvényesítendő, melyek a fentebbiek szerint tulajdonképeni erdőgazdasági kezelés alá vétetnek.

Ellenben azokon a területeken, melyeknél nem a faanyagok termelése a főczél, hanem a legeltetés igényeinek a kielégítése, az erdősült részletek, facsoportok, cserjések fakészletének ápolásánál és kihasználásánál a faizási haszonvételek egyenletessége és *tartamossága*, valamint a használatok *szabályos sorrendje* csak másodsorban jöhet figyelembe.

Az első és főszempont ugyanis itt az kell hogy legyen, hogy a meglevő és szükséges mértékben ezentul létesítendő fatenyészet által a talaj termőképessége ott, a hol még kellő erejében megvan,

fentartassék, a hol pedig már megrongálódott vagy többé-kevésbé megsemmisült, lassankint helyre hozassék; de ennek a feladatnak kielégítésén túl a fatenyésztés érdekei a szóban forgó területeken birtokosok beleegyezése nélkül már nem helyezhetők elébe az állattenyésztési érdekeknek. Az ilyen területeken tehát azok az erdősült részek, a melyeknek faállománya sűrűbb, mint a mennyire a talaj konzerválása vagy jókarba hozása szempontjából szükséges, a legeltetési haszonvétel lehető fokozása céljából kisebb területeken egyszerre, nagyobb területeken pedig fokozatosan kiritkítható. Önként értetődik azonban, hogy a mennyiben ilyen ritkítás útján nagyobb fatömegeket kellene kihasználni, vagy a mennyiben egyes területrészeknek teljesen kinőtt és vágásra érett faállományát, melynek további fentartása gazdasági veszteséggel járna, teljesen letarolni kellene: a használatok tervezésénél arra is figyelmet kell fordítani, hogy a kikerülő faanyag czélszerűen és takarékosan legyen felhasználható, vagy pedig a lehető legelőnyösebben legyen értékesíthető.

Az olyan fahasználatoknál különben, melyeket a vágások beerdősítésének kell nyomon követnie, és az erdősítéseknél általában véve, a *sorrend megállapítása* tekintetében szintén a legeltetési érdeket kell itt elsősorban szem előtt tartani; gondosan ügyelve arra, hogy az erdősítés alá kerülő területek czélszerűen csoportosíttassanak, úgy hogy sem a szomszédos részletek legeltetése akadályozva, sem az erdősítés eredménye veszélyeztetve ne legyen.

Egyébiránt a szóban forgó területekre nézve a fahasználatok tervezésénél, az erdősítések elrendelésénél és a talaj termőképességének helyrehozására irányuló egyéb gazdasági intézkedések (talajkötési munkálatok) beosztásánál, valamint az összes teendőknek összhangzó elrendezésénél a már jelzett szempontokon kívül figyelmet kell fordítani *az illető birtokosok vagyoni viszonyaira is*. Így a vagyonosabb birtokosoknál a fősúlyt inkább arra kell helyezni, hogy a talaj termőképességének visszaszerzése — a fenforgó közgazdasági érdekeknek is megfelelőleg — minél gyorsabban történjék, még ha ez a haszonvételeknek bizonyos mértékű megszorításával is járna; ellenben a kevésbé vagyoni vagy szegénysorsu birtokosoknál, a kiket a használatoknak jelentékenyebb

megszorítása és e mellett a tömegesebben összehalmozódó talajkötési és egyéb ilyen erdőgazdasági munkálatok költsége és más terhe netán válságba sodorhatna: ezeknek a terheknek több évre való elosztására is ügyelni kell; a mennyiben pedig megfelelő faállomány áll rendelkezésre, és egyelőre, — a különben szükségesnél — nagyobb fatömeg kihasználása is tervezhető oly czélból, hogy a míg a birtokosoknak jelentékenyebb terheket kell viselniök, arra az időre a nagyobb mértékű fahasználatok jövődelme által támogatást nyerjenek.

(Legeltetés.) A *legeltetési* s ehhez hasonló más hasznvételek (alomszedés, fűkaszálás, makkoltatás) szabályozása tekintetében a már fentebb részletesen megjelölt szempontok és elvek szolgáljanak irányadóul. Megjegyzem azonban, miszerint a legeltetési rendszabályoknak általánosabb érvényű, főbb rendelkezései (a kihajtható maximális marhalétszám; a legeltetés időszaka és sorrendje; a legeltetés által — erdősítésekben, talajkötési munkálatokban — okozható károk megakadályozását czélzó intézkedések; az alomszedés, fűtermelés helyének, idejének módjának és mértékének megjelölése stb.), melyeket mindig a birtokosok törvényes képviselőivel együttesen kell meghatározni, az üzemtervekbe (erdősítési tervekbe) felveendőek.

(Egyéb használatok.) A területeken netalán gyakorolható *egyéb mellékhasználatok* (kőfejtés, kavics-, homokszedés stb.) szabályozásánál az eddig kiadott utasítások szerint kell eljárni.

d) (Gazdasági beosztás. Belső határok) A használatok szabályozásával kapcsolatosan végül megjegyzem, hogy a *területek gazdasági beosztásánál* — a mennyiben a különleges földalakulati viszonyok egyáltalán lehetetlenné nem teszik — általában véve mindig természetes, vagy már is meglevő mesterséges vonalakat (gerinczek, völgyek, patakok, utak, árkok, stb.) kell alapul venni.

IV. (Jóváhagyási eljárás.) Az elkészített rendszeres gazdasági üzemtervek (erdősítési tervek) benyújtása a kir. erdőfelügyelőség által való előzetes felülvizsgálása és a közigazgatási bizottság részéről való tárgyalása és felterjesztése tekintetében az eddigi eljárás követendő. Főként az ügymenet gyorsítása érdekében kívánatosnak tartom azonban, hogy a mikor csak lehetséges,

a kir. erdőfelügyelőség és a m. kir. állami erdőhivatal között már előzetesen megállapodás jöjjön létre azokra a főbb irányelvekre és fontosabb intézkedésekre nézve, melyek az egyes konkrét esetekben, a helyi körülményekhez mérten, a gazdálkodás szabályozásának alapját kell hogy képezzék.

(Ideiglenes tervek.) Ha az üzemtervek (erdősítési tervek) gyors elkészítése bármilyen okból akadályozva volna. (pl. ha előzetesen területhelyesbítések, területcserék vagy más ilyen kérdések merülnének fel), a m. kir. állami erdőhivatal köteles az illető terület ideiglenes gazdasági tervének (erdősítési tervének) megállapítása czéljából mielőbb előterjesztést tenni. Az ideiglenes terv megállapítására vonatkozó javaslat kidolgozásánál szintén a jelen rendeletben foglaltakat kell szem előtt tartani. A javaslatokhoz, a mennyiben részletes, pontos térképek nem állanak rendelkezésre, megfelelő vázlatrajzok csatolandók.

V. (A birtokosok meghallgatása.) A megelőző I—IV. pontokban foglaltakkal kapcsolatosan megjegyzem, miszerint kiváltsúlyt helyezek arra, hogy a gazdálkodás szabályozása a szóban forgó összes területekre nézve mindig az illető *birtokosok meghallgatásával*, illetőleg azok törvényes képviselőivel egyetértésben történjék.

E végből rendelem, hogy a m. kir. állami erdőhivatalnak kiküldött közegei, a mennyiben lehetséges, már az üzemberendezési előmunkálatok (határbejárás, adatok felvétele) alkalmával, de mindenestre még a terveknek részletes kidolgozása előtt *az illető birtokosok törvényes képviselőit a birtokosok szempontjából figyelembe veendő körülményekre és azok kívánságaira nézve gondosan kikérdezzék; viszont őket minden tekintetben felvilágosítsák és tájékoztassák; tejesíthető kívánságaikat pedig mindenestre figyelembe végyék.*

Rendelem továbbá, hogy a m. kir. állami erdőhivatalok az ekként elkészített rendszeres gazdasági üzemterveket (erdősítési terveket), nemkülönben az ideiglenes tervek megállapítására vonatkozó javaslatokat, — mielőtt a közigazgatási bizottsághoz benyújtanák, — az illető birtokosok törvényes képviselőinek bemutassák, a tervekben foglalt intézkedéseket megmagyarázzák és amennyiben azok ellen semmi kifogás vagy észrevétel nem merült fel, ezt a körülményt a birtokos törvényes képviselője által az üzemtervré

(erdősítési terve, illetőleg ideiglenes terv-javaslatra) *záradékképen rávezettségük.*

Ellenkező esetben, ha t. i. az érdekelt birtokosok törvényes képviselője kifogásokkal él, vagy kívánságokkal áll elő, erről jegyzőkönyvet kell felvenni, illetőleg a birtokosok törvényes képviselőjét a kifogások vagy kívánságok írásba foglalására kell felhívni s azután a felvett jegyzőkönyvet, illetőleg a birtokosok beadványát az — erre való hivatkozással záradékolt — üzemtervhez (erdősítési tervhez, ideiglenes tervjavaslathoz) kell csatolni. A m. kir. állami erdőhivatal ilyen esetekben a birtokosok kifogásaira vagy kérelmeire nézve köteles véleményét és javaslatát kimerítő megokolással a közigazgatási bizottság elé terjeszteni.

Arra való tekintettel pedig, miszerint az üzemtervek főrendeltetése tulajdonképen abban áll, hogy a *gazdálkodás kitűzött céljainak elérését* egyrészt a törvényes követelményeknek, másrészt a birtokosok közvetlen érdekeinek megfelelőleg — a *gazdálkodásnak* lehető leghelyesebb *alapelvek* szerint való *irányításával* és *berendezésével* biztosítsák, e korlátok között azonban a szükséges és *lényegükben megjelölt* gazdasági intézkedéseknek *gyakorlati kivitelét* tekintetében kellő teret kell engedniök a *szabad mozgásra* is; — ehhez mérten figyelmeztetem a m. kir. állami erdőhivatalokat, hogy az üzemtervek (erdősítési tervek) szerkesztésénél a fősulyt a jelzett szempontokból szükséges gazdasági intézkedéseknek *lényegükben való gondos megállapítására helyezték*, és olyan, részletekbe menő, mellékes rendelkezéseket egyáltalán ne vegyenek föl, melyek a főintézkedések gyakorlati kivitelét — akár a birtokosokra, akár a kezelő erdőtisztekre nézve — esetleg megnehezíthetik, avagy olyan föltételekhez kötik, melyek utólag meg nem tarthatóknak bizonyulhatnak, tényleg azonban csak az üzemterv (erdősítési terv) módosítása útján helyezhetők hatályon kívül. (Igy például az erdősítések céljának, helyének és határidejének határozott megállapításán túl mellőzendőnek tartom az erdősítés módjának, időszakának vagy a választandó fánemeknek *kizárólagos* megjelölését, mert ezeknek meghatározása sok tekintetben a változásoknak alávetett helyi viszonyoktól és a birtokos körülményeitől függ s különben is legcélszerűbben esetről esetre, a kezelő erdőtiszt belátása szerint történhetik meg, — főként az olyan, kedvezőtlen termőhelyi

viszonyok között, a hol az alkalmas fánemek kiválasztása vagy az erdősítés módjának meghatározása esetleg csak kísérletek útján lehetséges.)

VI. (A gazdasági tervek alkalmazása. A mi végül az általam jóváhagyott rendszeres gazdasági üzemterveknek (erdősítési terveknek) és a megállapított ideiglenes terveknek életbeléptetését és alkalmazását illeti, erre nézve rendelem, hogy a tervek tartalmát a m. kir. állami erdőhivatalok e végből kiküldendő közegeik által a birtokosok törvényes képviselőinek általánosságban ismételten megmagyaráztassák, őket az előirt egyes gazdasági intézkedések gyakorlati kivitelére kellően kioktassák, s nekik felvilágosításokkal és tanácsokkal mindig támogatásukra legyenek.

Amennyiben pedig az elkopárosodásnak indult vagy a kopár és vizmosásos területek termőképességének visszaszerzése érdekében foganatosítandó mellözhetlen és elodázhatatlan gazdasági intézkedések olyan terheket rónának az érdekelt birtokosokra, amelyeket azok, támogatás nélkül, csak nagy nehézségekkel vagy egyáltalán nem bírnának elviselni, ilyen esetekben ingyen csemetéknek adományozása, s esetleg pénzsegélyek engedélyezése iránt, hozzám a közigazgatási bizottság útján, esetről-esetre, kimerítően megokolt előterjesztés intézendő.

Egyáltalán elvárom, hogy a közigazgatási bizottságok a kir. erdőfelügyelőségek és a m. kir. állami erdőhivatalok jelen rendeletem végrehajtásánál a legnagyobb körültekintéssel és gondjal járjanak el; a fennforgó általános gazdasági érdekeket és a birtokosok jól felfogott saját érdekeit kellően mérlegelve összeegyeztetni s egyaránt kielégíteni igyekezzenek és kiváló sulyt helyezzenek arra, hogy az érdekelt birtokosok a rendszeres gazdálkodás előnyeit maguk is fölismerjék s annak eredményét jövőre mindinkább megbecsüljék.

Budapest, 1900. február hó 14.

Darányi s. k.

III.

Körrendelet valamennyi törvényhatóságnak.

(A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás tárgyában.)

16086/1900. sz. — A ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás szabályozása és az az ellen vétők meg-

büntetése tárgyában 1895. évi április hó 3-án 23542. sz. a. kiadott belügyministeri rendelet 1. §-a kötelességévé teszi a járási főszolgabiráknak illetve rendőrkapitányoknak, hogy a mérgezési engedély iránti kérvénynek az engedély kiadására jogosított hatósághoz a törvényhatóság első tisztviselőjéhez való előterjesztése előtt a kérelem érdemére nézve a szomszédos birtokosokat és községeket közbiztonsági szempontból hallgassák meg.

Mint hogy azonban a szomszédos s többnyire nagyszámu birtokosok és községek meghallgatása rendszerint hosszabb időt vesz en igénybe s az ügynek az 1897. évi április hó 3-án 25444. sz. a. kiadott belügyministeri körrendeletben megkivánt sürgös elintézését hátráltatja: ennél fogva a duvadmérgezés iránti kérvények gyorsabb elintézése szempontjából az elől hivatkozott 23542/1895. számu belügyministeri rendelet 1. §-ának azon részét, mely a szomszédos birtokosok és községek közbiztonsági szempontból való meghallgatása iránt intézkedik, a földmivelésügyi m. kir. minister ural egyetértőleg, oly értelemben egészitem ki, hogy a járási főszolgabíró, illetve rendőrkapitány, a mérgezési engedély iránti kérvény előterjesztése előtt a szomszédos birtokosokat és községeket közbiztonsági szempontból az engedély iránti kérésről értesíteni, az e célból szándékkolt mérgezést az érdekelt községekben közhírré tenni s az erről szóló értesítést a község házánál 8 napi közzemlére kifüggeszteni tartozik, mely idő alatt ha az érdekelték nem nyilatkoznának, későbbi észrevételek az engedély tárgyában hozandó határozatnál figyelembe nem veendők.

Erről a törvényhatóságot tudomás és további megfelelő intézkedés végett értesitem.

Budapesten, 1900. évi január hó 31-én.

A m. kir. belügyminister helyett:

Jakabffy s. k.
államtikár.

IV.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőhatóságnak és a beszterczei erdőigazgatóságnak.

(A nyugdíjképes állami alkalmazottak állománykönyvének vezetése ügyében.)

3432/1900. sz. — A számviteli törvény végrehajtására vonatkozó utasítás 239. §-a értelmében tartoznak a külső erdőszámvevőségek a tisztviselők, altiszték szolgák és egyéb rendszeresített

létszámba tartozó nyugdíjképes alkalmazottakról állománykönyvet vezetni.

Az állománykönyvek helyes és pontos vezetése szempontjából felhívom a Czimet, hogy a tisztviselők, altisztek, szolgák és egyéb nyugdíjképes alkalmazottak szolgálatában történt változásokat, milyenek: a szolgálati eskü, kinevezés, előléptetés, áthelyezés, véglegesítés, kitüntetés továbbá a be nem számítható időnek kitüntetése végett a tisztviselők felfüggesztése, illetményeinek megszüntetése melletti szabadságolás, rendelkezési állapotba való helyezés, nyugdíjazás, fegyelmi ítéletek, lefokozás, elbocsátás stb. stb. egyáltalában a tisztviselőket, altiszteket, szolgákat és egyéb alkalmazottakat érintő s a szolgálati táblázatba bejegyzendő változásokat a mellérendelt számvevőséggel mindenkor közölje és azonkívül a tisztí személyzetre vonatkozó változásokat minden év végén, a minősítési táblázatok felterjesztése alkalmával, a megfelelő mintán (9. rakt. cz. III. szám. fog. 36 és 37. rakt. cz.) ide jelentse be.

Budapesten, 1900. február hó 24-én.

A minister megbízásából:

Sóltz Gyula, s. k.

V.

Körrendelet valamennyi kincstári erdőhatóságnak, m. kir. erdőőri szakiskolának és a beszterczei m. kir. erdőigazgatóságnak.

(Aszfaltozási munkáknál az anyag hazai származásának figyelembe vétele iránt.)

11231/1900. sz. — A hazai iparnak lehetőleg minden téren való támogatása érdekében felhívom a Czimet, hogy a kerületében előforduló aszfaltozási munkáknál az aszfaltanyag hazai származására ugy a házilagosan, mint vállalat útján végzendő építkezéseknél figyelemmel legyen, s a vállalati uton foganatosítandó építkezéseknél a vállalati, illetve építési feltételek közzé ebben az értelemben megfelelő intézkedést vegyen fel.

Kelt Budapesten, 1900. évi február hó 27-én.

A minister megbízásából:

Sóltz Gyula, s. k.

VI.

Körrendelet

valamennyi magyarországi kincstári erdőhatóságnak, erdőrendezőségnek, állami erdőhivatalnak, erdőfelügyelőségnek, erdőőri szakiskolának, a besztérczei erdőigazgatóságnak és a selmeczbányai bányászati és erdészeti akadémia igazgatóságának.

(A hazai gyufaipar támogatása ügyében.)

A m. kir. kereskedelemügyi minister ur a hazai gyufaipar helyzetével és az ezen iparágnál mutatkozó bajok orvoslásával foglalkozván, felhívta a hazai gyufagyárosokat, hogy erre vonatkozó panaszait, illetve óhajaikat terjesszék elő.

Nevezett gyárosok többféle támogatáson kívül különösen azt kérték, hogy az állami hatóságok ebbeli szükségletük fedezésénél, a magyar gyufaiparra legyenek tekintettel.

A m. kir. kereskedelemügyi minister urnak ennek alapján hozzám intézett ezirányu megkeresésére felhivom a Czimet, hogy a hazai gyufa-ipar támogatása czéljából, hivatalos használatra csak is magyar gyártásu gyufát szerezzen be és alárendelt hivatalait is ily gyufák használatára hívja fel.

Nem mulaszthatom el egyszersmind annak megemlítését, hogy a jelzett czél elérése érdekében mennyire kívánatos volna a magán-fogyasztásban is a hazai gyártásu gyufák használata.

Budapest, 1900. évi márczius hó 5-én.

A minister helyett:

Kiss,

államtitkár.

Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

1900. évi február hóban.

A rövidítések magyarázata

ak. = alapítványi kamat; att. = alapítványi tőketörlesztés; k. a. = készpénz alapítvány
 WKa. = Wagner Károly alapítvány; TLa. = grf. Tisza Lajos alapítvány; BAA. = Bedő Albert
 alapítvány; E. a. = Erzsébet királyné alapítvány; t. ny. a. = titkári nyugdíjalap; td. = tag-
 sági díj; hd. = hirdetési díj; ld. = lapdíj; kld. = kedvezményes lapdíj; pk. = postaköltség;
 Ert. = Erdészeti Rendeleték Tára; áb. = átfutó bevétel; rb. = rendkívüli bevétel;
 EL. = Erdészeti Lapok egyes füzetei; Npt. = Erdészeti Zsebnaptár; nvt I. = Erdészeti
 Növénytan I. rész; nvt II. = Erdészeti Növénytan II. rész; OFA. = O Felsége fénynyomata
 arczképe; Ecs. = Erdei facsemeték nevelése; Evü. = Fekete Lajos. Az erdei vetésről és
 tültetésről; Eáh. = Az erdők ápolásáról és használatáról; Eb. = Az erdők berendezése; Ek. =
 A vágásra érett erdők kihasználása; Ef. = Az erdők felújítása; Eht. = Erdőhasználatlan;
 ik. = takarékpénztári időközi kamatok; Ek. = Értékpapírok kamatai. Rz. = Erdőrendezéstan;
 FL. = Földes J. „Legelő-erdők”; M. L. : Márton Sándor: A legelő erdők berendezése stb.;
 EOT. = Magyar Erdészeti Oklevéltár; Eép. I. 1. = Erdészeti építéstan I. rész (középítéstan) 1.
 kötet; Eép. I. 2. = Erdészeti építéstan I. rész 2. kötet; Eép. II. = Erdészeti építéstan II
 rész (Ut, vasut- és hidépítéstan.)

	Befizetések K.		Befizetések K.
Arató Gyula hd. 3.— Eép. I.1			Áttétel 1077.72
11.20	14.20	Bohunitzky Endre td.	16.—
Állampénztár a boszniai kor- mány helyett hd.	33.88	Bielek István td.	1.—
Almássy István td.	6.—	Campeán János Npt.	2.40
Gróf Andrassy Géza szadvári erdőhivatala ld.	16.—	Csató István Npt.	12.12
Antal János ld.	4.—	Csurgói főszolgabíró hd.	28.—
Asbóth Mihály Eép. 34.40 td.		Csaszkcóczy Károly kld.	6.—
16.—	50.40	Csorák Iván td.	4.—
Bund Károly a t. ny. a.	42.—	Csiba György td.	16.—
Dr. Bedő Albert lb. 175.— üb.		Czuczí Győző nvt. I.	5.60
2.86	177.86	Csanádi káptalan hd.	25.15
Buxbaum Sándor lb. 165.— üb.		Dezsényi Jenő td.	4.—
— .62	165.62	Dietl Ágost ak.	4.—
Bund Károly üb.	1.60	Deutsch Zsigmond.	18.—
Dr. Bartóky József lb. 475 —		Dobsina város erdőhiv. nvt. II.	
üb. 2.—	477.—	12.70 áb. 9.—	21.70
Balaton Antal td.	20.—	Eősz Ferencz E L.	1.60
Balogh Ernő td.	4.—	Früstök István Npt.	2.—
Balás Árpád td.	16.—	Faragó Mihály lb.	575.—
Banciu Miklós td.	7.—	Forgách Gyula E. L. póllás ...	1.—
Besztercei erdőigazgatóság hd.	23.86	Ferencki Béla td.	4.—
Bitoveszky József ak.	2.30	Ferencki Lajos td.	35.—
Bokor Róbert ak.	16.—		
	Atvitel 1077.72		Áttétel 1860.29

Befizetések K.	
Áttétel 3886.62	
Pokorny Todor lb. 300.— üb.	
—,86	300.86
Persian Iván lb. 85.— üb. —,60	85.60
Pöschl Ferencz td.	8.—
Pihonszky András Npt.	3.20
Pávik József Npt. pótlás.	1.—
Prohászka Mátyás td.	12.20
Peltzmann Adolf td.	8.—
Piatsek János td.	20.—
Rémán Béla nvt. I.	5.72
Rock Miksa Npt.	3.12
Reschner Rezső td.	10.—
Retter Frigyes Em.	7.50
Rausz István td. 16.— áb. 2.45	18.45
Roos Mátyás ld.	8.—
Szent Györgyi Imre lb. 430.— üb. 1.—	431.—
Soltész Nándor ak.	14.—
Szászsebesi erdőhiv. Npt.	36.12
Schmidt Károly ak.	4.—
Sikó Áron td.	20.—
Szilágyi József td.	16.—
Szilassy Aladár II.	12.—
Átvtel 4911.39	

Befizetések K.	
Áttétel 4911.39	
Sámuel Béla nvt. I.	5.60
Somogyi Albert ld.	4.—
Sipos Orbán td.	10.—
Törzs Kálmán lb. 160.— üb.	
—,56	160.56
Tar József td.	100.—
Vlaszaty Ödön Eht.	12.12
Vadászerdei erdőőri szakiskola Npt.	26.12
Valancsics István Eép. I 2 11.32	
Eép. II. 12.— Npt. 2.— Em.	
7.—	32.32
Vadas Gyula att.	10.—
Vidor Ignác td.	16.—
Wolfinani Wolf Attila ak.	10.—
Zathureczky Vilmos td.	4.—
Zsabka János td.	4.—
Zachár Ádám td.	2.35
Zsarnóczai erdőhivatal hd.	9.—
Zeller Géza Eép. 34.40 td. 2.45	36.85
Összeg	5354.31
Január hóban befolyt	8131.29
Összesen	13 85.60

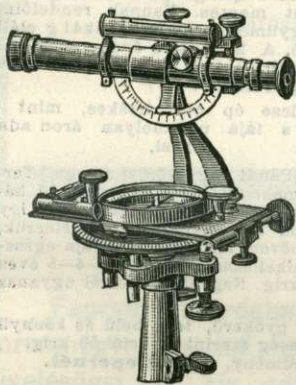

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1900. évi III. füzetéhez.

Az „Erdészeti Lapok“ mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Dijszabályzat. Az első negyven (40) sorért soronként nyolcvan (80) fillér, az erre következő husz (20) sorért, illetőleg a 41 egész 60-ik sorig, soronként hatvan (60) fillér, míg a 60-ik soron felül következő minden sorért egyenkint negyven (40) fillér számíttatik.

Táblázatok nyomdai szabály szerint kétszeres árral számíttatnak.

Egyetemes busszóla-műszereket és erdei busszólákat

optikai távolságméréssel.

Ár 65 frttól felfelé.

Mérő-asztalokat nézégsvonalzókkal, mérőszalagokat, faátlatókat, rajzeszközöket, területmérőket (planimeter), valamint mindennemű földmérési műszereket készít a legpontosabb kivitel biztosításával

NEUHÖFER és FIA

csász. és kir. udvari látszerész- és műszergyáros

Bécs, (I., Kohlmarkt 8.)

Kimerítő illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve Javításokat leggyorsabban és legpontosabban teljesít. Mindenféle műszerből készletet tart. (1.)

Műföld

JADOO

Az összes államokban szabadalmazva.

Kitüntetve a legmagasabb díjakkal.

Elképzelhető legjobb alap erdei tülevelű-, valamint lombfa magágyakba, pécezésre (p k ren) egy szintén a facsemeték kiültetésére.

„JADOO“ erős, egészséges és biztos gyökerezést eredményez, ennél fogva gyorsabb növést, bújább fejlődést, gazdagabb termést biztosít. „JADOO“ sokáig nedves marad (forró nyáron is!)

„JADOO“ távol tart magától minden rovar- és kártékony penészgombát!

„JADOO“ pótol minden egyéb trágyát!

„JADOO“ általában kitűnőnek bizonyult gyümölcs-, szőlő-, dohány-, komló-, zöldség-, és virágtermelésnél.

Általános ismertetés, használati utasítás és bizonyítványok ingyen és bérmentve.

JADOO COMPANY, SOPRON.

Helyközi távbeszélő 222.

(4. III. 1.)

Bor.

1-4 éves homoki ó-schiller vagy fehér bor erősség és év szerint, 100 literenként 22-24-28-32 frt. Ujbor (fejtvé) minőség szerint 16-18-20-24-28 frt. **Tessék „Borárjegyzéket” kérni.** Rendelő hordót is kaphat, mely beszerzési áron számítatik föl, s ugyanily áron a héten belül, bérmenive, utánvét nélkül, sértetlen állapotban vissza is vétetik s annak ára postautalványon át lesz küldve. A rendelő nyugodt lehet, hogy eredeti tiszta minőségű borhoz juttatom, erről jó hírnevem nyújt kezes-éget. **Borüzlethez 20-40,000 forinttal 12-14 százalék jövedelem biztosítása mellett társ kerestetik.**

Nemes eperfa ojtvány.

Kitünő piros, fehér és kék fajokban, 6 láb magasan ojtva, 2-3-4-5 éves igen erős csemete, erősség szerint 30 krtól 60 krig. 0 frt vételnél 30 százalék, 25 frtnál 25 százalék, 50 frtnál 33 százalék, 100 frtnál 40 százalék engedmény. Az eperfa elég jól árnyékol, ellensége nincs, minden évben bőven terem, gyümölcs t ugy a két, mint a több lábuak egyaránt szeretik; kitünő pálinka is főzhető belőle. Cegléden igen jövedelmező fának ismerjük. Kár volna házunk, kertünk, szőlőnk vagy egyéb birtokunkat e nélkül hagyni.

Birsojtványok.

Rendkívül nagy gyümölcsű fajokban (Konstantinápolyi, Portugali, Óriás stb.), melyek az ültetés évében már gyümölcsöt hoznak, azután pedig rendkívül bőven teremnek. Fája igénytelen, betegség és ellenségtől egyaránt mentes. Vannak rendelőim, kik ezer száma ültetik, mert rendkívül hamar teremnek, gyümölcse kedves, sokáig áll, magas áron értékesíthető és sokféleképen fel is dolgozható. A 2-3-4-5 éves, rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél olyan engedmény adatik, mint az **epernél.**

Lasponya ojtványok.

Gyümölcse ép oly értékes, mint a birsé. s fája ugyanolyan áron adatik el.

Spanyol meggy fekete.

[Pándi vagy körösi meggy.] Termékenységet előmozdítandó, háromszor lett permetezve, s így ha azt folytatólag permetezzük, bőven fog teremni. Fája egészséges, gyümölcse rendkívül keresett, mert befőzésre legalkalmasabb. A 2-3-4-5 éves rendkívül szép és gazdag gyökerű fák darabja 15 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanaz az engedmény adatik, mint az **epernél.**

DIÓFA.

A 6-8 láb magas, rendkívül gazdag gyökerű, tele belű és könnyű törű, 2-3-4-5 éves diófák ára erősség szerint 20 krtól 50 krig. Nagyobb vételnél ugyanolyan engedmény, mint az **epernél.**

Minden másféle nemes

gyümölcsfák,

nevezetesen körte, alma, szilva, őszli és kajszinbarack, cseresznye, meggy, szelid gesztenye,

tenye, lasponya magas törű és törpe állásuakban, — erősség szerint 20 krtól 50 krig szintén kaphatók.

Kiselejtezett nemes ojtványok

2-3-4-5 éves élet-erős példányokban, azok kora

és erőssége szerint 2-5-7-10-15 krajcár áron.

Mindenféle vadoncok

erősség szerint 5 frt 85 krtól 19 frtig ezrenként.

Kerti eszközök.

Kitünő és tartós anyagból rendkívül szilárdan készült horgok (sarabolók), szőlő ültető vasak, továbbá kerti fűrészek, ollók, görbelszemző és ojtó kések, ezenfelül jelfa és ojtó kesztyűk igen olcsó árak mellett rendelhető meg.

Ár- és névjegyzéket küld:

Unghváry László föld-, szőlő- és faiskola-birtokos Ceglédről.

Magyar Fenyőmag Pergető Gyár

erdészeti magkereskedés

Faragó Béla,   *   *   **Zala-Egerszegen.**

Ajánl mindennemű hazai s külföldi legmagasabb
csiraképességű tű- és lomblevelű

erdei vetőmagvakat

tölgymakkot s gyümölcsfa magvakat

Kitüntetve, diszoklevél, arany s ezüst éremmel s számos erdészeti
hatóság elismerő nyilatkozatával.

—≡ Árjegyzéket bérmentve. ≡—

(3. III. 2.)

Faarverési hirdetmény. 2061/1900. sz. — A teresztenyei (Abauj-Tornamegye) ev. ref. egyház tulajdonát képező erdőben a földmivelésügyi m. kir. miniszter ur Ö nagyméltóságának 1899. évi június hó 24-én 48082. szám alatt kelt magas rendelete folytán kihasználásra engedélyezett mintegy 11·17 k. holdon található és 167 *m*.-re becsült tűzi hasábfából, s végül 72 *m*.-re becsült tűzi dorongfából álló tölgyfakészlet tövön az erdőben folyó évi április 3-án délelőtt 10 órakor a Teresztenye községi lakásán Teresztenyén 1512. korona kikiáltási ár mellett zárt ajánlattétellel egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Árverelni szándékozók kötelesek az árverés megkezdése előtt bánatpénz fejében a becsár 10⁰/₀-át 151 koronát az árverelő bizottsági elnök kezéhez készpénzben lefizetni.

Zárt és kellő bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok, melyekben a megajánlott összeg számokkal és betűkkel tisztán kiirandó és melyekben árverezők kijelenteni tartoznak, hogy az árverési és szerződési feltételeket ismerik s magukat azoknak alávetik, a

szóbeli árverés megkezdéseig elfogadtatnak, utóajánlatok azonban figyelembe vétetni nem fognak.

Az árverési és szerződési feltételek a tornai járás főszolgabírójánál és a szepesi m. kir. járási erdőgondnokságnál a rendes hivatalos órák alatt megtekinthetők. Torna, 1900. február hó 26. *Gedeon Aladár.* főszolgabíró. (5)

Pályázat. 130/1900. sz. — Szatmármegye törvényhatósága egy másodoszt. összesen 814 korona fizetés és egyéb illetményekkel javadalmazott erdőőri állomás betöltésére pályázatot hirdet. Hiteles okirattal igazolandók: 1. szőr feddhetlén élet 2. 24 éves életkor, 3. erdőőri szakvizsga, esetleg eddigi erdészeti szolgálat. 4. ép egészséges testalkat, 5. katonai kötelezettség teljesítése, 6. a magyar- s románnyelv ismerete. Megjegyeztetik, hogy az erdőőri szakiskolát végzettek, ha alkalmasaknak találtnak, előnyben részesülnek. Sajátkezüleg irt folyamodványok alantirt bizottsághoz folyó évi július hó végéig beterjesztendők. Végül megjegyeztetik, hogy az esetben, ha a kívánt kellékekkel felszerelt kérvények be nem érkeznének, az erdőőri szakiskolát végzett, de még nem szakvizsgázott, esetleg más alkalmas egyének folyamodványai is figyelembe fognak vétetni, azonban egyelőre 200 frt, évi fizetés, s különféle mellékilletmények czimén 74 frt, fog kiutalványoztatni. Kelt Nagy-Károlyban, Szatmár vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 1900. évi márczius 1-én tartott ülésében. *Nagy s. k.* alispán, b. elnök. (6)

Állást keres azonnali belépésre, 25 éves, nőtlen, szakiskolát dicséretesen. szakvizsgát kitünően végzett egyén. Megkeresések a kiadóhivatalhoz intézendők. (7)

Pályázat erdőőri állásra. 366/1900. sz. — Háromszék vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának idei 65 e. b. számú határozatából kifolyólag a vármegyében egy II. oszt. erdőőri állomásra 400 K. évi bérrrel és 100 K. lótartási átalánnyal pályázatot nyitattik.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában foglalt kellékekkel felszerelt és sajátkezüleg irt folyamodványok legkésőbb folyó évi április hó 20-ig alulirt hivatalnál nyujtandók be. Sepsí-Szent-Györgyön, 1900. évi márczius 14-én. M. kir. állami erdőhivatal. (8)

Eladó erdei facsemete. A szab. osztr. magy. államvasuttársaság oraviczai főtisztartóságánál eladó:

30,000 jegenyefenyő, 23,000 kőris, 40,000 luczfenyő, egyévesek, ezre öt korona.

10,000 luczfenyő, 20,000 erdeifenyő, 20000 kocsánytalan tölgy, kétévesek, ezre hat K.

16,000 erdeifenyő, 10000 pinus strobus, 38,000 kőris, 21,000 juhar, 6000 gleditsia, háromévesek, ezre tiz K.

3000 jegenyefenyő, 1300 pinus strobus, 3000 kocsánytalan tölgy, 50,000 kőris, négyévesek, ezre tiz K.

Az árak vagonba rakva, gondosan csomagolva értendők. Csomagolás önköltségen számittatik fel. Megrendelések közvetlenül Oraviczára intézendők. (9)

Pályázati hirdetmény erdőöri állásokra. 753/1900. sz. — Az alulirt m. kir. erdőhivatal a kerületében megüresedett egy I. oszt. főerdőöri, egy IV. oszt. erdőöri, egy III. oszt. famesteri, illetőleg a fokozatos előléptetések folytán megüresedő három III. oszt. erdőszolgai állomásra és 960 illetve 480, 720, 240 K. és egyéb állományszerű illetményekkel pályázatot hirdet.

Az erdőöri állomásokra pályázók fölhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37 §-ában követelt erdőöri szakvizsga letételét, azonfelül valamennyi az államerdészeti szolgálatba ujonnan belépni kívánók ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, halló- és beszélőképességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkoruk és illetőségükről tanuskodó annyakönyvi kivonattal, továbbá a hivatalos magyarnyelvnek szóban és írásban való tökéletes birását igazoló okmányokkal fölszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket f. évi április hó 10-ig az alantirt erdőhivatalhoz nyujtsák be.

VI

A famesteri állomásért folyamodók azt is igazolni tartoznak, hogy a vízi-, ut- és polgári építkezésekre vonatkozó gyakorlati ismeretekkel bírnak s képesek az építkezéseknek a megállapított tervek szerint való vezetésére. Szászsebesen, 1900. évi márczius hó 12-én. *M. kir. erdőhivatal.* (10)

Feladési hirdetmény. 777/1900. sz. — A bisztrai és gotuli erdőgondnoksághoz tartozó erdőkben 1901—1920. években, tehát 20 év alatt kihasználandó és Szászsebesre leszállítandó évi mintegy 30,000 ürköbméter cellulose gyártásához alkalmas fenyőfának eladása iránt Szászsebesen az erdőhivatalnál 1900. évi május hó 10-én délelőtt 10 órakor írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási ár :

a) a szerződés első tiz évében ürköbméterenkint 5 K.

b) a második tiz évben 5 K. 50. f.

Bánatpénz huszezer (20,000) K.

Az árverési és szerződési feltételek a földmivelésügyi m. kir. miniszterium erdészeti főosztályánál (Nádor-utca 5. sz.), valamint a szászsebesi erdőhivatalnál megtekinthetők, esetleg versenyezni kívánóknak az erdőhivatal által meg is küldetnek.

Tájékoztatásul megjegyeztetik, hogy fenti faanyag felül az 1902. évtől kezdődőleg ugyancsak a szászsebesi raktárban még évenként mintegy 20—25,000 m³-a cellulose gyár tulajdonosa által nyilvános árverésen megvásárolható fenyő rönköfa is kerül eladásra. Szászsebes, 1900. évi márczius hó. *M. kir. erdőhivatal.* (11)

Eladó a zernesti gör. kel. román egyház fatenyésztési kertjéből szabad kézből 50—60 ezer 4 éves luczfenyő-csemete per mille 5 K. ár mellett; a távolság a községtől 2 kilométer jó szekéruton, az eladási idő f. é. április hó végeig terjed; vevők ajánlataikat a gör. kel. egyházi gondnoksághoz benyújthatják. *A zernesti gör. kel. román egyház gondnoksága.* (12)

Pályázati hirdetés. 628/1900. szám. — A lemondás folytán megürült és 800 K. készpénzfizetéssel egybekötött oszlányi kerületi erdőőri állás f. évi április hó 19-én délelőtt 10 órakor Oszlányban a járási főszolgabíró hivatalos helyiségében megejtendő választás útján lesz betöltendő.

Felhívom a pályázni szándékozókat, hogy az erdőőri szolgálati utasítás értelmében felszerelt folyamodványait folyó évi április hó 9-ik napjáig beterjessék hozzám, mert a később beérkező folyamodványokat figyelembe nem veszem. Oszlány, 1900. márczius hó 8.-án. *A főszolgabíró.* (13)

Árverési hirdetés. Alulírott kir. erdőhivatal 1900. évi április hó 23-án a krasznói, skarei, ljeszkováci, koszinói és brlogi erdőgondnoksági kerületekben összesen 257760 koronára becsült s mintegy 36509 m^3 lucz- és jegenyefenyő épületi fát, 11608 m^3 bükk müfát és 65706 m^3 bükk tűzifát tartalmazó fatömeget bocsát írásbeli versenytárgyalás útján eladás alá, még pedig 35 (harminczöt) kisebb-nagyobb részletben. A vágásonkénti egyes részleteknek kikiáltási ára az illető vágások faneméhez és fatömegéhez mérten 144 korona legkisebb és 27678 korona legnagyobb összeg közt váltakozik.

Minden egyes részletre (vágásra) külön-külön kell ajánlatot tenni.

Az egyes vágások fatömegét és kikiáltási árát feltüntető adatok, valamint a részletes árverési feltételek az alulírott kir. erdőhivatalnál és a fentebb elősorolt erdőgondnokságoknál megtekinthetők s az érdeklődőknek kívánatra meg is küldetnek.

A venni szándékozók felhivatnak, hogy a szabályosan kiállított és felbélyegelt zárt írásbeli ajánlataikat 10 (tíz) % bánatpénzzel ellátva 1900. évi április hó 23-án délelőtti 11 óráig alulírott kir. erdőhivatalnál nyujtsák be.

Az ajánlatok borítékát a következő jelzéssel kell ellátni: „Ajánlat az otocsázi kir. erdőhivatalnál f. évi április hó 23-án tartandó faeladási árveréshez“. Otocsász, 1900. évi márczius hó 1-én. *Kir. erdőhivatal.* (14)

Tölgyfaeladási hirdetésny. 455/1900. szám. — A nagybányai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó láposbányai m. kir. erdőgondnokság misztbodyai erdőrészének 1897/98. évi vágásaiban felvett tölgyfatömege 7322 korona kikiáltási ár és a helybeli m. kir. főerdőhivatalnál betekinthető és megszerezhető árverési feltételek mellett 1900. évi április hó 2-án déli 12 óráig benyújtandó írásbeli ajánlatok útján eladatni fog. Nagybányán, 1900 évi márczius hó 8-án. *M. kir. főerdőhivatal.* (15)

A „Pátria“ irod. vállalat és nyomdai részvény-társaságnál

Budapest, Köztelek

a következő gazdasági szakmunkák olcsón beszerezhetők:

GAZDASÁGI SZÁMVITELI NAPTÁR 1900. évre. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kiadásában czímmel egy díszesen s teljesen vászonba kötött, naptár részszel és gazdasági tudnivalókkal ellátott nagy alaku egyszerű számviteli könyv, a melyet minden gazda számvitelének bejegyzésére az egész éven át használhat. Ára díszesen bekötve 75 kr., portómentes megküldéssel 85 kr.

BAROMFI HIZLALÁSA és a hizott baromfi értékesítése. Irta: az Országos Magyar Gazdasági Egyesület megbizásából Hreblay Emil állatteny. magy. kir. felügyelő. 45 szövegközti képpel, csinos vászonkötésben. Ára portómentes küldéssel 85 kr.

AZ UJLAKI URADALOM ÜZLETI BERENDEZÉSE az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ kiadásában, a „Köztelek“ szerkesztősége által kitüntetett pályamű Két tábla hat ábrával. Irta: Wiener Moszkó. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jövedelmezőségére és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismertetése. 104 oldalas csinos könyv, ára portómentes megküldéssel: 55 krajczár.

EGYSZERŰ GAZDASÁGI SZÁMVITEL. Irta: Susehka Richárd, a magyaróvári gazd. akadémia intézője. Az O. M. G. E. által 1000 frt pályadíjjal koszorúzott pályamű. Bolti ára csinos vászonkötésben 3 frt. Kedvezményes áron portómentes küldéssel csinos vászonkötésben 2 frt 30 kr.

A SERTÉS JAVÍTÁSA ÉS HIZLALÁSA gazdák és hizlalók használatára. Irta: K. Ruffy Pál uradalmi főtiszt. Ára portómentes küldéssel 1 frt 10 kr.

A MESTERSÉGES BOROK KÉSZÍTÉSÉNEK forgalomba hozatalának tilalmáról szóló Törvény. Magyarázó jegyzetekkel ellátta: dr. Lónyai Ferencz. Ára 80 kr.

KÖZTELEK ZSEBNAPTÁR. Megjelenik minden évben. Szerkeszti Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán az Orsz. Magy. Gazd. Egyes. titkárai. Ára 1 frt 60 kr.

A MEZŐGAZDASÁGRÓL ÉS MEZŐRENDŐRSEGRŐL szóló 1894-dik évi XII-dik törvényczikk, a végrehajtására vonatkozó miniszteri rendelet, magyarázatokkal ellátva, egy füzetben. Ára bérmentes küldéssel 1 frt 10 kr.

I. KÁTÉ KÖZSÉGI MEZŐ- ÉS HEGYŐRÖK SZÁMARA. A mezőgazdaság és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII-ik törvényczikk alapján összeállítva. Ára portómentes küldéssel 20 kr. **II. KÁTÉ AZ URADALMI CSŐSZÖK SZÁMARA** Ára portómentes küldéssel 20 kr. Összeállította: dr. Balkay Béla. Mindkettő csinos zsebkönyvalaku keménytablába van kötve és 20 oldalas jegyzék-naplóval ellátva.

AZ UTMESTEREK KÉZIKÖNYVE javított és bővített kiadása. A kereskedelem-ügyi m. kir. miniszterium megbizásából. Ára portómentes küldéssel 1 frt 40 kr.

Az „Erdészeti Lapok“ 1900. évi III. füzetének tartalma.

	Oldal
A zsarnóczai erdők multjából. Irta: <i>Muzsnay Géza</i> , m. kir. főerdész	133
A tenyészet megindulásának mesterséges elhalasztása ültetésre szánt csemetéknél. Irta: <i>Kaán Károly</i> , m. kir. erdész	143
Vadkárok tölgyesekben. Irta: <i>Imecsfalvi Imecs Béla</i> , urad. főerdész	153
Egyesületi közlemények. Az Országos Erdészeti Egyesület 1900. évi március hó 14-én tartott rendes választmányi ülésének jegyzőkönyve	157
Irodalmi szemle: Közgazdasági íróink az erdészetről. <i>Arató Gy.</i> — A mozdony-szikra gyújtó erejéről. — A Hasselmann Frigyes műépítész által feltalált és szabadalmazott új fatelítési módról. (Közli: <i>Nagy Károly</i> .) — A döntési idő lefolyása a fák tartósságára. (Közli: <i>Molnár Gyula</i> .) — Óvintézkedések a faipar körében	164
Vidéki levél. (Akantisz Rezső kir. közalap. erdőmester jubileuma.)	184
Vadászati tárcza. Tapasztalatok a borz életmódjáról. Irta: <i>Ajtay Jenő</i> . (Folytatás és vége.)	186
Hivatalos közlemények. Hirdetmény az 1900. év tavaszán megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában	189
Különmfélék: Kérelem. — Fiume és Trieszt dongaforgalma 1898. és 1899-ben. — A létért való küzdelem a fáknál. (Közli: <i>Diváld Béla</i> .) — Az eperfa (<i>Morus</i>) magjának elvetéséről. (Közli: <i>Molnár János</i> .) — Brandenburg-féle, szétszedhető selmeczi átlaló. (Közli: <i>Tomasovszky Imre</i> .) — A tulipánfa használata. (Közli: <i>Szerednyei</i> .) — Az erdészeti akadémia vadaskertje. (Közli: <i>Kolossy Imre</i> .) — A vadkan-agyar kikészítése. (Közli: <i>Gabnay Ferencz</i> .) — Munkaközvetítő intézet Budapesten	189
Változások az erdészeti szolgálat körében	203
Beszámoló a néhai bölcsőházi Belházy Emil m. kir. főerdőtanácsos sir-emlékére megindított gyűjtésről	204
Egyesületi hirdetések	215
Erdészeti Rendeletok Tára. I. Szabályzat az erdészeti államvizsgálatról. — II. Körrrendelet az 1898. évi XIX. t.-cikk 1. §-ának <i>c</i>), <i>d</i>) és <i>g</i>) pontjai alapján állami kezelésbe vett erdők és kopár területek rendszeres gazdasági üzemtervének elkészítése ügyében. — III. Körrrendelet a ragadozó és kártékony állatok mérgezésénél követendő eljárás tárgyában. — IV. Körrrendelet a nyugdíjképes állami alkalmazottak állománykönyvének vezetése ügyében. — V. Körrrendelet aszfaltozási munkáknál az anyag hazai származásának figyelembe vétele iránt. — VI. Körrrendelet a hazai gyufaipar támogatása ügyében	219
Az Országos Erdészeti Egyesület pénztáránál teljesített befizetések. (1900. évi február hóban)	240
Hirdető melléklet	I—VIII.